

REWITALIZACJA PAŁACU PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW

**Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych
w tym dla osób niepełnosprawnych**

REWITALIZACJA PAŁACU PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Mazowsze.
serce Polski

RAPORT KOŃCOWY Z REALIZACJI PROJEKTU

**„Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym
dla osób niepełnosprawnych”**

REWITALIZACJA PAŁACU PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW

**Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych,
w tym dla osób niepełnosprawnych**

Wstęp i redakcja
Tadeusz Skoczek

Warszawa 2020

TYTUŁ PROJEKTU:

„Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych,
w tym dla osób niepełnosprawnych”

CEL:

remont, przebudowa i nadanie niezbędnych funkcjonalności, wraz
z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych zabytkowej siedziby
głównej Muzeum Niepodległości, Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów
w Warszawie

VIII OŚ PRIORYTETOWA

„Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury”
Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020

DZIAŁANIE 8.1:

Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU:

21 316 335,17 PLN brutto

KWOTA DOFINANSOWANIA:

13 863 483,04 zł PLN brutto

ZAKOŃCZENIE REALIZACJI:

30 marca 2020

SPIS TREŚCI

- s. 7 dr Tadeusz Skoczek
Wprowadzenie
- s. 13 Instytucja i jej siedziba
- s. 17 Projekt i dofinansowanie
- s. 27 Wykonawca
- s. 31 Zespół realizacyjny Muzeum Niepodległości
- s. 35 Zakres wykonywanych prac
- s. 75 Realizacja wystaw stałych
- s. 79 mgr Jan Engelgard, dr Jolanta Niklewska
Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914-1921

- s. 89 mgr Krzysztof Mordyński
Z Orłem Białym przez wieki
- s. 101 mgr Krzysztof Bąkała
Kresy i Bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości
- s. 115 mgr Krzysztof Bąkała
Historia Palacu Przebendowskich/Radziwiłłów
- s. 119 Działania merytoryczne
- s. 137 Działania promocyjne
- s. 139 Materiały promocyjne
- s. 149 Kampanie informacyjne
- s. 165 Publikacje prasowe i medialne
- s. 211 Filmy promujące projekt
- s. 225 Informacja w publikacjach Muzeum Niepodległości
- s. 237 mgr Magdalena Przybylska
Podsumowanie modernizacji
- s. 243 Patronaty medialne w latach 2016–2020

Dr Tadeusz Skoczek
Dyrektor Muzeum Niepodległości

WPROWADZENIE

Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji. Tak brzmi skrót projektu, który zrealizowaliśmy. Trwał on ponad pięć lat.

Pierwszy zamyśl powstał jeszcze w 2014 roku, kiedy ogłoszono warunki konkursu w VII Osi Priorytetowej pn. „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów ludzkich” w części Programu Operacyjnego Infrastruktura i środowisko 2014-2020, Działanie 8.1.

Zgodnie z Ustawą o Zamówieniach Publicznych, 28 sierpnia 2016 roku wybraliśmy doradcę projektowego, którym została firma KPPM Doradztwo sp. z o.o. kierowana przez Krzysztofa Dadeja. Decyzja ta wielokrotnie skutkowałą pozytywnymi

podpowiedziami, prawidłowymi rozliczeniami, nade wszystko skutecznym pozyskiwaniem środków.

Wniosek Muzeum Niepodległości zgłoszony do Programu otrzymał od Komisji Oceny Projektów pozytywną lokatę na etapie oceny merytorycznej pierwszego stopnia i znalazł się na podstawowej liście rankingowej uzyskując 32 punkty na 43 możliwych, co stanowiło 74,42 %. Projekt skierowany został do oceny merytorycznej drugiego stopnia. Szybko otrzymaliśmy promesę Zarządu Województwa Mazowieckiego (nr 16/NW/2016-UE) z zarezerwowaną dla Muzeum Niepodległości kwotą tzw. udziału własnego w wysokości 7 305 503, 00, jako publiczną daninę wkładu krajowego do projektu. Były to środki własne Samorządu Województwa Mazowieckiego. Promesa wydana została 21 września 2016 roku. Harmonogram finansowania był rozłożony na lata 2017, 2018 i 2019.

Departament Funduszy i Spraw Europejskich Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego poprosił o uzupełnienie wniosku o uchwałę budżetową Samorządu Województwa Mazowieckiego, Organizatora Muzeum Niepodległości, ze wskazaniem, w której pozycji budżetowej zostały zarezerwowane środki na realizację projektu. Przedłożona promesa naszego organu prowadzącego była zdaniem dyr. Moniki Smoleń-Bromskiej dokumentem niewystarczającym. Potrzebna była konkretna uchwała budżetowa Sejmiku Województwa Mazowieckiego. Po dołączeniu brakujących dokumentów Komisja wydał ocenę merytoryczną drugiego stopnia, co nastąpiło 20 grudnia 2016.

Oficjalne potwierdzenie pozytywnej decyzji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego znaleźliśmy na stronach internetowych 3 stycznia 2017. W pierwszym typie projektów obejmującym obiekty zabytkowe wymienieni zostaliśmy na długim miejscu, za Muzeum Łazienki Królewskie. Podana została całkowita wartość projektu: 21 316 335,17 brutto, oraz kwota dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 13 863 483,04 brutto.

Z kronikarskiego obowiązku dodajmy, że wraz z wymienionymi, beneficjentami zostały następujące instytucje: Muzeum Narodowe w Warszawie, Zamek Królewski w Warszawie i Muzeum Pałac króla Jana Sobieskiego w Warszawie.

Warto przypomnieć, że nie skorzystaliśmy z możliwości aplikowania o środki za pośrednictwem mechanizmu mazowieckiej platformy regionalnej. Wyłamanie się z proponowanej drogi związane było z możliwością bezpośredniego aplikowania o środki unijne w związku z usytuowaniem obiektu pałacowego, w którym znajduje się Muzeum Niepodległości, na trasie ogłoszonej przez Prezydenta, jako „Pomnik Historii”. Ten akt prawny ogłoszony przez prezydenta Lecha Wałęsę (Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 września 1994 – Monitor Polski nr 50, poz. 423) w sprawie uznanie za pomnik historii „Warszawy – historycznego zespołu miasta z traktem królewskim i Wilanowem”. Nasza zabytkowa siedziba znajduje się na tym obszarze, co dawało nam możliwość samodzielnego aplikowania o środki unijne.

W wydawnictwie prezentujemy kolejne nasze osiągnięcia procesu inwestycyjnego oraz zakupów. Znajdziemy tu nazwiska

osób decydujących o dofinansowaniu (umowę z wicepremierem i Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego podpisano 6 marca 2017), pracujących przy projekcie od 7 listopada 2017 roku, kiedy podpisano umowę z wykonawcą. Niestety nie znajdziemy wszystkich zasługujących na podkreślenie ich pracy. Warto jednakże przypomnieć, że na początkowym etapie pracowaliśmy z Ministerstwem Rozwoju, szczególnie z ówczesnym sekretarzem stanu Jerzym Kwiecińskim, pełnomocnikiem premiera ds. funduszy europejskich i rozwoju regionalnego. Niezwykle twórcze były początkowe spotkania w tym ministerstwie animowane przez dyr. Barbarę Bakę z Departamentu Programów Infrastrukturalnych na temat raportowania stanu realizacji projektów wdrażanych w ramach osi priorytetowej. Często spotykaliśmy się też z innymi pracownikami Ministerstwa Rozwoju, byli to między innymi: Marzena Rzempołuch i Małgorzata Stolarska (Wydział Wdrażania Sektorów Energetyka, Kultura i Szkolnictwo Wyższe); Andrzej Januszewski (Departament Finansowy), Dorota Rusak (Departament Funduszy i Spraw Europejskich), Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego reprezentowała w pierwszym okresie Małgorzata Krekora (opiekun projektu),

Byliśmy zawsze przygotowani do tych spotkań często przedstawiając własne analizy.

Po przystąpieniu do realizacji inwestycji współpracowaliśmy już z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Częstym zainteresowaniem obdarzał nas wicepremier Piotr Gliński, z powodu epidemii panującej na całym świecie nie mógł osobiście ocenić jeszcze prac jakie wykonaliśmy.

W sposób ciągły współpracowaliśmy z dr Moniką Smoleń – dyr. Departamentu Funduszy i Spraw Europejskich MKiDN oraz z Wojciechem Kwiatkowskim – dyr. Departamentu Finansowego MKiDN. Opiekunkami projektu były Małgorzata Śleszyńska i Małgorzata Stryła.

W sposób ciągły obecni bywali na budowie oraz przy realizowaniu poszczególnych części projektu przedstawiciele Organizatora, jakim jest Samorząd Województwa Mazowieckiego. Marszałek Adam Struzik, również jako członek Rady Muzeum Niepodległości, wykazywał nie tylko zainteresowanie ale też pomoc. Wiele zawdzięczamy opiece dyrektorów Departamentu Nadzoru Właścicielskiego i Inwestycji Urzędu Marszałkowskiego: Monice Sokólskiej oraz Tomaszowi Rosłonkowi, a także kierownictwu Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki.

Oprócz wymienionych na następnych stronicach niniejszego raportu nie można nie przywołać niezwykle solidnych byłych pracowników zaangażowanych w projekcie: Elżbieta Firlej (kiedyś główna księgowa), Marek Belczyk (nadzór technologiczny), Adam Wiszniewski (administracja). Aktywnością i odpowiedzialnością odznaczyli się też liczni niewymienieni pracownicy i współpracownicy Muzeum Niepodległości.

INSTYTUCJA I JEJ SIEDZIBA

Główne cele działalności Muzeum Niepodległości w Warszawie to dokumentowanie i popularyzowanie wiedzy historycznej o:

- dziejach Polski od czasów rozbiorowych do współczesności
- działalności niepodległościowej oraz państwowotwórczej
- kształtowaniu się tożsamości narodowej i regionalnej na tle zmian politycznych, cywilizacyjnych, społeczno-kulturowych, gospodarczo i światopoglądowych.

Zgodnie z przyjętą misją Muzeum gromadzi eksponaty dokumentujące historię dążeń niepodległościowych Polaków począwszy od powstania kościuszkowskiego do czasów współczesnych oraz losy Polaków rozrzuconych po całym świecie.

W latach 2015–2016 Muzeum Niepodległości świętowało swoje 25-lecie. 30 stycznia 1990 r. powstało Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych i Społecznych, którego siedzibę, zgodnie z decyzją Ministerstwa Kultury i Sztuki, ustanowiono w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów. Od 1991 r. instytucja posługuje się nową, obowiązującą do dzisiaj nazwą. Muzeum Niepodległości objęło także dwa oddziały: Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej oraz Muzeum Więzienia Pawiak i jego filię – Mauzoleum Walki i Męczeństwa. Od 1 stycznia 1991 r. jest samorządową instytucją kultury. Od 1992 r. ma status Narodowej Instytucji Kultury. Jubileusz dał doskonały powód do poszukiwania środków na remont.

Nazwa pałacu przypomina nazwisko jego fundatora oraz nazwisko ostatniego prywatnego właściciela. Budowla powstała w trzecim dziesięcioleciu XVIII wieku jako rezydencja podskarbiego koronnego Jana Jerzego Przebendowskiego, stronnika króla Augusta II. Od schyłku XVIII stulecia do roku 1863 wielokrotnie zmieniali się właściciele obiektu i pełnił rozmaite funkcje. W styczniu 1863 nabył go Jan Zawisza, który dokonał przebudowy i renowacji pałacu. Od roku 1912 do 1947 r. obiekt należał do księcia Janusza Radziwiłła, właściciela Nieborowa, posła i senatora II Rzeczypospolitej. W wyniku działań wojennych budynek został zniszczony w 70 procentach.

Po podjęciu decyzji o budowie Trasy W–Z – los obiektu był niepewny. Ocalenie zawdzięcza w dużym stopniu aktywności Jana Zachwatowicza, kierującego wydziałem architektury zabytkowej Biura Odbudowy Stolicy. Oficjalnie rekonstrukcja pałacu

zakończyła się 22 lipca 1948 r. Budynek, który przed wojną stał przy wąskiej ulicy Bielańskiej, znalazł się pośrodku arterii komunikacyjnej. Najpierw służył związkom zawodowym, a od roku 1955 do końca PRL-u był siedzibą Muzeum Lenina. Na remont, który właśnie stał się faktem, czekał od chwili zakończenia powojennej rekonstrukcji.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów, wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-17 decyzją z dnia 1 lipca 1965 r., położony jest wraz z terenem posesji na obszarze Historycznego Zespołu Miasta Warszawy z Traktem Królewskim i Wilanowem, uznanego za pomnik historii Rozporządzeniem Prezydenta RP z 8 września 1994 r. Ochronie prawnej podlegają zatem cała infrastruktura i jej zabytkowe walory, a także układ przestrzenny ulic, działki, na której jest realizowany wnoszony projekt inwestycyjny.

W roku 2020 Muzeum Niepodległości obchodzi swoje 30-lecie. Z tej okazji na potrzeby rocznicy, Muzeum zamówiło nowe logo, którego autorem jest Maciej Przybyszewski.

PROJEKT I DOFINANSOWANIE

Muzeum Niepodległości otrzymało w ramach dotacji celowej Samorządu Województwa Mazowieckiego środki finansowe na wykonanie dokumentacji technicznej dotyczącej siedziby głównej. W wyniku przetargu autorem dokumentacji została firma Makrobudomat Development sp. z o.o. W czasie opracowywania projektu Muzeum złożyło wniosek aplikacyjny do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 o przyznanie środków finansowych na realizację zadania.

Zakończenie prac nad dokumentacją projektową i otrzymanie decyzji o pozwoleniu na budowę zbiegło się w czasie z przyznaniem przez MKiDN środków na realizację inwestycji. Zgłoszony przez Muzeum Niepodległości projekt „Dostosowanie Pałacu

Uroczyste podpisanie umowy z beneficjentem odbyło się 6 marca 2017 r. w siedzibie MKiDN z udziałem dyrektora Muzeum Niepodległości, dr Tadeusza Skoczka i wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotra Glińskiego.
Numer umowy: POIS.08.01.00-14-0018/16.00

Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” otrzymał dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Wkład własny, jeśli chodzi o środki na realizację zadania, zapewnił Marszałek Województwa Mazowieckiego.

Przedmiotem inwestycji było przeprowadzenie kompleksowego remontu z elementami konserwacji, przebudowa oraz nadanie obiektowi nowoczesnych funkcji w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej skierowanej do szerokich grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych. W planach znalazł się remont elewacji z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych, generalny remont dachu, wymiana instalacji, poprawa funkcjonalności wewnątrz, zwiększenie powierzchni przeznaczanej na działalność kulturalną, edukacyjną i wystawienniczą (dodatkowe sale wystawowe, przestronny hol, a dzięki pogłębieniu piwnic – nowoczesna sala multimedialna) oraz nadanie terenowi wokół pałacu funkcji rekreacyjnych (ławki, wygodne dojścia).

W ramach inwestycji zaplanowano ponadto zmodernizowanie wystawy stałej „Polonia Restituta. O niepodległość i granice” i odtworzenie wystawy stałej „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu”. Zrealizowano też dwie nowe ekspozycje: „Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości”, wystawy ukierunkowanej na przypomnienie polskiego dziedzictwa kulturowego na dawnych Kresach Rzeczypospolitej, oraz

Pod koniec maja 2017 r. przed Pałacem
Przebendowskich/Radziwiłłów
stały tablice informacyjne dotyczące projektu.

„Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, która jest syntezą bogatych dziejów miejsca.

Dzięki inwestycji zabytkowy budynek został w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, co pozwoliło uwzględnić te osoby w bogatym programie, skupionym wokół tematów „Ponad granicami” (kultura) i „Wychowanie do niepodległości” (edukacja).

Plan rozwoju zakładał, że Muzeum Niepodległości ulokowane w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, pełniące funkcję Centrum Myśli Niepodległościowej, będzie nowoczesną placówką kultury o charakterze ponadregionalnym, z rozbudowanym programem naukowym i edukacyjnym.

1 sierpnia 2017 r. siedziba główna
Muzeum Niepodległości została
oficjalnie zamknięta dla zwiedzających

30 marca 2020r. zakończył się remont
Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów

20 lutego 2020 roku, wizyta Adama Struzika podczas zebrania Rady Muzeum tuż przed zakończeniem realizacji trwania projektu. Od lewej: Adam Struzik – Marszałek Województwa Mazowieckiego, Tadeusz Skoczek – dyrektor Muzeum Niepodległości, Jan Sęk – przewodniczący Rady Muzeum Niepodległości, Dorota Panowek – sekretarz kwartalnika „Niepodległość i Pamięć”.

Zebranie Rady Muzeum
w dniu 20 lutego 2020 roku

WYKONAWCA

Po podpisaniu umowy rozpoczęły się intensywne przygotowania do przeprowadzenia procedury przetargowej w celu wyłonienia wykonawcy robót budowlanych. W wyniku pierwszego przetargu nie udało się wyłonić wykonawcy. Wartość każdej ze złożonych ofert przewyższała bowiem kwotę przeznaczoną na ten cel przez inwestora. Kolejny przetarg także nie od razu zakończył się sukcesem, gdyż wartość najniższej oferty przewyższała kwotę inwestora o 400 000 tys. zł. Dzięki pomocy Samorządu Województwa Mazowieckiegoi przyznaniu dodatkowych 400 000 tys. zł – można było wyłonić wykonawcę i rozpocząć roboty.

7 listopada 2017 r. Muzeum podpisało umowę z wyłonionym w wyniku przetargu wykonawcą remontu, firmą Furmanek

7 listopada 2017 r. w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów nastąpiło uroczyste podpisanie umowy z wykonawcą remontu. Od lewej: Adam Baclawski, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości ds. administracyjnych i inwestycyjnych, Małgorzata Łusiak, główna księgowa, Diana Melion, pełnomocnik firmy Furmanek Renewal Sp. z o.o. S.K.A, Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości.

Renewal Sp. z o.o. S.K.A. Wejście na budowę nastąpiło 14 grudnia 2017 r. Przesunięcie w czasie udostępnienia placu budowy wynikało z trudności, jakie musiał przezwyciężyć inwestor, Muzeum Niepodległości, w związku z przeprowadzeniem się na czas prac do swojego oddziału, Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

Prace rozpoczęły się z rozmachem i dużym znawstwem tematu ze strony kadry kierowniczej firmy Furmanek Renewal Sp. z o.o. S.K.A.. Trudności towarzyszące tego typu robotom budowlanym przy zabytkach nieruchomych były rozwiązywane na bieżąco przez biuro projektowe oraz inspektorów nadzoru inwestorskiego.

Nie wszystkie problemy udawało się rozwiązywać od razu. Ze względu na błędne dane na mapach do celów projektowych – konieczne było wykonywanie rysunków zamiennych, a w konsekwencji nowe uzgodnienia z gestorami sieci. Utrudniało to niekiedy realizację prac zgodnie z opracowanym harmonogramem. Mimo to były one prowadzone dynamicznie. Odbywające się w każdy czwartek spotkania koordynacyjne pozwalały rozwiązywać problemy na bieżąco, bezpośrednio na placu budowy, z udziałem projektantów, wykonawcy, inspektorów nadzoru inwestorskiego oraz inwestora.

ZESPÓŁ REALIZACYJNY MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Z Zarządzenia nr 13/2018 Dyrektora Muzeum Niepodległości w Warszawie z dnia 15.06.2018 r. w sprawie: powołania nowego zespołu ds. realizacji Projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” w ramach „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”.

„Na podstawie § 10 ust. 2 pkt 5 statutu, zarządzam co następuje.

1§

Niniejszym powołuję nowy zespół ds. realizacji Projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych

funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 – w następującym składzie:

1. Adam Baćlowski, Zastępca Dyrektora ds. Administracyjnych – kierownik Projektu,
2. Magdalena Przybylska, Specjalista ds. inwestycyjnych i administracyjnych – koordynator Projektu
3. Bogdan Sieradzki, Specjalista ds. remontowo – budowlanych – sekretarz Projektu
4. Małgorzata Łusiak, Główna księgowa – nadzór nad rozliczeniem Projektu
5. Anna Więckowska, Główny specjalista ds. prawnych – obsługa prawna Projektu
6. Piotr Piegat – szef promocji Projektu

2§

1. Do zadań zespołu należy sprawna realizacja Projektu, co następuje m.in. poprzez cotygodniowe robocze zebrania pionu administracyjnego – inwestycyjnego i sporządzanie z tych spotkań protokołów, wyznaczenie zadań oraz ich realizacja, a także sprawozdawczość.
2. Sekretarz Projektu sporządza do 5 dnia każdego miesiąca sprawozdania z etapów realizacji Projektu i przedkłada je Dyrektorowi.
3. Szef promocji Projektu realizuje wszystkie wytyczne dotyczące działań promocyjnych, zawarte w umowach Muzeum:

- z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr POIS.08.01.00-14-0018/16-00 z dnia 6.03.2017 r. (§ 18 umowy)
- z Województwem Mazowieckim
- nr 54/UMWM/04/2017/NW-I-I/D z dnia 5.05.2017 r.
- (§ 7 umowy).

3§

Uchyła się zarządzenia Dyrektora Muzeum Niepodległości: nr 23/2016 z dnia 10.08.2016 r. oraz nr 19/2017 z dnia 4.07.2018 r.

4§

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.”

W roku 2018 odbyto koordynacje odpowiednio:

- zespołu ds. realizacji Projektu – 36
- Rady Budowy – 29

W roku 2019 odbyto koordynacje odpowiednio:

- zespołu ds. realizacji Projektu – 40
- Rady Budowy – 30

W 2020 roku odbyto koordynacje odpowiednio:

- zespołu ds. realizacji Projektu – 15
- Rady Budowy – 15

ZAKRES WYKONANYCH PRAC

Projekt obejmował szereg prac na zewnątrz i wewnątrz zabytkowego budynku. Dzięki nim Muzeum zyskało dodatkową przestrzeń wystawienniczą oraz miejsce na nowoczesną salę multimedialną w piwnicach, które zostały zasypane w okresie Powstania Warszawskiego.

Na podstawie badań stratygraficznych elementów muru, ustalono oryginalny kolor elewacji, który został zastosowany po jej remoncie. We wszystkich pomieszczeniach odtworzono także drzwi z oryginalnymi zdobieniami.

W ramach projektu nie tylko powiększono przestrzeń i zmodernizowano Pałac, ale także przywrócono go do stanu dawnej świetności z czasów jego najsłynniejszych właścicieli.

Usunięto gruz z zasypanych
po wojnie piwnic

Wzmocniono fundamenty,
by pogłębić i powiększyć piwnice
(fot. s. 37–42)

Wyburzono stare i wykonano nowe żelbetonowe schody zlokalizowane w dwóch alkierzach.

Dusza jednej z nowych klatek schodowych pełni zarazem funkcję szybu windowego

(fot. s. 43–44)

Wyburzono strop, odgruzowano pomieszczenia
i wykonano nową główną klatkę schodową,
wiodącą do nowych pomieszczeń zlokalizowanych w piwnicy
(sal multimedialnych, magazynów, szatni, w.c.).

(fot. s. 46–49)

Schody umiejscowiono symetrycznie pod istniejącymi schodami dolnego westybulu. Wykonano konserwację i eksponowanie odkrytych nawierzchni kamiennie-ceglanych ścian nowej klatki schodowej

Wykonano częściowe betonowanie
pierwszej warstwy posadzek piwnic
(fot. s. 50–51)

Wykonano nowe stropy
żelbetonowe nad piwnicami
(fot. s.52–55)

Wykonano instalacje
podposadzkowe
(fot. s.56–57)

Zdemontowano stare instalacje wodno-kanalizacyjne,
centralnego ogrzewania oraz instalacje elektryczne

Wykonanie nowych instalacji

Remont elewacji

Remont więźby i pokrycia dachu
(fot. s. 61–62)

Osuszenie, tynki i izolacja murów piwnicy

Wyposażenie sali projekcyjnej
i pomieszczeń sanitarnych
(fot. s. 65–66)

Prace wykonane:

- tarasy i schody zewnętrzne
- roboty konstrukcyjne płyty stropowej schody
- posadzki – parter
- posadzki – półpiętro
- posadzki – I piętro
- posadzki – poddasze
- piwnice - roboty wewnętrzne
- parter - roboty wewnętrzne
- półpiętro- roboty wewnętrzne
- piętro I - roboty wewnętrzne
- poddasze - roboty wewnętrzne
- winda i zabudowa szklana na konstrukcji stalowej
- balustrady, daszki i zabudowy grzejnikowe, wnęki lamp
- konstrukcja metalowa wsporcza pod agregaty i centrale wentylacyjne
- betonowanie ścian pod spocznikami
- demontaż żaluzji i krat okiennych
- wykonanie nadproży do wentylacji
- przejścia kanałów wentylacyjnych przez strop nad parterem
- przejścia kanałów wentylacyjnych przez strop w piwnicy
- nadproża dodatkowe
- wymiana okien
- dostawa nowych parapetów
- posadzki poddasza
- zabudowa poddasza
- dozbijanie płyty dennej i podbić fundamentów

Podwieszenie żyrandoli – konstrukcja

- usuwanie kamieni otoczków granitowych metodą chemiczną
- rozebranie stropu nad pomieszczeniem serwerowni
- strop nad serwerownią
- szpałdowanie ścian w piwnicach
- wykonanie ścianek działowych w pomieszczeniu sanitarnym dla osób niepełnosprawnych – parter
- podwieszenie żyrandoli – konstrukcja
- wykonanie ścianek działowych na jednym z korytarzy w piwnicy
- roboty dodatkowe przy tarasach północnym i południowym
- ścianki szklane i z gips kartonu
- wzmocnienie podwalin dachu w alkierzach
- odtworzenie brakujących zabytkowych drzwi wewnętrznych
- demontaż kominów oraz wykonanie atrap kominowych
- demontaż supremy, desek i torfu kondygnacji poddasza wraz z wywozem i utylizacją
- demontaż podłogi z desek w pomieszczeniach technicznych poddasza
- wykonanie zabudów konstrukcji wsporczych klatek B i C, instalacji na wszystkich kondygnacjach
- wykonanie podłogi niepalnej REI 60 na poddaszu
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej w pomieszczeniach „mokrych”
- wykonanie izolacji cieplnej ścian poddasza
- wymiana okien nienadających się do eksploatacji
- kratki przewalowe w drzwiach
- montaż listew przyokiennych

Roboty dodatkowe przy tarasach
północnym i południowym

- wykonanie ciągów komunikacyjnych poddasza
- zabudowy dekoracyjne instalacji wentylacji
- zmiany w Projekcie Zagospodarowania Terenu
- system Master KEY
- wykonanie oznakowania poddasza
- zabezpieczenie parapetów systemem antyptak
- wykonanie siatek zabezpieczających rynny
- wykucie otworów pod wentylatory wraz z montażem naświetli
- przebudowa konstrukcji dachu w alkierzach i klatce schodowej C
- ułożenie kamienia na podeście klatki A – poziom -1
- instalacje elektryczne wraz z robotami dodatkowymi
- instalacje niskoprądowa wraz z robotami dodatkowymi
- instalacje wentylacyjno-klimatyzacyjne wraz z robotami dodatkowymi
- instalacja c.o. wraz z robotami dodatkowymi
- instalacje wodno-kanalizacyjne wraz z robotami dodatkowymi.

Ścianki szklane i z gips kartonu
(fot. s. 72–73)

Dnia 9 września rozpoczęły się czynności związane z odbiorem prac budowlanych, które zakończono w dniu 4 października 2019 r.

Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz do Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w trybie art. 56 prawa budowlanego zgłoszono informacje o zakończeniu robót budowlanych. Instytucje pozytywnie rozpatrzyły zgłoszenie i udzieliły stosownych pozwoleń na użytkowanie budynku.

Kolejnym etapem było złożenie wniosku do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, które odbyło się w dniu 6 lutego 2020 roku.

REALIZACJA WYSTAW STAŁYCH

Wyłonieni zostali wykonawcy wystaw stałych oraz dostawcy sprzętu multimedialnego.

- Odtworzenie wystawy

**„Z Orłem Białym przez wieki.
Symbol władców, państwa i narodu”**

Wykonawca: Wystawiennictwo – Sławomir Powązka

Odbiór wystawy odbył się 23 stycznia 2020 r.

- Modernizacja wystawy

**„Polonia Restituta.
O Niepodległość i granice 1914-1921”**

Wykonawca: Wystawiennictwo – Sławomir Powązka;

Odbiór wystawy odbył się 18 lutego 2020 r.

- Nowa wystawa

**„Kresy i bezkresy
w zbiorach Muzeum Niepodległości”**

Wykonawca: MAGIT Sp. z.o.o.

Odbiór wystawy odbył się 18 lutego 2020 r.

- Nowa wystawa

**„Historia Pałacu
Przebendowskich/Radziwiłłów”**

Wykonawca: MAGIT Sp. z.o.o.

Odbiór wystawy odbył się 27 grudnia 2020 r.

Dostawca multimediiów do wystaw:

- Firma Group AV; odbiór odbył się 27 listopada 2019 r.
- Firma GLIP; odbiór odbył się 4 grudnia 2019 r.

**POLONIA RESTITUTA.
O NIEPODLEGŁOŚĆ I GRANICE 1914–1921**

POLONIA RESTITUTA.

THE STRUGGLE FOR INDEPENDENCE AND BORDERS 1914–1921

INFORMACJE O WYSTAWIE
INFORMATION ABOUT THE EXHIBITION

Okładka broszury *Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921*

Mgr Jan Engelgard
Dr Jolanta Niklewska

POLONIA RESTITUTA.
O NIEPODLEGŁOŚĆ I GRANICE 1914-1921

W pierwotnej wersji wystawa funkcjonowała od 2007 roku aż do rozpoczęcia remontu siedziby głównej w 2018 roku. Na czas renowacji została przeniesiona do Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, gdzie była eksponowana do 10 listopada 2019 roku. Trwały w tym czasie prace nad jej nową wersją. Autorką scenariusza wystawy jest dr Jolanta Niklewska.

O idei wystawy pisała tak:

U progu wojny światowej w 1914 roku istniał dość szeroki wachlarz stronnictw politycznych reprezentujących zarówno opcję niepodległościową, jak i tendencje do unifikacji z Rosją

wyzwoloną w drodze rewolucji z ustrojowego samodzięzawia i kapitalistycznego systemu gospodarki.

Program niepodległościowy głosiła od końca XIX w. Liga Narodowa oraz jej partyjna agenda: Stronictwo Narodowo-Demokratyczne z Romanem Dmowskim na czele. Ich program przewidywał restytucję Polski niepodległej w oparciu o sojusz z Rosją i popierającymi ją mocarstwami zachodnimi. W ich koncepcji w granicach przyszęłego państwa miały znaleźć się prócz ziem zaboru niemieckiego także Pomorze Gdańskie i Śląsk – funkcjonujące w świadomości zachodnich polityków jako tereny etnicznie niemieckie.

Opcję niepodległościową reprezentowała również Polska Partia Socjalistyczna stanowiąca polityczne zaplecze dla Józefa Piłsudskiego, który głównego wroga niepodległości Polski upatrywał w Rosji i w związku z tym swoje rachuby polityczne oparł na taktycznym sojuszu z Niemcami i Austro-Węgrami.

Dalsze dzieje zmagień o niepodległe państwo polskie przebiegały pod znakiem rywalizacji obu opcji, ale też obu wybitnych mężów stanu: Dmowskiego i Piłsudskiego. Dziełem Dmowskiego było postawienie po latach sprawy polskiej na arenie międzynarodowej, a także wynegocjowanie jak najkorzystniejszych warunków restytucji państwa polskiego w traktacie wersalskim. Polska Organizacja Wojskowa i Legiony

zorganizowane dzięki energii Piłsudskiego tworzyły w kraju fakty dokonane przeganiając zaborców jeszcze przed ustaleniami Konferencji Pokojowej.

Koniec wojny i nominalne powstanie niepodległej Polski było dopiero początkiem drogi do utrwalenia jej niepodległości i ustalenia korzystnych granic”.

Na wystawie, która otrzymała nową aranżację plastyczną – widz będzie mógł prześledzić wszystkie etapy walki o niepodległość w ujęciu chronologicznym, a także zapoznać się z działalnością głównych polskich obozów politycznych. Duża część obiektów prezentowanych na wystawie była już eksponowana w latach 2007-2018. Przede wszystkim zobaczyć będzie można, w części wprowadzającej, kolekcję obrazów wybitnych polskich malarzy – Jacka Malczewskiego, Antoniego Kozakiewicza, Ludomira Benedyktowicza, Franciszka Streitta, Maksymiliana Gierymskiego i Jana Styki. Wszystkie pochodzą ze zbiorów Muzeum Niepodległości.

W podświetlonych gablotach zobaczyć będzie można bogatą kolekcję biżuterii patriotycznej oraz odznak, medali i plakiet związanych z tematem wystawy. Zwracają uwagę oznaki formacji wojskowych – począwszy od orzełków strzeleckich i legionowych, odznak Legionu Puławskiego walczącego po stronie rosyjskiej, odznak Polskiej Organizacji Woskowej, jednostek polskich na Wschodzie, w tym I Korpusu Polskiego, II Korpusu Polskiego,

oddziału polskiego w Murmańsku, a także Armii Polskiej we Francji (tzw. Błękitnej). Z okresu 1918-1921, czyli walki o granice, pochodzą unikatowe odznaki polskich formacji walczących we Lwowie – w tym odznaka honorowa „Orląt Lwowskich”, czy odznaka pamiątkowa Miejskiej Straży Obywatelskiej we Lwowie. Ponadto cennym uzupełnieniem tego zbioru są popiersia, plakietki i medale z wizerunkami polskich polityków i wojskowych z okresu walki o niepodległość; Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera, Romana Dmowskiego, Wojciecha Korfantego, Ignacego Jana Paderewskiego i Ignacego Daszyńskiego. W centralnej części w obszernej gablocie zgromadzono cenny zbiór broni (szable, bagnety, karabiny, rewolwery), mundurów oraz wyposażenia wojskowego polskich formacji walczących od 1914 roku.

Bardzo ważną częścią wystawy są pozyskane przez Muzeum Niepodległości pamiątki i dokumenty dotyczące konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 roku. Na ich prezentację została przeznaczona jedna z sal. Możemy zobaczyć rękopis memoriału Romana Dmowskiego ws. polskiej granicy zachodniej z lutego 1919 roku, pisany odręcznie w języku francuskim, mapy z postulowanymi przez polską delegację granicami, paszporty dyplomatyczne Romana Dmowskiego i przepustki upoważniające do wejścia do Sali Lustrzanej Pałacu w Wersalu na podpisanie traktatu pokojowego.

Na uwagę zasługują także liczne dokumenty, odezwy i plakaty z okresu 1914-1921, w tym odezwa Wielkiego księcia Mikołaja do Polaków z 1914 roku, rosyjska mapa przyszłej Europy z 1914, odezwa cesarza Niemiec i Austro-Węgier, odezwa Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej (rząd Ignacego Daszyńskiego), odezwa premiera Wincentego Witosa do mieszkańców Warszawy z 6 sierpnia 1920 roku, a także liczne plakaty propagandowe (polskie i niemieckie) z okresu plebiscytu na Śląsku i na Warmii i Mazurach.

Zwiedzający pragnący zapoznać się z większą ilością materiału ikonograficznego będzie miał do dyspozycji sześć kiosków multimedialnych, gdzie w porządku chronologicznym umieszczono kilkaset zdjęć i skanów dokumentów. Materiał ten jest dostępny w języku polskim i angielskim.

Wernisaż wystawy odbył się 22 października 2020 roku.

Z ORŁEM BIAŁYM PRZEZ WIEKI

TOGETHER WITH THE WHITE EAGLE
THROUGH THE AGES

INFORMACJE O WYSTAWIE
INFORMATION ABOUT THE EXHIBITION

30 MUZEUM
LAT NIEPODLEGŁOŚCI

Okładka broszury *Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914-1921*

Mgr Krzysztof Mordyński

Z ORŁEM BIAŁYM PRZEZ WIEKI

Dumny znak Orła Białego ze złotą koroną i potężnym dziobem, z szeroko rozpostartymi skrzydłami, fantastycznym ogonem i groźnymi szponami towarzyszy nam przy wielu okazjach. Jest obecny zarówno w podniosłych momentach uroczystości, jak i w zupełnie powszednich sytuacjach. Widzimy go więc w herbie państwowym, na tablicach urzędów, w szkolnej klasie, na strojach sportowców, monetach i banknotach. Odnajdujemy go czasem ze zdziwieniem na zabytkach w formie nieco odmiennej od tej, do której przywykliśmy. Ten znak ma długą historię, która splata się z dziejami naszego państwa i narodu. Na wystawie prezentujemy tę fascynującą historię, wzbogacając ją o kontekst ludzi, miejsc i wydarzeń.

Przekazywana z pokolenia na pokolenia tradycja przedstawia nam opowieść wiążącą bezpośrednio moment powstania państwa

z przyjęciem znaku Orła Białego. Legendarny książę Lech miał wybrać symbol dumnego ptaka na godło swego państwa i założyć stolicę, Gniezno. Choć źródła historyczne potwierdzają używanie symbolu orła już za pierwszych Piastów, to jednak Orzeł Biały w formie heraldycznej pojawił się dopiero wraz z przyjęciem w Polsce zachodnioeuropejskiej kultury rycerskiej. W XIII w. większość linii dynastii Piastów – choć nie wszystkie – przyjęły orła za swój znak rozpoznawczy. Różniły się one szczegółami, barwą upierzenia ptaka i pola tarczy w takim stopniu, że nie możemy mówić o jednym typie orła „piastowskiego”, ale o orłach piastowskich. Dopiero ustalenie tego znaku przez Przemysła II w związku z koronacją na króla Polski w 1295 r. wprowadziło na trwałe charakterystyczne elementy godła: białą barwę (zastępującą heraldyczną srebrną), złoty dziób i skoki (łapy) oraz koronę, której brak w niektórych późniejszych przedstawieniach niósł istotną, zamierzoną treść.

Od końca XIII wieku Orzeł Biały pełnił kilka oddzielnych, ale mocno splatających się ze sobą funkcji. Był to przede wszystkim znak Królestwa Polskiego, oficjalny symbol państwa. Ówczesny ustrój – monarchia – wiązał godło państwa ze znakiem dynastii panującej. Posługiwali się więc nim Piastowie, a później Jagiellonowie jako symbolem panującego domu królewskiego, choć posiadali też własne rodowe znaki. Władcy elekcyjni umieszczali na piersiach orła tarczę z godłem rodowym. Jeszcze na początku XVI w. Orzeł Biały bywał identyfikowany z godłami ziemskimi, przede wszystkim z Ziemią Krakowską, gdzie zlokalizowana była stolica państwa. Kolejną ważną zmianę w postrzeganiu znaku

przyniósł okres zaborów w XIX w., kiedy Orzeł Biały stał się symbolem narodu polskiego walczącego o niepodległość. Po odrodzeniu Polski w 1918 r. znak dumnego ptaka zyskał nieco inne zabarwienie znaczeniowe i emocjonalne, stając się także symbolem obywateli państwa polskiego.

W 1927 roku zaprojektowany został przez prof. Zygmunta Kamińskiego wizerunek Orła Białego, który z niewielkimi modyfikacjami służy nam do dziś. Polska odrodziła się jako republika, a nie monarchia. Specyficzną interpretacją tej zmiany po II wojnie światowej było usunięcie korony z głowy orła. Idea takiej modyfikacji wizerunku godła sięgała połowy XIX w., gdy orzeł z nienakrytą głową symbolizował ruchy demokratyczne. W powojennych realiach oznaczał on umieszczenie Polski w Bloku Wschodnim, zależnym od ZSRR. Korona powróciła jednak w 1990 r. po demokratyzacji ustroju, jako znak suwerenności państwa.

Wystawa, którą otwieramy w Muzeum Niepodległości, jest ukoronowaniem dorobku pracowników instytucji, kilkunastu lat kwerend, badań i zbierania doświadczeń w prezentacji tematu. Na przełomie 2004 i 2005 roku z okazji 710. rocznicy ustanowienia Orła Białego znakiem Królestwa w Muzeum zorganizowana została wystawa pt. „Znaki Państwa Polskiego. Herb – Barwy – Hymn”¹. Imponujący materiał zebrany przez Helenę Wiórkiewicz składał się z ponad 450 obiektów przedstawiających znak Orła Białego, związanych z naszym hymnem

---

¹ „Znaki Państwa Polskiego. Herb – Barwy – Hymn”, wystawa 10 listopada 2004 – 13 lutego 2005. Scenariusz: Helena Wiórkiewicz, projekt plastyczny: Violetta Damińska, Agnieszka Putowska-Tomaszewska, Żaneta Govenlock. Publikacja: katalog pod tym samym tytułem.

narodowym i barwami. Ta spektakularna ekspozycja, cenna także pod względem naukowym, mogła trwać zaledwie kilka miesięcy, gdyż prezentowane obiekty pochodziły z kolekcji kilkudziesięciu instytucji i zbiorów osób prywatnych. Tymczasem ogromne zainteresowanie społeczeństwa dobitnie pokazało, jak wielka jest potrzeba zorganizowania stałej formy ekspozycyjnej, której tematem byłyby symbole narodowe Polski. Opracowania nowej wystawy w Muzeum Niepodległości podjął się niżej podpisany. Przy wykorzystaniu wyników kwerend przeprowadzonych przez Helenę Wiórkiewicz i wzbogaceniu ich o nowe wątki – szczególnie zbiorów pieczęci królewskich oraz znaku Orła Białego w kolekcjach instytucji poza granicami Polski – powstał nowy scenariusz ekspozycji, tym razem stałej. Ze zrozumiałych względów, na nowej wystawie otwartej w 2007 r.² prezentowane były głównie zbiory własne Muzeum Niepodległości, dotyczące przede wszystkim ostatnich 200 lat, podczas gdy starsze obiekty przedstawiono na reprodukcjach. Pomimo skromnego lokum, ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem publiczności polskiej i międzynarodowej, stanowiąc przez 7 lat podstawę dla lekcji muzealnych, wykładów i wydarzeń kulturalnych.

Nowa aranżacja wystawy stałej „Z Orłem Białym przez wieki” zakłada umiejscowienie jej w dwóch reprezentacyjnych salach pierwszego piętra pałacu Przebendowskich. Naturalny podział przestrzenny ekspozycji na dwie części został wykorzystany

---

² „Z Orłem Białym przez wieki”, wystawa stała od 2 listopada 2017. Scenariusz: Krzysztof Mordyński, projekt plastyczny: Alicja Ilgiewicz, konsultacja naukowa: Alfred Znamierowski. Publikacja: przewodnik po wystawie pod tym samym tytułem.

do czytelnego uformowania koncepcji merytoryczno-użytkowej. Pierwsza z sal porusza tematykę wcześniejszą chronologicznie (do 1795 r.), druga natomiast czasy nam bliższe, które stanowią szczególnie przedmiot zainteresowania Muzeum pod względem gromadzenia kolekcji. W tym drugim pomieszczeniu zwiedzający znajdzie liczne muzealia ze zbiorów własnych instytucji. Pierwsza sala, która porusza tematy prezentowane głównie za pomocą reprodukcji, makiet i instalacji, użytkowana będzie także do działań edukacyjnych, warsztatów plastycznych i wydarzeń kulturalnych. Zastosowany podział umożliwił rozwiązanie problemu wielofunkcyjności ekspozycji, jako bezpiecznego miejsca prezentacji zbiorów a zarazem przestrzeni edukacyjno-warsztatowej.

Zgromadzony materiał jest podzielony w grupy tematyczne, których zadaniem jest zobrazowanie najważniejszych wydarzeń i treści związanych z Orłem Białym. Można wydzielić poszczególne ścieżki tematyczne: funkcję godła, przesłanie ideowe oraz stylistykę wizerunku. Przedstawione zostały zarówno dzieje legendarne, jak i okres przedheraldyczny, moment uznania Orła Białego za godło Królestwa, używanie znaku przez władców dynastycznych i elekcyjnych, wreszcie okres w historii godła jako symbolu narodu bez suwerennego państwa, dążeń demokratycznych i odrodzonej Polski.

Zgodnie z założeniami scenariusza zwiedzający nie tylko otrzymuje pewną ilość informacji, lecz także powinien aktywnie i samodzielnie do nich dotrzeć. Służą temu instalacje manualne i elementy multimedialne, których zadaniem jest postawienie konkretnego problemu i oddanie w ręce zwiedzającego

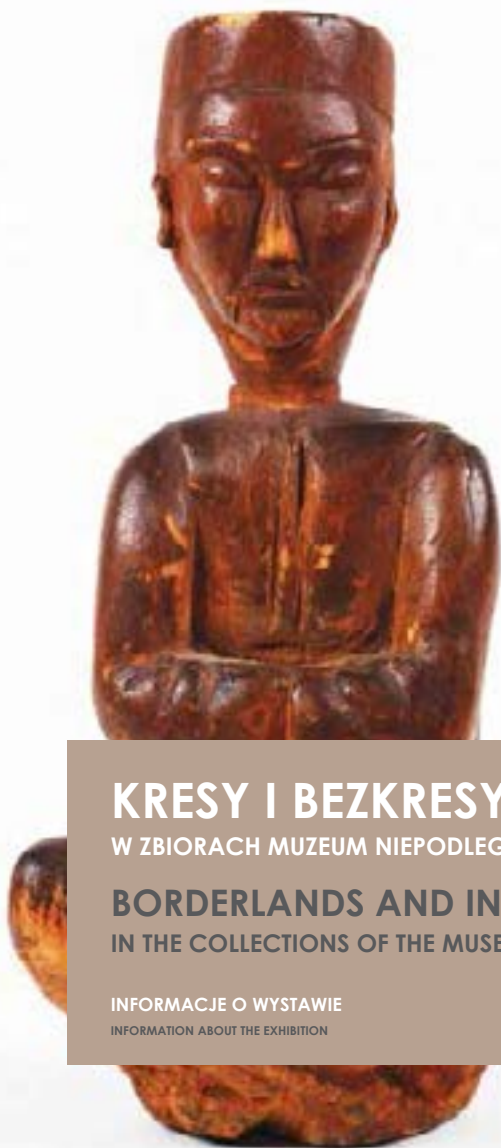

poszukiwania jego rozwiązania. Starano się także w miarę szerokim zakresie nawiązać do podstawy programowej nauczania w szkołach. Szczególna uwaga została zwrócona na umożliwienie poznania ekspozycji przez osoby z dysfunkcją wzroku. Dzięki systemowi audiodeskrypcji oraz licznym elementom wystawy poznawanym manualnie, treści mogą być przyswojone bez użycia oczu.

Forma ekspozycji zaprojektowana przez artystkę-plastyk Elżbietę Jadwigę Kaszubę zakłada utworzenie kompozycji przestrzennej otwartej, o rozrzeźbionych ścianach, które zostały wzbogacone w aneksy do prezentacji tematów szczegółowych. Koncepcja plastyczna wyrasta z założenia, że w wypadku wystaw narracyjnych, przestrzeń ekspozycyjna nie może być obojętna wobec prezentowanego tematu, ale powinna z nim współgrać i wzmacniać jego merytoryczne przesłanie. Służy temu odpowiednia organizacja wnętrza, kształt nadany architekturze wystawienniczej, utworzenie wyraźnych akcentów i napięć, operowanie światłem, kolorem i materiałem.

W trakcie trwania remontu wystawa eksponowana była w oddziałach Narodowego Banku Polskiego, w Krakowie i Katowicach, gdzie cieszyła się znakomitą frekwencją.

Odnowioną wystawę otwarto z powodu pandemii COVID-19, oficjalnie 10 listopada 2020 roku.

KRESY I BEZKRESY

W ZBIORACH MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

BORDERLANDS AND INFINITY

IN THE COLLECTIONS OF THE MUSEUM OF INDEPENDENCE

INFORMACJE O WYSTAWIE

INFORMATION ABOUT THE EXHIBITION

30 MUZEUM
LAT NIEPODLEGŁOŚCI

Okladka broszury *Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości*

Mgr Krzysztof Bąkała

KRESY I BEZKRESY W ZBIORACH MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Muzeum od początku swojej działalności stara się jak najszerszej uchylać swe podwoje dla środowisk kresowych, poprzez działalność popularyzatorską i naukową wyrażającą się organizacją wystaw, konferencji, publikacji i wydarzeń artystycznych poświęconych szerokokorozumianej tematyce kresowej. W zbiorach Muzeum znajduje się wiele eksponatów poświęconych tej tematyce o czym mogą świadczyć trzy wyodrębnione na wystawie grupy: Kolekcja Krzemieniecka, Kolekcja Leopoli oraz Kolekcja Sybiracka stanowiące trzon wystawy. Do ekspozycji włączone zostały również zbiory wileńskie – *Vilniana*.

KRESY

KOLEKCJA LEOPOLIS

Miasto Semper Fidelis

Lwów jako drugie obok Płocka miasto został w II RP uhonorowany orderem Virtuti Militari. Bohaterska obrona miasta w latach 1918-1919 znalazła swe odzwierciedlenie w zbiorach Muzeum. W tej grupie prezentowane są m.in. legitymacje, dyplomy oraz patenty nadające dane odznaczenia.

Lwów się bawi

Ta część poświęcona jest w dużej mierze „Wesołej Lwowskiej Fali”. Szczególną uwagę zwiedzających powinna zwracać księga rozpoczęta w przededniu wymarszu I Dywizji Pancерnej na front w Normandii. Poszczególne, bogato ilustrowane strony zawierają wiele głęboko patriotycznych treści, kreślonych przez walczących żołnierzy.

W pozostałej części prezentowana jest ikonografia dotycząca życia kulturalnego Lwowa i miejsc z tym zagadnieniem związanych.

Między duchem a materią...

W dwudziestoleciu międzywojennym Lwów był jednym z najważniejszych ośrodków naukowych w Polsce. Uniwersytet im. Jana Kazimierza, Politechnika Lwowska, Akademia Handlu Zagranicznego, Akademia Medycyny Weterynaryjnej należały

do czołówki polskich uczelni. We Lwowie narodziła się znana na świecie Lwowska Szkoła Matematyczna a także Lwowska

Szkoła Filozoficzna. Wśród wielu pamiątek w zbiorach Muzeum znajduje się oryginalny „Album Promocji Doktorskich” – zawierający m.in. własnoręczne wpisy Oskara Balzera. Nie mniej interesujący wydaje się rękopis dyplomu skierowanego do Rektora z okazji 250 rocznicy założenia uczelni przez Jana Kazimierza oraz świadectwa i indeksy osób prywatnych. Ważnym elementem tej części ekspozycji jest też prezentacja oryginalnej togi i biretu. Ponadto w zasobach Kolekcji Leopoldis znajdują się indeksy i legitymacje słuchaczy Politechniki Lwowskiej oraz inne dokumenty i pisma związane z tą uczelnią.

***Pieśń dzisiaj niech miłowana –
z przewonnych łąk duszy zwiana***

W zbiorach Muzeum znajduje się wiele cennych archiwaliów pozyskanych od osób prywatnych – Rodów: Gorczyńskich, Jurkowskich, Rybaków, Skierskich, Progulskich, Iwanickich, Mroczków, Pawluków, Zalewskich, Zychów, Klimowiczów, Zbroszków i Okulicz-Kozaryn, Marii Mazurek, Wilhelma Dąbrowskiego, Marii Mokrzyckiej, Józefa Brzozowskiego, Stanisława Rudkowskiego, Józefa M. M. Pawluka, Henryka Vogelfängera, Jana Cebo, Franciszki Kwiatkowskiej z d. Wowkun i Ludwiki Pałkowej z d. Wowkun, Stanisławy Reginy Schorr, Rudolfa Lufta, Edwarda Guttetera, Emila Wojtowicza, Marii Wołoszyn, Tadeusza Fabjańskiego, Zofii Bilikowskiej, Zbigniewa Alojzego Butschera, Marii Błażyńskiej, Ireny Marii Pawlak, Józefa

Plakieta upamiętniająca pobyt
Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu
(nr. inw E16015)

Złotnickiego, Oktawii Grząski – ważne, jej wspomnienia „Byłam więźniarką NKWD” zostały wydane przez Muzeum w 1999 roku. Poza tym Kolekcja Leopoldis zawiera też korespondencję Kazimierza Bartla; listy Florentyny ze Sturmów Skierskiej do Zofii Romanowiczówny; świadectwa szkolne Bronisławy Gogola i Jadwigi Świtlikówny; dokumenty osobiste, varia. Ponadto w zespole 2 kolekcji znajdują się akcje, obligacje, losy; dokumenty Związku Popierania Turystyki król. Stoł. M. Lwowa.

Dotychczas najszerzej omówione zostały pamiątki Rodu Drexlerów. Na wystawie zobaczymy reprodukcje najciekawszych archiwaliów umieszczone w kioskach medialnych zaaranżowanych w formie wysuwanych szuflad.

KRZEMIEŃCZANA

Ateny Wołyńskie

Liceum Krzemienieckie kojarzy się bezsprzecznie z nazwiskami wielu wybitnych Polaków. Było kuźnią wykuwającą wszechstronne talenty, posiadającą doskonałą kadrę pedagogów. Słynęło z bogatych księgozbiorów oraz własnej drukarni. W zbiorach Muzeum znajduje się wiele interesujących pamiątek dotyczących tego miejsca, a wśród nich fotografie wykonane przez uznanych mistrzów obiektywu – np. H. Hermanowicza czy S. Scheybala, przedstawiające widok zewnętrzny jak też wnętrza Liceum oraz innych budynków tworzących jego kompleks, m.in. kościoła licealnego. Niemalą też grupę stanowią portrety nauczycieli i pracowników Liceum. Wiele zdjęć wykonano

Legitymacja Związku Obrońców Lwowa z listopada 1918
nr 2837 wystawiona dla Janiny Mehalówny
(nr inw. E16596)

w trakcie odbywających się zajęć – przedstawienie szkolne, czy organizowanych wycieczek.

Perła Wołynia

W tej części wystawy prezentowany jest wizerunek miasta i toczącego się w nim życia codziennego.

Wśród artefaktów wymienić należy menażkę Gustawa Wawrzyszaka używaną w więzieniu w Krzemieńcu w okresie od Wielkanocy 1940 r. do końca czerwca 1941 roku; ażurowy koszyczek metalowy z ornamentem roślinnym oraz plaketkę upamiętniającą pobyt J. Słowackiego w Krzemieńcu – wyk. ok. 2004 r.

Wśród fotografii i pocztówek uwagę zwracają: „Kobieta z wiadrami”, „Skocznia narciarska”, „Skalka Słowackiego”, „Domek Słowackich”, „Cmentarz pątnicki”, „Kościół pofranciszkański” oraz cykl poświęcony harcerstwu. W grupie fotografii upamiętniających ważne wydarzenia interesujące jest też zdjęcie z 1927 roku, opisane jako „obchód sprowadzenia zwłok Juliusza Słowackiego do Polski. Pobieranie ziemi z Grobu Matki do urny na Wawel”.

Vilniana

Hinc itur ad astra

Wśród realiów umieszczonych w tej części znajduje się czapka studenta Uniwersytetu Stefana Batorego oraz dekiel korporacji studenckiej „Vilnensia”. Całość uzupełniona jest licznymi fotografiami wykładowców i uczniów Państwowej Szkoły Technicznej im. marszałka Józefa Piłsudskiego, Prezydium Polskiej

Akademickiej Korporacji „Vilnensia”, a także fotografiami studentów Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego.

***Wszystko piękno w mej duszy
przez Wilno pieszczone***

W tej części zaprezentowana została bogata kolekcja fotografii i pocztówek pozwalająca przybliżyć uroki miasta. Przypomniane też są związki Józefa Piłsudskiego z Wilnem oraz pamiątki dotyczące zbrojnego czynu na wileńszczyźnie.

BEZKRESY

Ekspozycja w głównej mierze składa się z realiów wchodzących w skład Kolekcji Sybirackiej oraz obrazów znajdujących się w zbiorach Muzeum.

Pamięci nie da się zgładzić

Tak zatytułowana została wymagająca stałego przypomnienia, część poświęcona zbrodni ludobójstwa dokonanej na polskich jeńcach wojennych osadzonych w obozach specjalnych NKWD. Umieszczenie tego elementu w części wystawy nazwanej „bezkresy” ma dwojakie znaczenie. Pierwszy aksjologiczny – ukazujący bezkres zwyrodniałej zbrodni oraz drugi wskazujący na bezpośredni związek rodzin z pomordowanymi, które zesłane zostały w azjatyckie bezkresy. W wielu wypadkach fakt dokonanej zbrodni na jeńcach stał się jednoczesnym wyrokiem zesłania dla ich rodzin.

Oczyszczanie zaplecza

Druga część ma na celu przedstawienie deportacji polskiej ludności.

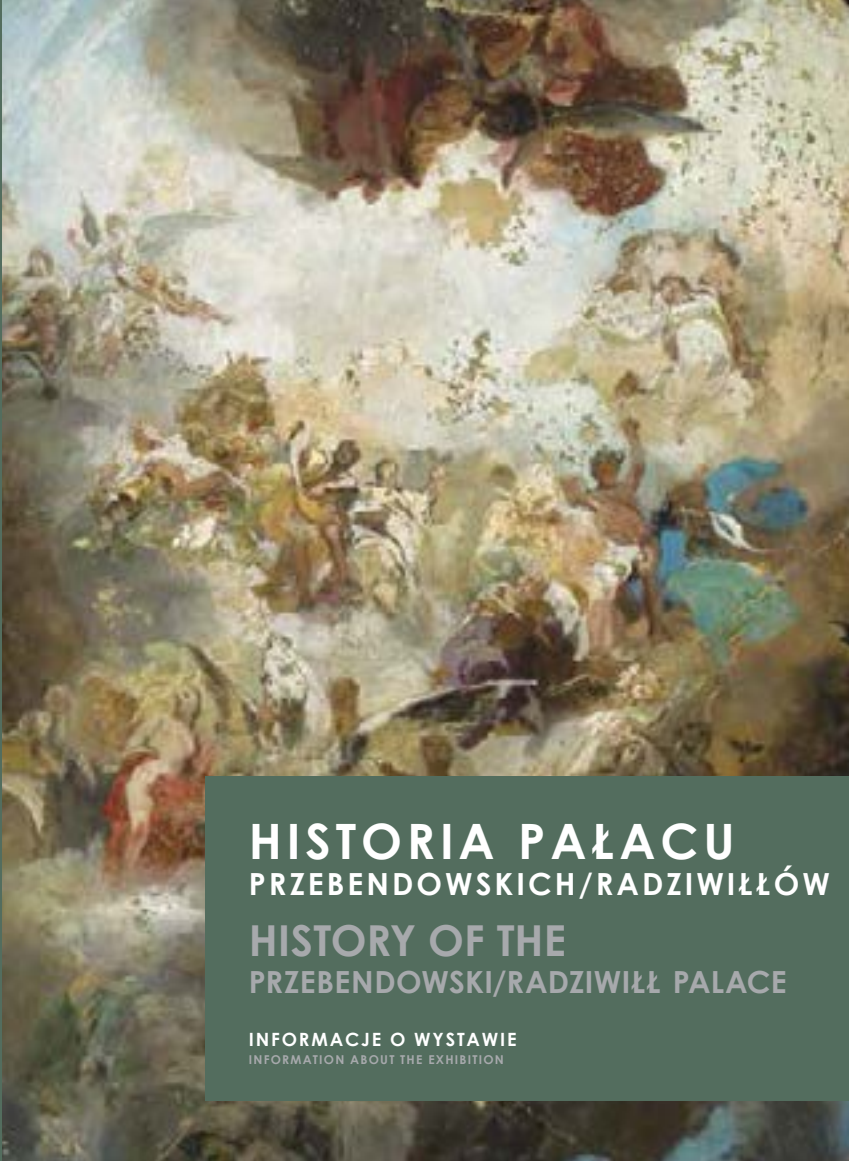
Obrazom towarzyszy pokaz animacji.

Życie wbrew okolicznościom

Część trzecia przedstawia trudną adaptację zesłanych i przepełnione tęsknotą życie codzienne.

Ekspozycję uzupełniają narzędzia, instrumenty, naczynia, lampy naftowe, żelazka, ubrania oraz inne przedmioty codziennego użytku, znajdujące się w zbiorach Muzeum.

Otwarcie wystawy nastąpiło 4 czerwca 2020 roku.

**HISTORIA PAŁACU
PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW**
**HISTORY OF THE
PRZEBENDOWSKI/RADZIWIŁŁ PALACE**

INFORMACJE O WYSTAWIE
INFORMATION ABOUT THE EXHIBITION

30 **MUZEUUM**
LAT NIEPODLEGŁOŚCI

Okładka broszury *Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów*

Mgr Krzysztof Bąkała

HISTORIA PAŁACU PRZEBENDOWSKICH/ RADZIWIŁŁÓW

Wystawa „Historia pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów” oparta jest na reprodukcjach wizerunków przedstawiających dawnych właścicieli, historycznych rzutach budynku oraz fotografiach z okresu dwudziestolecia międzywojennego prezentujących wnętrza.

Przypomniany niej też został słynny plafon Henryka Siemiradzkiego „Światło i Ciemność”, który został zniszczony podczas II wojny światowej, jak też rozmiar zniszczeń, któremu podczas Powstania Warszawskiego uległ pałac, pełniący ważny punkt oporu.

Całość uzupełniona jest oryginalnymi obrazami, na których uwidoczniony został pałac: grafika Józefa Młynarskiego *Warszawskie dzieci* z cyklu „Powstanie Warszawskie 1944”,

obraz Wandy Wadeckiej, *Muzeum Lenina w Warszawie* oraz obraz Edwarda Dwurnika, *Muzeum Lenina*. Warto też podkreślić, iż szersze informacje na temat historii miejsca zawarte są dodatkowo w kioskach multimedialnych.

**ZAJĘCIA EDUKACYJNE
W MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI
PAŁAC PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW**

30 **MUZEUM
LAT NIEPODLEGŁOŚCI**

Okladka Broszury Edukacyjnej

DZIAŁANIA MERYTORYCZNE

Dział Edukacji opracował nową ofertę lekcji muzealnych, która będzie dostępna po otwarciu Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów.

EKSPOZYCJA STAŁA : Z ORŁEM BIAŁYM PRZEZ WIEKI

Przedszkola

Poznajemy muzeum

Zajęcia są przeznaczone dla dzieci odwiedzających muzeum po raz pierwszy, służą poznaniu obiektu, ale są też samodzielnym sposobem „odkrywania” muzeum.

***Moja przygoda z historią –
opowieść o Baście Murmańskiej***

Zajęcia przeznaczone dla młodszych dzieci, mają na celu zainteresować przeszłością. W wersji zbeletryzowanej ukazują losy białej niedźwiedzicy, która z wojskiem przybyła z Murmańska do Modlina.

***Moja przygoda z historią –
O Wojtku, który z żołnierzami był za pan brat***

Podczas zajęć dzieci poznają przygody niedźwiedzia Wojtka, który był żołnierzem Armii gen. Andersa i przemierzył z nią szlak bojowy. Miś stał się bohaterem książek i filmów.

Orzeł biały dla początkujących

W oparciu o wizerunki orła dzieci prześledzą zmiany w jego wyglądzie uwarunkowane okolicznościami historycznymi. Poznają wydarzenia z historii Polski, podczas których orzeł towarzyszył Polakom, podnosił na duchu i wiódł do zwycięstwa.

Szkoły podstawowe

Orzeł biały dla początkujących

W oparciu o wizerunki orła dzieci prześledzą zmiany w jego wyglądzie uwarunkowane okolicznościami historycznymi. Poznają wydarzenia z historii Polski, podczas których orzeł towarzyszył Polakom, podnosił na duchu i wiódł do zwycięstwa.

Moda na patriotyzm.***Herb symbolem państwa***

Lekcja jest przystępną formą przybliżenia dzieciom tematyki symboli narodowych. Poprzez analizę tarcz herbowych przybliżana jest wiedza o historii kraju i dynastii, a przygotowanie własnego herbu motywuje do analizy swoich mocnych stron.

Moja przygoda z historią.***Z władcami za pan brat***

Zajęcia mają na celu pokazanie panowania władców w sposób przystępny i zrozumiały dla dziecka. W trakcie lekcji uczniowie poznają sylwetki panujących, analizują ich dokonania, próbują je ocenić.

Podróże w czasie i przestrzeni.***Na tropie Orła Białego i jego rycerzy***

Zajęcia polegają na zaprezentowaniu wybranych wydarzeń historycznych, stworzeniu sytuacji, w której uczeń wczuwa się w rolę uczestników zdarzeń.

Moja przygoda z historią.***Śledztwo w sprawie orła białego***

Uczniowie poznają ciekawe i niekiedy zaskakujące przemiany wizerunków herbowych z orłem białym, które dokumentowały związki pomiędzy rodami panującymi w Polsce i w innych państwach europejskich. Podczas warsztatów będą miały

okazję zastanowić się, dlaczego herb danej rodziny posiada taki, a nie inny wizerunek.

Historia Polski w pigułce

Lekcja może uwzględniać różne aspekty naszej historii: Symbole państwowe; Na tropie książąt, dam i rycerzy; Pod polskimi sztandarami – o rycerzach, żołnierzach i wodzach; W okresie polskich powstań narodowych; Pod znakiem orła; Walka o niepodległość i granice.

Mazurek Dąbrowskiego „hit” nieśmiertelny

Na zajęciach uczniowie poznają historię najbardziej rozpoznawalnej pieśni patriotycznej, która stała się w 1927 roku hymnem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej

W poszukiwaniu źródeł.

Warsztat małego historyka

Kim jest historyk? Co potrafi odczytać z tajemniczych średnio-wiecznych kronik, a co z barokowego herbu królewskiego? W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z metodami pracy historyka i sami zmierzają się z tekstami źródłowymi na wystawie „Z Orłem Białym przez wieki”.

EKSPOZYCJA STAŁA :
POLONIA RESTITUTA.
POLSKIE DROGI DO NIEPODLEGŁOŚCI

Moda na patriotyzm.

Czy bycie patriotą to wyłącznie męskie zajęcie?

Zajęcia są formą ukazania różnych postaci zaangażowanych w działalność patriotyczną, ze szczególnym podkreśleniem aktywności kobiet zaangażowanych w ważne wydarzenia z historii Polski. Uzupełnieniem toku narracji jest zobrazowanie patriotyzmu kobiet przykładami biżuterii patriotycznej.

Moda na patriotyzm.

Czy w dobie sms-ów i e-maili pocztówka jest trendy?

W trakcie spotkania uczniowie poznają historię i walory pocztówek. W oparciu o przykłady ze zbiorów Muzeum przeanalizowane zostaną różne symbole używane przez autorów pocztówek oraz ich patriotyczny charakter.

Ojczyzna na pięciolinii

Śpiewane przed bitwą, w obcej ziemi, w marszu, w niewoli, w podziemiu, pod ryzykiem kary śmierci, w trakcie demonstracji. Hymny, pieśni, i piosenki od zawsze towarzyszyły naszym przodkom w momentach największych uniesień, ale także w codziennej prozie. W ramach lekcji uczniowie poznają najważniejsze polskie pieśni i piosenki patriotyczne.

Od ucznia do legionisty

W czasie zajęć uczestnicy poznają historię i losy żołnierzy Legionów Polskich. Wśród nich było wielu młodych chłopców, gimnazjalistów, którzy ochoczo zaciągali się, by walczyć o niepodległość, choć... niektórzy, jak 16-letni Leopold Okulicki, musieli w tym celu uciekać z domu przez okno. Lekcja odbywa się w oparciu o wystawę czasową „Epopcja legionowa”.

Ignacy Jan Paderewski, artysta i polityk

Tematem zajęć jest zaprezentowanie uczniom postaci Ignacego Jana Paderewskiego, muzyka i kompozytora, a także premiera i ministra spraw zagranicznych, który w czasie pierwszej wojny światowej zajmował się działalnością polityczną, artystyczną i filantropijną. Lekcje mogą się odbywać w oparciu o wystawę planszową.

Józef Piłsudski, rewolucjonista, brygadier i marszałek

Tematem zajęć jest zaprezentowanie uczniom postaci Józefa Piłsudskiego oraz jego wkładu w tworzenie niepodległego państwa polskiego. Uczeń pozna okoliczności odzyskania niepodległości i trudności pierwszych lat wolności.

EKSPOZYCJA STAŁA :
KRESY I BEZKRESY W ZBIORACH
MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

Śladami Kresowych twierdz i zamków

Zajęcia mają na celu poznanie niezwykłych dziejów zamków i twierdz Rzeczypospolitej m.in. Chocimia, Okopów Świętej Trójcy i Kamieńca Podolskiego a także wydarzeń i osób z nimi związanych. Podczas zajęć młodzież dowie się m. in. o Chocimiu, jednym z ważniejszych punktów strategicznych ziem polskich w XVII w. i Okopów Świętej Trójcy nazwanych „Kresową strażnicą Rzeczypospolitej”, a także Kamieńcu Podolskim, położonym na owalnym płaskowyżu nieopodal rzeki Smotrycz, między środkowym biegiem Dniestru, a Bohem. Historyczna stolica Podola przyciąga dziś uwagę turystów nie tylko ze względu na walory krajobrazowe ale historyczne. Lekcje muzealne przeznaczone będą głównie do młodzieży w wieku 12-18 lat. Możliwe jest również przeprowadzenie zajęć edukacyjnych z uniwersytetami trzeciego wieku.

Jak żyli nasi przodkowie na Kresach Wschodnich

Lekcja , która w sposób przestępny i ciekawy pragnie uchwycić fenomen Krzemieńca. Podczas zajęć młodzieży dowie się o roli Krzemieńca wśród polskich miast kresowych, pozna klimat życia codziennego różnych grup środowiskowych a także ukáže sylwetki osób zasłużonych dla Krzemieńca, które zdecydowały, że miasto

zachowało szczytne miano „Aten Wołyńskich”. Młodzież dowie się także skąd pochodzi nazwa Krzemieniec, usłyszy legendy związane z miastem, pozna piękno zabytkowej architektury a także wojenne jego losy.

Węgierka i Litwin na polskim tronie

Lekcja jest pozycją obowiązkową dla każdego kto pragnie szerzej dowiedzieć się o życiu Jadwigi i Władysława Jagiełły, królów Polski. Na podstawie dostępnych źródeł młodzież usłyszy historię życia naszych władców, które naznaczone było nie tylko pasmem wielu sukcesów, ale także przeciwności losu. Jako królowie średniowiecznego państwa musieli walczyć i przezwycięzać kryzysy polityczne. Z szacunku traktowali ich nieprzyjacźni Polsce i Litwie Krzyżacy. Współcześni docenili dorobek Jadwigi i Jagiełły, jako wielkich mecenasów kultury, orędowników rozwoju życia religijnego, a także podtrzymywania pokoju w Polsce.

Możliwa jest prezentacja wystawy planszowej „Krzemieniec – miasto wielkiej tęsknoty”.

EKSPOZYCJA STAŁA:***PAŁAC PRZEBENDOWSKICH/RADZIWIŁŁÓW******Światło i mrok******w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów***

Lekcja muzealna dotyczy historii plafonu „Światło i ciemność” autorstwa Henryka Siemiradzkiego wybitnego malarza związanego z akademizmem. O symbolice postaci na nim przedstawionych, a także początkach powstania dzieła sztuki, które uległo zniszczeniu podczas II wojny światowej można dowiedzieć się na zajęciach edukacyjnych prowadzonych w Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Dzieje pewnej rezydencji.***Historia Pałacu Przebendowskich/ Radziwiłłów
dla najmłodszych***

Historia Pałacu Przebendowskich /Radziwiłłów opowiedziana od 1728 roku aż po lata dziewięćdziesiąte XX wieku. Zajęcia edukacyjne opowiadają o życiu jej mieszkańców na tle trudnej historii Warszawy.

EKSPOZYCJA STAŁA : *Z ORŁEM BIAŁYM PRZEZ WIEKI*

Szkoły ponadpodstawowe

Moja przygoda z historią.

Śledztwo w sprawie orła białego

Uczniowie poznają ciekawe i niekiedy zaskakujące przemiany wizerunków herbowych z orłem białym, które dokumentowały związki pomiędzy rodami panującymi w Polsce i w innych państwach europejskich. Podczas warsztatów mają okazję zastanowić się, dlaczego herb danej rodziny posiada taki, a nie inny wizerunek.

Mazurek Dąbrowskiego „hit” nieśmiertelny

Na zajęciach uczniowie poznają historię najbardziej rozpoznawalnej pieśni patriotycznej, która stała się w 1927 roku hymnem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej.

W poszukiwaniu źródeł.

Warsztat młodego historyka

Kim jest historyk? Co potrafi odczytać z tajemniczych średnio-wiecznych kronik, a co z barokowego herbu królewskiego? W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z metodami pracy historyka i sami zmierzają z tekstami źródłowymi na wystawie „Z Orłem Białym przez wieki”.

EKSPOZYCJA STAŁA :
POLONIA RESTITUTA.
POLSKIE DROGI DO NIEPODLEGŁOŚCI

Historia Polski w pigułce

Zajęcia są formą powtórzenia lub uporządkowania wiedzy historycznej, mogą być przeglądem ważniejszych wydarzeń z przeszłości lub omówieniem wybranych aspektów: Pod polskimi sztandarami – o rycerzach, żołnierzach i wodzach; W okresie polskich powstań narodowych; Pod znakiem orła; Walka o niepodległość i granice..

W maju proponujemy ponadto zajęcia okolicznościowe zatytułowane: ***Historia Polski w pigułce: Wiwat Maj, 3 Maj!***

„To dlatego Polska żyje, że narodził się ty”

Zajęcia mające na celu ukazanie postaw Polaków walczących o niepodległość w okresie zaborów oraz podczas wojen (uwzględniają walkę zbrojną, rolę kultury, oświaty, nauki, religii). Uczniowie poznają utwory literackie oraz dzieła malarskie kształtujące postawy patriotyczne na przestrzeni dziejów. Lekcja łączy wiedzę historyczną z literaturą i sztuką, może stanowić formę powtórki materiału.

Polskie drogi do niepodległości

Lekcja jest próbą przybliżenia uczniom okoliczności odzyskania przez Polskę niepodległości oraz postaci Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Ignacego Jana Paderewskiego i ich wkładu w tworzenie niepodległego państwa polskiego. Uczeń pozna też trudności pierwszych lat istnienia II RP.

Od ucznia do legionisty

W czasie zajęć uczestnicy poznają historię i losy żołnierzy Legionów Polskich. Wśród nich było wielu młodych chłopców, gimnazjalistów, którzy ochoczo zaciągali się, by walczyć o niepodległość, choć... niektórzy, jak 16-letni Leopold Okulicki, musieli w tym celu uciekać z domu przez okno.

Ignacy Jan Paderewski, artysta i polityk

Tematem zajęć jest zaprezentowanie uczniom postaci Ignacego Jana Paderewskiego, muzyka i kompozytora, a także premiera i ministra spraw zagranicznych, który w czasie pierwszej wojny światowej zajmował się działalnością polityczną, artystyczną i filantropijną. Lekcje mogą się odbywać w oparciu o wystawę planszową.

Józef Piłsudski, rewolucjonista, brygadier i marszałek

Tematem zajęć jest zaprezentowanie uczniom postaci Józefa Piłsudskiego oraz jego wkładu w tworzenie niepodległego państwa polskiego. Uczeń pozna okoliczności odzyskania niepodległości i trudności pierwszych lat wolności.

Moda na patriotyzm.***Zapamiętajcie rok trzydziesty!***

W czasie lekcji uczeń poznaje, przyczyny, przebieg i skutki powstania listopadowego, a także bohaterów, którzy poświęcili swoje życie na ołtarzu ojczyzny. Wśród nich byli nie tylko mężczyźni.

Moda na patriotyzm.***Czy bycie patriotką to wyłącznie męskie zajęcie?***

Zajęcia są formą ukazania różnych postaci zaangażowanych w działalność patriotyczną, ze szczególnym podkreśleniem aktywności kobiet zaangażowanych w ważne wydarzenia z historii Polski. Uzupełnieniem toku narracji jest zobrazowanie patriotyzmu kobiet przykładami biżuterii patriotycznej.

Moda na patriotyzm.***Czy w dobie sms-ów i e-maili pocztówka jest trendy?***

W trakcie spotkania uczniowie poznają historię i walory pocztówek. W oparciu o przykłady ze zbiorów Muzeum przeanalizowane zostaną różne symbole używane przez autorów pocztówek oraz ich patriotyczny charakter. W tych lekcjach muzealnych można wykorzystywać liczne wystawy pocztówek przygotowane przez Mariana Sołobodowskiego.

Moda na patriotyzm. Powstańcze historie

To tytuł spotkania przygotowanego przez pracowników Działu Edukacji Muzeum Niepodległości. Będzie to okazja do poznania niezwyklej historii Polaków walczących o niepodległość w XIX i XX w. oraz definicję patriotyzmu istniejące w XXI wieku.

Romuald Traugutt,***dyktator powstania styczniowego***

W czasie zajęć uczeń poznaje niezwykle życie ostatniego dyktatora powstania styczniowego, jego młodzieńcze fascynacje matematyką, malarstwem i historią po tragiczny finał, śmierć na stokach Cytadeli Warszawskiej tuż po zakończeniu powstania styczniowego.

Pomocna może być stała plenerowa galeria rzeźby zlokalizowana na dziedzińcu Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

EKSPOZYCJA STAŁA :
KRESY I BEZKRESY W ZBIORACH
MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

Nostalgia Kresów

Zajęcia mają na celu przybliżenie uczestnikom dziedzictwa Kresów Wschodnich tym jego ogromnego znaczenia w dziejach Polski. Poprzez opowieść o miastach poznawać będzie można historię, wielokulturowość i bogate, wielowiekowe tradycje powstałe na tych terenach, jak też przypomnienie słynnych postaci pochodzących z Kresów. Ciekawym elementem lekcji jest specjalnie stworzona prezentacja multimedialna oraz nagrane fragmenty wspomnień.

Jak żyli nasi przodkowie na Kresach Wschodnich

Lekcja, która w sposób przestępny i ciekawy pragnie uchwycić fenomen Krzemieńca. Podczas zajęć młodzieży dowie się o roli Krzemieńca wśród polskich miast kresowych, pozna klimat życia codziennego różnych grup środowiskowych a także ukaże sylwetki osób zasłużonych dla Krzemieńca, które zdecydowały, że miasto zachowało szczytne miano „Aten Wołyńskich”. Młodzież dowie się także skąd pochodzi nazwa Krzemieniec, usłyszy legendy związane z miastem, pozna piękno zabytkowej architektury a także wojenne jego losy.

Śladami Kresowych twierdz i zamków

Zajęcia mają na celu poznanie niezwykłych dziejów zamków i twierdz Rzeczypospolitej m.in. Chocimia, Okopów Świętej Trójcy i Kamieńca Podolskiego a także wydarzeń i osób z nimi związanych. Podczas zajęć młodzież dowie się m. in. o Chocimiu, jednym z ważniejszych punktów strategicznych ziem polskich w XVII w. i Okopów Świętej Trójcy nazwanych „Kresową strażnicą Rzeczypospolitej”, a także Kamieńcu Podolskim, położonym na owalnym płaskowyżu nieopodal rzeki Smotrycz, między środkowym biegiem Dniestru, a Bohem. Historyczna stolica Podola przyciąga dziś uwagę turystów nie tylko ze względu na walory krajobrazowe, ale też historyczne. Lekcje muzealne przeznaczone są głównie do młodzieży w wieku 12-18 lat. Możliwe jest również przeprowadzenie zajęć edukacyjnych z uniwersytetami trzeciego wieku.

Miasto Lwa i jego obrońcy

Lekcja dla młodzieży przedstawia dzieje Lwowa, historię walk polsko – ukraińskich i jego znaczenia dla historii Polski, a także bohaterskiej działalności uczniów i studentów w momencie oswobodzenia miasta i włączenia do granic II RP.

Operacja „Ostra Brama” w Wilnie

Zajęcia mają na celu przedstawienie dziejów Wilna i Wileńszczyzny, genezy konfliktu polsko – litewskiego podczas pierwszej wojny światowej założenia akcji „Burza” działania bojowo – dywersyjne prowadzone przez Armię Krajową na tyłach wojsk hitlerowskich przed wkroczeniem Armii Czerwonej na tereny przedwojennej Polski. Lektje muzealne przeznaczone są głównie do młodzieży w wieku 12-18 lat.

Istnieje możliwość przygotowania innych tematów zajęć na zamówienie szkoły czy nauczyciela.

DZIAŁANIA PROMOCYJNE

W ramach projektu wykonano szereg działań promocyjnych, wśród których znalazły się liczne artykuły w mediach, gadżety promujące przedsięwzięcie oraz kampanie informacyjne na terenie Warszawy.

Na stronie internetowej Muzeum Niepodległości pojawił się zegar odliczający czas do zakończenia projektu oraz logotypy.

Do zakończenia projektu pozostało:

dni **303** godz. **10** min. **44** sek. **27**

REWITALIZACJA PAŁACU

Do zakończenia projektu pozostało:

"Restauracja Pałacu Prezydencjalnych Rezydencji
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych
w tym dla osób niepełnosprawnych"

303 10 44 27

Fundacja Europejska
Instytucja Partnerstwa Europejskiego

Strona Główna X Pawilon Pawiłek Mauzoleum W.J.M. Szucho Orzeł Biały

STRONA BIEŻĄCA STRONA MŁODZIEŻY EDUKACJA PUBLIKACJE O MUZEUM ZBIORY DLA ZWIĘDSZAJĄCYCH BUY BILET ONLINE

Siedziba Główna

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Do zakończenia projektu pozostało:

"Restauracja Pałacu Prezydencjalnych Rezydencji
do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych
w tym dla osób niepełnosprawnych"

000 00 00 00

Fundacja Europejska
Instytucja Partnerstwa Europejskiego

Strona Główna X Pawilon Pawiłek Mauzoleum W.J.M. Szucho Orzeł Biały

STRONA BIEŻĄCA STRONA MŁODZIEŻY EDUKACJA PUBLIKACJE O MUZEUM ZBIORY DLA ZWIĘDSZAJĄCYCH BUY BILET ONLINE

Siedziba Główna

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Zegar odliczający czas
do zakończenia projektu

Kalendarz książkowy
z wkładkami promującymi wystawy stałe

Papierowe torby reklamowe
z nadrukiem

Torby z juty

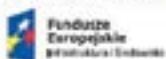

Notesy
w twardej oprawie

Adres podania raportu:
Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej
(oddział Muzeum Niepodległości)
ul. Szasznów 25, 01-532 Warszawa
tel. 22 627 37 70
e-mail: sekretariat@muzeumniepodleglosci.art.pl
www.muzeum-niepodleglosci.pl

Muzeum Niepodległości w Warszawie
ul. Solimoniczki 62, 0-240 Warszawa

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Notes
z kolorowymi znaczkami

KAMPANIE INFORMACYJNE

Oprócz prac budowlanych i merytorycznych związanych z realizacją wystaw, ważnym aspektem projektu, było informowanie gości o zmianach zachodzących w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów. Dział Promocji i Marketingu Muzeum Niepodległości realizował działania promocyjne za pomocą wielu kanałów, które miały trafić zarówno do przyszłych gości Muzeum jak i zwiedzających pozostałe oddziały instytucji: Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak i Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

Pierwszego listopada 2018 roku ruszyła pierwsza część kampanii Citylight w wiatach przystankowych na terenie Warszawy. Podczas miesięcznej ekspozycji z rotacją adresową po dwóch tygodniach (łącznie 8 lokalizacji) prezentowany był plakat informujący o projekcie i trwających pracach budowlanych w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów.

Szesnastego listopada 2019 roku ruszyła druga część kampanii Citylight w wiatach przystankowych na terenie Warszawy. Podczas miesięcznej ekspozycji z rotacją adresową po dwóch tygodniach (łącznie 30 lokalizacji) prezentowane były plakaty informujący o otwarciu Muzeum w 2020 roku oraz o wystawach stałych, które dostępne będą w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów po zakończeniu projektu.

Muzeum Niepodległości
w Warszawie

ZAKOŃCZENIE PRAC BUDOWLANYCH:
2019 ROK

ZMIENIAMY
SIĘ
DLA
CIEBIE

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE
REALIZUJE PROJEKT:
ODNOWIANIE PALACI PREZYDENCYJNYCH / KRÓLEWSKICH
DO NOWYCH FUNKCJI KULTURALNYCH
I EDUKACYJNYCH W TYM DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

Fundacja Europejska
Inicjatywa Europejska

2014-2020
ROK WARSZAWY

Unia Europejska
Europejski Fundusz Regionalny

REWITALIZACJA PAŁACU

Miejscowość	Adres handlowy	Data rozpoczęcia	Data zakończenia
Warszawa	Al.Jerozolimskie/ pl.Starynkiewicza 02/ Towarowa/Włochy (A)	01.11.2018	15.11.2018
Warszawa	al.Niepodległości/ Biblioteka Narodowa 04/al.Arмии Ludowej/ Śródmieście (T)	01.11.2018	15.11.2018
Warszawa	Towarowa/pl.Zawiszy 14/ Rondo Daszyńskiego/ Ochota (T)	01.11.2018	15.11.2018
Warszawa	Waryńskiego/Metro Politechnika 09/Rondo Jazdy Polskiej/Sródmieście (A)	01.11.2018	15.11.2018
Warszawa	Al.Jerozolimskie/Centrum 09/Rondo De Gaulla/ Śródmieście (T)	16.11.2018	30.11.2018
Warszawa	Al.Jerozolimskie/ Muzeum Narodowe 06/Marszałkowska/ Śródmieście (T)	16.11.2018	30.11.2018
Warszawa	Marszałkowska/Hoża 02/Al.Jerozolimskie/ Śródmieście (A)	16.11.2018	30.11.2018
Warszawa	Marszałkowska/ Królewska 02/Królewska/ Śródmieście (A)	16.11.2018	30.11.2018

Wykaz lokalizacji w kampanii
CityLight w 2018 roku

CityLight przy ul. Puławskiej

CityLight przy ul. Chałubińskiego

CityLight przy Placu Konstytucji

CityLight przy ul. Chopina

Miejscowość	Adres Handlowy
Warszawa	Al.Jerozolimskie 56c
Warszawa	Herberta/3 Maja
Warszawa	Marszałkowska/Hoża
Warszawa	Muranowska/Andersa
Warszawa	Puławska 145/Metro Wilanowska/D
Warszawa	al.Solidarności/Zajezdnia Wola 02/Młynarska/Wola (A)
Warszawa	al.Witosa/Tor Stegny 04/Idzikowskiego/Mokotów (A)
Warszawa	Dobra/Zajęcza 02/Zajęcza/Śródmieście (A)
Warszawa	Konwiktorska/Konwiktorska 04/Bonifraterska/Śródmieście (A)
Warszawa	Łazienkowska/Torwar 07/Łazienkowska/Śródmieście (A)
Warszawa	Nowowiejska/Nowowiejska 06/al.Niepodległości/Śródmieście (T)
Warszawa	Smocza/Miła 02/Niska/Wola (A)
Warszawa	Solec/Pomnik Sopera 02/Most Poniatowskiego/Powisłe (A)
Warszawa	Starzyńskiego/Rondo Starzyńskiego 03/Most Gdański/Praga Północ (T)
Warszawa	Woronicza/Metro Wierzbno 03/Królikarnia/Mokotów (T)
Warszawa	Chałubińskiego/Wspólna
Warszawa	Krucza/Bracka
Warszawa	Lipowa/Dobra
Warszawa	Mokotowska/Chopina
Warszawa	Waryńskiego/rondo Jazdy Polskiej
Warszawa	Czeriakowska/Legia-Stadion 01/Szwolężerów/Śródmieście (A)
Warszawa	Gen.Abrahama/os. Orlik 02/Bora-Komorowskiego/Praga Południe (A)
Warszawa	Grójecka/Wawelska 04/Och Teatr/Ochota (T)
Warszawa	Jagiellońska/Ratuszowa ZOO 02/Pl.Hallera/Praga Północ (T)
Warszawa	Kinowa/Kinowa 06/Ostobramska/Praga Południe (A)
Warszawa	Marszałkowska/Metro Świętokrzyska 06/Królewska/Śródmieście/ (T)
Warszawa	Płocka/Płocka Szpital 05/Górczewska/Wola (A)
Warszawa	pl.Konstytucji/pl.Konstytucji 02/Piękna/Śródmieście (A)
Warszawa	Puławska/Niedźwiedzia 03/al.Lotników/Mokotów (T)
Warszawa	Starzyńskiego/Namysłowska 02/Rondo Żaba/Praga Północ (A)

Wykaz lokalizacji w kampanii

CityLight w 2019 roku

Plakaty promujące wystawy:
Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości
 oraz *Z Orłem Białym przez wieki*

Plan modernizacji wnętrza i elewacji Pałacu Niepodległości z siedzibą główną w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, mający jako funkcję Centrum Muzeum Niepodległości, będzie realizowany zgodnie z zasadami i warunkami konkursowymi, i realizowany w ramach programu Akademia i Restauracje.

Adres: Muzeum Niepodległości i siedziba główna Muzeum w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, ul. Skaryszewska 23, 01-532 Warszawa
tel. 22 722 844
e-mail: sekretariat@muzeumniepodleglosci.pl
www.muzeumniepodleglosci.pl

Tytuł projektu
„Restawracja Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla celów niepodległościowych”

Cel:
remont, przebudowa i nadanie niezależnych funkcjonalności, wraz z dostawieniem dla celów niepodległościowych zabrytkowej siedziby głównej Muzeum Niepodległości, Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w Warszawie, ul. Skaryszewska 23

Opisanie:
Wzrost priorytetowa „Dzielenia dziedzinach kulturalnego i naukowy rozwoju kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Wartość dofinansowania:
13 863 863,04 zł PLN brutto
Całkowita wartość projektu:
25 216 236,57 PLN brutto
Planowane zakończenie realizacji: rok 2019

MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI
Tu słuchamy się z historią

PLANY MODERNIZACJI

Ulotka dotycząca planów modernizacji
Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów

PUBLIKACJE PRASOWE I MEDIALNE

Rewitalizacja Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów była tematem, który zainteresował media. W okresie od 2017 do 2020 roku w licznych tytułach pojawiły się publikacje prasowe na temat projektu.

Dotacje dla instytucji kultury

Biblioteka na Koszykowej i Muzeum Niepodległości otrzymają ponad 42,3 mln zł dofinansowania na remonty i rewitalizację. Jedną z najstarszych bibliotek publicznych w Polsce i słabiona biblioteka warszawskich jest rozbudowywana i modernizowana już od lat – teraz czeka ją drugi etap rozbudowy. Inwestycja przycymni się m.in. do poprawy warunków przechowywania zbiorów – w magazynach placówki znajduje się ok. 1,5 mln woluminów, najstarsze pochodzą z przełomu XIII i XIV w. Nowa aranżacja wnętrza i zakup wyposażenia, m.in. zestawów konferencyjnych, ekranów i foteli, ułatwi prowadzenie działalności edukacyjnej placówki.

Siedziba Muzeum Niepodległości, czyli dawny pałac Przebendowskich/Radziwiłłów, nie był natomiast remontowany od lat. Teraz przygotowany jest jego gruntowny remont z przystosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Firmyce obiektu zostaną osuszone i odgrzybiane – powstaną w nich sala konferencyjna. Konserwacja obejmie też prace przy dachowi i igłach dekoracyjnych. Zaplanowano także eliminację budyńku. Oferta ekspozycyjna będzie rozszerzona o dwie nowe wystawy *Krepy i bezkopy w zbiorach Muzeum Niepodległości* oraz *Historia pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów*. W ramach rewitalizacji zaplanowano również aranżację przestrzeni wokół muzeum. Pałac wzniesiony został ok. 1750 r. według projektu Jana Zygmunta Deybla. W 1912 r. kupił go Janusz Franciszek Radziwiłł. Obiekt został zniszczony podczas Powstania Warszawskiego. Odbudowano go w 1947 r. i ulokowano w nim Centralne Muzeum im. Leona. Od 1990 r. w gmachu mieści się Muzeum Niepodległości.

Dawny pałac Przebendowskich/Radziwiłłów. Obecnie siedziba Muzeum Niepodległości

Obie inwestycje zostaną sfinansowane w ramach VIII osi priorytetowej *Ochrona dziedzictwa kulturalnego i rozwój turystyki kultury* Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz z budżetu Narodowego. Dofinansowanie z VIII osi POiŚ otrzymują ponadto Zamek Królewski w Warszawie (na odwrócenie Ogrodów Dolnych), Miasto Stołeczne Warszawa (na drugi etap wystawy głównej Muzeum Warszawy i prowadzenie działalności kulturalnej w siedzibie przy Rynku Starego Miasta), Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (m.in. na prace konserwatorskie, dokumentacyjne i zabezpieczające w galeriach ogrodowych i w pałacu), Muzeum Łazienki Królewskie (na konserwację i remont Białego Domka, Wodocięciu oraz ogrodu w ich otoczeniu), Muzeum Narodowe w Warszawie (na renowację stałej ekspozycji Galerii Sztuki Starożytnej MNW), Biblioteka Narodowa (na modernizację czytelni i przestrzeni publicznych), Akademia Sztuki Pięknych (na mobilne laboratoria dla ochrony, konserwacji i zabezpieczenia dzieł sztuki i obiektów zabytkowych w architekturze), Uniwersytet Mikołajki Frydryka Chopina (na modernizację i nową aranżację trzech kamiennych sal widowiskowych).

ISSN nr 4/2017

MUZEALNIC TWO. MATERIAŁY, SPRAWOZDANIA, OSWIEIENIA

NIEPODLEGŁOŚĆ I PAMIĘĆ
2017, nr 2 (58)

Magdalena Przybyłka
Muzeum Niepodległości w Warszawie

**Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do
nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych,
w tym dla osób niepełnosprawnych**

Projekt Muzeum Niepodległości w Warszawie „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” otrzymał dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturalowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Uroczystość podpisania umów z beneficjentami odbyła się w poniedziałek 6 marca 2017 roku, z udziałem wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotra Glińskiego.

Przedmiotem inwestycji jest przeprowadzenie kompleksowego remontu z elementami konserwatorskimi, przebudowy i nadania nowoczesnych funkcjonalności zabudowom obiektowi Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów (siedziby głównej Muzeum Niepodległości w Warszawie), w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej skierowanej do szerokich grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych.

Wykonany w ramach inwestycji remont elewacji, z przywróceniem kolorystyki ustalanej na podstawie badań strygraficznych, wymiana całej instalacji oraz generalny remont dachu poprawi ogólny stan zachowania budynku. Zaplanowane prace wewnętrzne, oprócz walorów estetycznych podniosą znacznie funkcjonalność i zwiększą powierzchnię przeznaczoną na działalność kulturalną, edukacyjną i wystawienniczą. Dzięki nowej aranżacji wnętrza uzyskamy dodatkowe sale wystawowe oraz przestrzeń, bardziej funkcjonalną komunikacyjnie hol. Dużym przedsięwzięciem budowlanym będzie pogłębienie piwnic, co pozwoli zwiększyć powierzchnię

309

Magdalena Przytycka

użytkową budyńku i przeznaczyć ją na organizację nowoczesnej wyposażonej sali multimedialnej. W ramach inwestycji wykonane zostaną także prace w zakresie zagospodarowania terenu wokół Pałacu i nadania mu estetyki i funkcji turystycznych (ławki, wygodne dojścia).

Dyrektor dr Tadeusz Skoczko i wicepremier, minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr hab. Piotr Chłaski podczas uroczystego podpisywania umowy

Dzięki powyższym środkom zrealizowane zostaną dwie nowe ekspozycje: „Krety i berkrety w zbiorach Muzeum Niepodległości” i „Historia Pałacu Przebendowskich Kadziwiłów” oraz zmodernizowana zostanie wystawa stała „Polonia Restituta O niepodległość i granice”.

„Krety i berkrety w zbiorach Muzeum Niepodległości”

Wystawa będzie prezentacją zbiorów Muzeum Niepodległości, skierowaną na przypomnienie polskiego dziedzictwa kulturowego na dawnych Kresach Rzeczypospolitej. Zgodnie z zasobami pomników, które są w zbiorach muzeum, tematyka wystawy zostanie zaprezentowana na przykładzie dwóch miast wojewódzkich i godnego uwagi mniejszego miasteczka, które szczyciło się pięknym krajobrazem, dorobkiem kultury, w tym architekturą, i polskimi tradycjami.

Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Kadzidłów do nowych funkcji kulturalnych...

„Historia Pałacu Przebendowskich/Kadzidłów”

Wystawa będzie stanowił syntezę bogatej historii miejsca, udokumentowaną ikonograficznie na obrazach i rycinach ze zbiorów Muzeum Niepodległości uzupełnioną szeregami interesującymi miejscowymi planami z różnych okresów. Ważnym jej elementem będzie prezentacja *Światło i cień* – multimedialna projekcja plakatów autorstwa Henryka Siemiradzkiego.

Modernizacja wystawy stałej „Pelenia Restituta. O niepodległość i granice”

Ekspozycja zostanie gruntownie przebudowana i dostosowana do wymogów nowoczesnej placówki muzealnej. Zmiana aranżacji przestrzeni w atrakcyjny sposób, a poprzez gęstą ścianę światła, dodanie multimedialnych i interaktywnych elementów zyskamy nowy, bardziej atrakcyjny dla współczesnego odbiorcy obraz.

W wyniku inwestycji budynek będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, które zostaną także uwzględnione w ramach planowanego do wdrożenia, bardzo bogatego i amfiteatralnego programu kulturalno-edukacyjnego, skupionego wokół tematów „Ponad granicami” i „Wychowanie do niepodległości”. Głównym aspektem przebudowy Pałacu oraz stworzenia nowego programu kulturalnego będzie odcięcie od incydentalnych, okazjonalnych zdarzeń na rzecz ciągłego procesu obejmującego szerokie spektrum odbiorców. Plan rozwoju Muzeum zakłada, że jako Centrum Myśli Niepodległościowej ulokowane w Pałacu Przebendowskich wraz z podległymi Oddziałami (Muzeum X Pawła Cytadeli Warszawskiej oraz Muzeum Wypięcia Piwonia) stworzy nowoczesną placówkę kultury o oddziaływaniu ponadregionalnym – z uwagi na podejmowaną tematykę – z rozbudowanym programem naukowym i edukacyjnym. W tak zaplanowaną działalność wpisuje się Centrum Myśli Niepodległościowej jako ośrodek edukacyjny i naukowy, ale przede wszystkim jako miejsce dyskusji i wymiany poglądów.

Całkowity koszt projektu to ponad 21 mln zł, dofinansowanie wyniesie 13,9 mln zł. Realizacja zakończy się w 2019 roku.

Magdalena Przybyłka

BIZNES ▾ KULTURA ▾ GŁÓBTRÓTER ▾ **WARSZAWA** ▾ NAUKA KULINARIA

poniedziałek, 6 listopada 2017 13:46

Bardzo potrzebny remont ważnego muzeum

Napisane przez MM

wielkość czcionki 🔍 🔍 | Wydrukuj | E-mail

Oceń ten artykuł 🗳️ 🗳️ 🗳️ 🗳️ 🗳️ (0 głosów)

Kurier365.pl, 6.11.2017

Rozpoczyna się remont siedziby głównej warszawskiego Muzeum Niepodległości (Al. Solidarności 62).

W poniedziałek 4 listopada 2017 r. o g. 11.00 w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów nastąpiło uroczyste podpisanie umowy z wykonaną w wyniku przetargu wykonawcą remontu i przebudowy tego obiektu. Od chwili podpisania umowy wykonawca Furmanek Renewal Sp. z o.o. S.K.A., przejmując obiekt i rozpoczynając prace. Podpisanie umowy związane jest z realizacją projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych”, który otrzymał dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (uroczyście podpisania umów z beneficjentami programu odbyło się 6 marca 2017 r. z udziałem wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego prof. dr. hab. Piotra Glińskiego).

Poza tym, że w wyniku zaplanowanych prac wewnętrznych pałac będzie lepiej wyglądał, poprawi się znacznie jego funkcjonalność oraz zwiększy powierzchnia przeznaczona na działalność kulturalną, edukacyjną i wystawienniczą.

Dzięki nowej aranżacji wnętrza muzeum zyska dodatkowe sale wystawowe oraz przestronny, bardziej funkcjonalny komunikacyjny hol.

Dzięki przedsięwzięciom budowlanym będzie pogłębienie pionu. To także pozwoli zwiększyć powierzchnię użytkową – i przeznaczyć ją na nowoczesnie wyposażoną salę multimedialną. W ramach inwestycji wykonane zostaną ponadto prace w zakresie zagospodarowania terenu wokół pałacu i nadania mu estetyki i funkcji turystycznych (ławki, wygodne dojścia). Dzięki pozyskanym środkom zrealizowane zostaną dwie nowe ekspozycje: „Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości” i „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, oraz zmodernizowana zostanie wystawa stała „Polećnia Restituta. O niepodległość i granice”.

Wystawa „Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości” będzie prezentacją zbiorów muzeum skierowaną na przypomnienie polskiego dziedzictwa kulturowego na dawnych Kresach Rzeczypospolitej. Tematyka wystawy, zgodnie z zasobami należącymi do muzeum pamiątek, zostanie zaprezentowana na przykładzie dwóch miast wojewódzkich i godnego uwagi mniejszego miasteczka, które sycyliło się pięknem krajobrazu, dorobkiem kultury, w tym architekturą, i polskimi tradycjami. Na wystawie zostanie przypomniony obraz tych miejsc z lat ich świetności, ich wielokulturowy charakter oraz walory architektoniczne i przyrodnicze.

Wystawa „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów” będzie stanowiła symezę bogatej historii miejsca, udokumentowaną na obrazach i rycinach ze zbiorów Muzeum Niepodległości, uzupełnioną nieraz kilkadziesiąt interesującymi miejscowymi planami z różnych okresów.

Ważnym jej elementem będzie prezentacja „Światło i mrok” – multimedialna projekcja, istniejącego w pałacu do 1944 r., planu autorstwa Henryka Siemiradzkiego.

Wystawa stała „Polonia Restituta. O niepodległość i granice” zostanie gruntownie przebudowana i dostosowana do wymogów nowoczesnej placówki muzealnej. Zmiana aranżacji przestrzeni uatrakcyjni narrację. Gra światłem, dodanie multimedów i elementów interaktywnych pozwolą uzyskać nowy, atrakcyjniejszy dla dzisiejszego odbiorcy obraz. Dzięki inwestycji budynek będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, które zostaną także uwzględnione w ramach planowanego do wdrożenia, bardzo bogatego i ambitnego programu kulturalno-edukacyjnego, skupionego wokół tematów „Ponad granicami” i „Wychowanie do niepodległości”.

Plan rozwoju muzeum zakłada, że jako Centrum Myśli Niepodległościowej ulokowane w Pałacu Przebendowskich wraz z podległymi Oddziałami (Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej oraz Muzeum Więzienia Pawiak) stworzy nowoczesną placówkę kultury o oddziaływaniu ponadregionalnym – z uwagą na podejmowaną tematykę – z rozbudowanym programem naukowym i edukacyjnym.

W tak zaplanowaną działalność wpisuje się Centrum Myśli Niepodległościowej jako ośrodek edukacyjny i naukowy, ale przede wszystkim jako miejsce dyskusji i wymiany poglądów. Zakończenie prac jest planowane na 2019 r. Całkowita wartość projektu to 21 316 335, 17 zł.

Wiadomości z Warszawy i regionu

UMOWA NA REMONT MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI PODPISANA

4 listopada 2017

fot. Artur Kozłowski

Muzeum Niepodległości stał u progu ogromnej zmiany. Od wiosny rusza remont Pałacu Przebierawców – Ractwiniów mieszczącego się w sąsiednim Pałacu Bartanego. W planie między innymi zmiany dla niepełnopracujących, nowe sale wystawowe i nowe przestrzenie do prowadzenia badań.

• Zanim zmianami przeszedł, to doprowadził przez był tylko remonty i konserwacje • tłumaczy dyrektor Muzeum Niepodległości Tomasz Drobek

Radio Warszawa, 6.11.2017

Eurobuild

[NOWOŚCI](#)
[MAGAZYN](#)
[EUROBUILD CEE](#)
[KOMENTARZE](#)
[EUROBUILD TV](#)
[GALERIE](#)
[AWARDS](#)
[KONFERENCJE](#)

ASTINT

APP
PROJECT

SEGR0
100 YEARS OF THE
EUROBUILD AWARDS

MLP

rayland

BUDOWNICTWO

Muzeum Niepodległości do remontu

07 listopada 2017

fundacja OTT

POLSKA W 2019 roku mają się zakończyć remont i przebudowa Muzeum Niepodległości przy alei Solidarności 62 w Warszawie.

Wykonaniem prac zajmie się firma Furanck Remonty. Inwestycja polega na przeprowadzeniu kompleksowego remontu z elementami konserwatorskimi, przebudowie oraz nadaniu nowoczesnych funkcjonalności zabytkowemu Pałacowi Przebendowskich/Rodziwiłłów (plekśnie głównej) Muzeum Niepodległości w Warszawie. W ramach inwestycji wykonano mają zostać: remont oknać z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych, wymiana instalacji oraz generalny remont dachu.

Wnętrze muzeum ma zyskać dodatkowe sale wystawowe oraz bardziej funkcjonalny komunikacyjny

Eurobuildcee.com, 7.11.2017

Warszawa   Wiadomości/Warszawa   Wydarzenia/Warszawa

Muzeum Niepodległości będzie otwarte w 2020 r. Niebawem remont

red   9 sierpnia 2017

Muzeum Niepodległości będzie otwarte w 2020 r. Niebawem remont Google Street View

Warszawa.naszemiasto.pl,
9.11.2017

**OMARIUSZ
GZIEKANOWSKI**
przewodniczący
Komisji Polityki
Społecznej
i Przemysłowej

Coś to stawało, które intensywnie aktywowało zawodowo, bardzo często nie potrafiąc się odnieść w nowej sytuacji. Wiele z nich, nie przypisując do emerytury, próbowali stworzyć sobie nowe znaczenie skromniejszą dochody nie pozwalają im na korzystanie z możliwości, chociażby z własnej kasy własnego czasu. Dlatego bardzo ważnym finansowaniem, które wspiera aktywowanie tej grupy społecznej, jest stworzenie własnej. Decyzjami Komisji Polityki Społecznej i Przemysłowej mają nową rolę, wspierając wszelkie projekty.

lich marzy. *Ekspert Art. de Szpilce* to dla nich impulsem do organizowania się, formowania działalności – wyjechała Elżbieta Bogucka, zastępcza dyrektora Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej w Warszawie.

Ubóstwo

Wskaźnik skrajnego ubóstwa dla województwa mazowieckiego w 2018 r. spadł do najniższych w kraju – wyniósł około 3 proc. Jednak po wyłączeniu z tych statystyk Warszawy, Mazowsze mieści się w średniej krajowej (około 3 proc.). To samo dotyczy województka. Choć Mazowsze jest najmniej dotknięte tym problemem (około 11 proc.) to – wyłączając stolicę – odsetek osób żyjących w gospodarstwach ośrodkowych o wyjątkowo niskich od minimum socjalnego wynosił około 44 proc. Pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej polegał będzie m.in. na wspieraniu ponadpodstawnych systemów porządkowania, magazynowania i dystrybucji żywności dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów walujących działania na rzecz ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Na ten cel samorząd województwa przeznaczył 60 tys. zł.

Przedobieganie przemocy

W ubiegłym roku policję odnotowała na Mazowszu ponad 20 tys. przypadków przemocy w rodzinie. Prokuratura Należącej Kary objęło 750 osób. Pomoc spo-

KOMISJA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

**CO SIĘ DZIEJE
W MUZEUM
NIEPODLEGŁOŚCI**

Renowacja, tak imma nazwał remont Pałacu Przebendowskich-Radziwiłłów – siedziby Muzeum Niepodległości. Setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości stała się impulsem do przeprowadzenia kompleksowego remontu i przebudowy obiektu.

Podjęto prace budowlanych oraz modernizację ekspozycji Muzeum X Pawła Cytadeli Warszawskiej objętych pod koniec marca członkowie Komisji Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Komisji Promocji Wskazówek Ministerstwa i Współpracy Zagranicznej.

Dwie inwestycje były możliwe dzięki pozyskaniu funduszy europejskich. Pracę wykonało m.in. wykonanie, obiekty historycznym muzeum wprowadziła atrakcyjną ofertę kulturalno-edukacyjną. Prace budowlane obejmują generalny remont dachu, wymianę instalacji i poprawę funkcjonalności wnętrz. Powstały dodatkowe sale wystawowe, a odgłosy i pęchły nie gwarantują w takim stanie od czasu II wojny światowej umożliwił uruchomienie tam sal multimedialnej.

Wnętrze budynku zmienia się dramatycznie. Zdejmują się panele m.in. na zamontowanie wielkich obrazów dotychczas w magazynie w sali białej. Remont okazał się niezwykle skutecznym przywróceniem kulturowej wartości na podstawie badań historycznych.

Pod opieczaniem, budynku przez ekipy budowlane, przyjdzie czas na modernizację wystawy „Polska 1914-1917”. O niepodległość i granice 1914-1917, którą obecnie można obejrzeć w Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Odnowienie zostanie też ekspozycja „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol wolności, państwa i narodu”. która na czas remontu przeniesiona jest w Narodowym Banku Polskim w Krakowie. Muzeum planuje także przygotowanie dwóch nowych wystaw „Kiedy i gdzie”

w obrotach Muzeum Niepodległości” oraz „Historia Pałacu Przebendowskich-Radziwiłłów” o multimedialną prezentację „Słowo i miód”, dotyczącą internowania w Juliusze do 1944 r. planuje utworzenia Henryka Sienkiewicza.

**KRZYSZTOF
KAWĘCZY**

Przewodniczący
Rzecznicy Społecznej

Zaczniesz inwestycje w Muzeum Niepodległości uwzględniając możliwości historycznej, jak i poprawę jego funkcjonalności, m.in. uruchomienie sal multimedialnej. Inwestycje obejmują także malary renowacji wewnątrz placówki. To będzie ważne – historia wymaga refleksji, a muzeum ma temu służyć. Zdobędą renowacja X Pawła Cytadeli wymaga sprzętu multimedialnego ekspozycji książek, zasobów, audiobooków. Planem też jest miejsce na ekspozycję, przez które przeszło 40 tys. wojowników politycznych III m. Wsparcie finansowe służyło na te projekty dokonało się wpisano w program realizacji polityki historycznej województwa.

lęczną z powodu przemocy w rodzinie uzyskało natomiast około 2,2 tys. rodzin. Działania MCEPS w tym obszarze będą obejmowały opracowanie diagnozy zjawiska, zorganizowanie szkoleń dla kadry pomocy społecznej i innych instytucji, przeprowadzenie cyklu spotkań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wysłanie informato-

ri o sposobach uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej czy rodzinnej w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie. Organizacje społeczne zaś, intensyfikują profilaktykę i edukację społeczną poruszając problem. W budżecie Mazowsza zagwarantowano na to zadanie 600 tys. zł.

O pałacu, który stanął na drodze

Piotr Piegat

Został odbudowany w dawnym miejscu, mimo że stanął na drodze autorom projektu pierwszej dużej inwestycji komunikacyjnej w powojennej stolicy. Stanął na drodze dokładnie: znalazł się pośrodku arterii komunikacyjnej. Dzięki trwałym obecnie remontowi i przebudowie siedziba Muzeum Niepodległości odzyska blask

Pałacowski budynek zwany dziś pałacem Przebendowskich w Radziszewie ma wspaniałą historię jakiej XVIII w. w tym samym miejscu, nie dość odległym od miejsca, w którym stał. Powstał jako rezydencja polskiego króla, króla Jana Kazimierza Przebendowskiego, stronnika króla Augusta II, przy ucieczce z Warszawy Karłowicką był podległy Górskiemu. Od lat 70. XVIII należał do rekonstrukcji pałacu po drugiej wojnie światowej, która przetrwała byłby w tym samym miejscu, miała nazwę Radziszewski. Wówczas wzniósł się między innymi księża Karola Świątowskiego. (M 1991 r. znalazła się pod adresem - al. „Solidarności” 62.

Podkreślił Przebendowski nie otrzymał się nową siedzibę al. Został w 1779 r. Pałac przetrwał w rękach jego re-

dziny do drugiej połowy lat 60. XVIII w. Oni nie żyli w tym czasie jako osoba wykształcony i dobrze znany, który urządził hiszpański dyplomata, poseł przy dworze Augusta III - Pedro Pablo Albarca de Bolea. Wyjechał on z radością do ostatniego w historii z rodu Przebendowskich, Ignacego. Pod koniec lat 60. XVIII stała się jego dostrzeżoności: nabył Roch Kosowski, północny strażnik podskarbi w królestwie Rzeczypospolitej. W tym okresie pałac stał się domem jednej z najwładniejszych i najbogatszych - tak bowiem zapisał się Barbaś z Radziszewskich, drugi z tego samego właścicieli.

Nie ma pewności co do tego, kto zaprojektował budynek Przebendowskiego. Anna Szafranowa, autorka mo-

35

Ilustracja: Szymon Jędrzejewski, Radziszew

ISSN 11-12-2018

Muzeum Leśna. W 1965 r. obiekt wpisano do rejestru zabytków (pod numerem A-17). W 1999 r. gmach stał się siedzibą nowo powstałego Muzeum Filonii Polkich Ruchów Niepodległościowych i Społecznych, które od 1993 r. posiada już nazwę Muzeum Niepodległości.

Od końca 2017 r. trwa remont i przebudowa pałacu. Zaplanowano przede wszystkim projekty *Eksterminacja Pałacu Przebudowlanki/Radziwiłłów* do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych stworzył w 2017 r. dofinansowanie w ramach VIII loteryjnej Obrotu działalności kulturalowej i sztuki *szkolony budżety Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*. Pozostałe środki potrzebne do wykonania zadania zapewni Mazowiecki Województwa Mazowieckiego. Przedmiotowa inwestycja jest przeprowadzanie kompleksowego remontu obiektu z dostosowaniem komercyjnej, przebudowa oraz nadanie gmachowi nowych funkcji – w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej skierowanej do szerokiej grup odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami. W planach jest wpisana wszystkie instalacje, kapitały remontu dachu,

remont elewacji z porównaniem kolorystyki instalacji na podstawie badań stryżnicowych, poprawa funkcjonalności wnętrza (takie dzięki zmodernizowaniu windy) zwiększenie powierzchni działalności edukacyjnej i wystawienniczej (zwiększenie aukcyjności, przystosowy fot. nowoczesna sala multimedialna – dzięki pogłębieniu pomieszczenia nadaniem nowoczesnej palarni laski, edukacyjnych, jasna, wygodna dojeżdżać). Zakwalifikowano prace budowlanych przewidzianych na rok 2019.

Zaplanowano ponadto zmodernizowanie wystawy stałej *Polonia Leśna. O niepodległości i granicy* oraz odnowienie wystawy stałej *Z Orłowa Ralska przez wieki. Symbol odwołania, powstania i narodziła*. Projektowana jest także realizacja dwóch nowych ekspozycji stałych. Jedną z nich, *Kryzys i bezdroża w obywateli Muzeum Niepodległości*, przypominają owa polityka działalności kulturalnej na Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. Drugą, *Historia Pałacu Przebudowlanki/Radziwiłłów*, będzie przybliżać bogactwo dziejów miejsca. Ważnym elementem tej ekspozycji stanie się prezentacja *Susanne i serok* – multimedialna projekcja platformy animowana Filonka Susanna i jego.

FOT. W. K. / W. K.

MAZOWSZE.

Pałac Przebudowlanki/Radziwiłłów w takim stanie

0800 42 11-12 2018

Pałac na śródmiejskiej wyspie

Późnobarokowy budynek zwany dziś pałacem Przebendowskich/Radziwiłłów (wpisany do rejestru zabytków pod numerem A.17 dotyczący z 1 lipca 1965 r.), obecnie siedziba Muzeum Napodległoci w Warszawie, wrócił się sprzed lat w tym samym miejscu od końca dekady XVIII w. Jego kilkakrotnie zmieniał adres. Powstał jako rezydencja pobliskiego konopnego Jana Jerzego Przebendowskiego, sennika króla Augusta II, przy świątyni nazywanej Kościołką bądź Guttkością. Od lat siedemdziesiątych XVIII zmienił do czasu mikrorekonstrukcji położenie po drugiej stronie istniejącej ulicy, przy której stał, została nazwą Radziwiłłowej, później zaś Karłowicza-Konopnego. Od 1991 z adresu budynek to – ulica „Solidarności” 62.

Podkreśla Przebendowski nie stworzył się nowej siedziby dłużej. Został w 1729 r. Właścicielem jego rodzajem był jednak pałac, do drugiej połowy lat siedemdziesiątych XVIII w. Zdziały w tym czasie służył jako miejsce wystawczych listów rządowych, urządzonej przez biskupańskiego dyplomatę, podał przy dworze Augusta III – Polak Pablo Alanca de Bolea hrabiego Aranda, którego wyznajcą niechętności oszacował w roku Przebendowskich, Ignacy.

W 1708 r. prawa do mikrorekonstrukcji nabył Ruch Konowski, później-
szy oszacował podkarłowicki konopny
Konopnyopolinij. W tym okresie stał

się pałac domem polskiej i niemieckich
miejscowców opoki – tak bowiem
zapomnianego Barbery z Radziwiłłach,
długa droga nowego właściciela. Nie
ma powodu do tego, aby zapo-
jektował rezydencją Przebendowskie-
go (została zmniejszona pałac pod-
wała tego, że został to Jan Zygmun-
t Deybel), lecz jako autor projektu
pierwszej przebudowy obiektu, poro-
prowadzonej w latach 1703-1709,
wymieniany jest zgodnie Szymon Ba-
gatel Zag. W niedługo wstąpiła
powstała wiedeńska szkoła, a po
boku budynek wzniesiono prze-
budowę. W ścianach Konowskiach mikro-
rekonstrukcji powstawała do roku 1831.
Spadkobiercy: Ruch Konowski
nie zmienił tu jednak. Pałac i oficyna
były wyjątkowo.

Rekonstrukcja, wzniesienie prawie
60 lat, przez dekadę i przynajmniej
dwadzieścia obiektów. Został się
w tym czasie jego lokatorem i pełnił
ważną funkcję. W pierwszej połowie
XIX zmienił w pałac lub jego
oficynę mieszkał się m.in. Hans
Hansburg (wspomniany tu podówczas
oszacował oszacowanie i handlowe
mikrorekonstrukcji, a w końcu z od
pałac wzniesione gabinecie jego wznio-
szyć, kwadratowy czworokąt konop-
nego Wronow, rekonstrukcja Torona
Gajonowskiego, kwadrat, Zajnal
Radziwiłł, służyła ganków i wyro-
bów porcelanowych Karla Zygmunta
Mandelstama, Urszula Karłowicz, Wa-
żnych, Trybunał Handlowy, sklep

2-01 2018

Spotkanie z zabytkami,

nr 11-12, listopad-grudzień 2018, s.44-46

1 Pałac
Piotrowski/Łódzki
Ratusz, widok
z południa
[Il. Piotr Pupa]

i lampami, skład mebli, redakcja „Gazety Teatrów”, drukarnia, mieszkanie i skład skomercyjny Karola Jerzego Lilpota, szkoła tańca. W samym pałacu w latach pięćdziesiątych XIX w. działał „skład piwa bowarskiego”.

Zanim w 1863 r. kupił go Jan Kazimierz Zawisza, by ponownie uczynić reprezentacyjną siedzibę swojego rodu, właściciele pałacu zmieniali się jeszcze trzykrotnie. Potemk literackiej rodziny Zawisów, społecznik, zwikszony emocjonalnie z Warszawy, był archeologiem i zapalonym kolekcjonerem. Z jego inicjatywy w latach 1863-1868 przebudowano pałac według projektu wspaniałego warszawskiego architekta Władysława Wierzyckiego-Bołotńskiego. W partycypacji części półkolonadowego ryzalitu stały w miejscu dawnych otworów i okien wybitny wówczas otwory, a wejście do budynku umieszczono w głębi, dzięki czemu powstał otwarty przedsionek. Przed ryzalitem ogrodowym istniał wówczas taras, który zdobyły kopie wycieczek rzeźb i wazonów. Jedną z wielu dużych zmian we wnętrzu

z okresu, kiedy pałac należał do Zawisy, było odebicie sufitu wspaniałego iluzjonistycznego plafonem „Światło i mrok” (pierwotnie zwanym pod tytułem „Światłość i ciemność”), zamontowanym u osi latwa Henryka Sieniackiego, który pracował nad tym złożeniem w latach 1879-1883. Treść i umiejscowienie dzieła stały się tematem gorących polemik.

W latach 1912-1917 budynek należał do księcia Janusza Radziwiłła, XIII ordynatu na Olsztyn, właściciela Niebowa, posła i senatora II RP (po wojnie, w zamian za rezygnację z własności pałacu, dostał księstwo dwupokojowe mieszkanie przy ul. Bałuckiego). W tym okresie pałac był miejscem spotkań starych postaci życia politycznego. Zawiązał tu Józef Piłsudski, bywał Władysław Kazickiewicz, Walery Sławek, Stefan Świątyński. W osłabym z wrażliwością pomagał budynek gościł m.in. Mieczysław Niedziałkowski, Maciej Rataj, prezes gminy żydowskiej Adam Czarniakowski, rabiniowie Długoszy Rągle na Król. Aby nie dopuścić do

zniszczenia znajdujących się w pałacu dzieł sztuki, we wrześniu 1939 r. pracownicy Muzeum Narodowego umieścili je w specjalnych pojemnikach, gdzie na podobieństwo walców pozostały jako depozyt takie pisma. W czasie powstania warszawskiego ksiądz wraz z rodziną i młodziutkami obojętnych domów przeżywał w podziemiach pałacu, które na krótko przed wybuchem wojny zamieniono w schron. Pałac – rezerwa powstania, jeden z ważniejszych punktów strategicznych podczas obrony Starejki – wielokrotnie analizowany przez siły wroga. 24 sierpnia został zombardowany i wypalony.

W wyniku działań wojennych był zniszczony w 70%. Gdy zapadła decyzja o budowie Trasy W-Z, pojawiły się głosy, że należy pałac zrehabilitować. Ostatecznie zdecydowano w dalszej mierze skrzyżować Jana Zachwaszowicza, kierującego oddziałem architektonicznym przy Biurowym Odbudowy Starejki, Burmistrz dyktando urzędniczym z konstruowaniem zadośćczyli się koncepcjom: jednie nowej trasy

poprowadzono zarówno po północnej, jak i po południowej stronie pałacu. Budynek znalazł się na wyspie położonej drogi łączącej stoleczne dzielnice. Rekonstrukcja pałacu, przeprowadzona zgodnie z projektem Bruna Zlotowskiego, który chciał mu przywrócić wygląd osiemnastowieczny, zakończył się w lipcu 1949 r. Budynek zwieczono marmurowym dachem, a dolną partię rysunku fasady ponownie zabudowano. Zrezygnowano z niektórych dekoracyjnych elementów elewacji (m.in. z arkady nad ryzalitem fasady), wprowadzono odwołania do elementów składowych. Zlikwidowano dwie kondygnacje łączników między aliantami, a nowe łączniki odwołano do struktury balustrady i wazetek. Ołtarz w fasadzie od strony istniejącego wewnętrznego ogrodu rozmieszczono symetrycznie. Przed ryzalitem ogrodowym powstał prostokątny taras. Najpierw stał pałac związków zawodowych, a od 1955 r. do schyłku PRL-u mieściło się w nim Muzeum Lenina. W 1990 r. został siedzibą nowego powstałego Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych i Społecznych, które od 1991 r. przyjęło nazwę Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Obecnie trwa remont pałacu. Zgłoszony przez Muzeum Niepodległości projekt „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych” w tym dla osób niepełnosprawnych” otrzymał w 2017 r. dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Podpisanie umowy dotyczącej środków na realizację inwestycji przyznanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego odbyło się 6 marca 2017 r. Pososta

środki posłużą do wykonania zadania zapewnił Marszałek Województwa Mazowieckiego.

Przedmiotem inwestycji jest przeprowadzenie kompleksowego remontu z elementami konserwacji, przebudowa oraz nadanie obiektemi nowozaczonej funkcji w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do różnych grup odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami. W planach jest wymiana wszystkich instalacji, kapitalny remont dachu, cementu dewicji i przywrócenie kolorystyki zewnętrznej na podstawie badań stratygraficznych, poprawa funkcjonalności windy (także dzięki zamontowaniu windy), zwiększenie powierzchni na działalność edukacyjną i wystawienniczą (dodatkowe sale wystawowe, parterzony biurowe, a także pogłębienie piwnic – nowocześnie służy multimedialne) oraz nadanie pomieszczeń wokół pałacu funkcji rekreacyjnych (ławki, wygodne dojścia). Zakończenie prac budowlanych zaplanowano na rok 2019.

W ramach inwestycji przewidziano ponadto modernizowanie wystawy stałej „Polonia Festina. O niepodległości i granic” oraz odrestaurowanie wystawy stałej „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władcy, państwa i narodu”. Planowana jest także rekonstrukcja dwóch nowych ekspozycji stałych, jedna z nich „Kamień i beton w zbiorach Muzeum Niepodległości”, przypominał na polidze dziedzierny kolumnowe na dwóch Krcach Wschodnich Krcyrypowoład. Druga, „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, ma ukazywać bogactwo dzieje miejsca. Wąsem jej elementem będzie prezentacja „Światło i cień”, multimedialna projekcja platformy autorskiej Hesyka Siniarskiego.

PIOTR PIĘKAT

12 Most Polska

Reklama

06-07 grudnia 2018

REKLAMA

Muzeum Niepodległości w Warszawie – tu duch łączy się z historią

Wieloletni proces budowy Muzeum Niepodległości w Warszawie jest etapem w historii polskiej kultury i sztuki. W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

W ramach projektu realizowanego przez Muzeum Niepodległości w Warszawie, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu, w ramach którego realizowane są prace nad renowacją i adaptacją obiektu...

Pałac

Przebendowskich/Radziwiłłów

nabiera dawnego splendoru

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów to główna siedziba Muzeum Niepodległości. Obecnie trwa jego renowacja, a budynek nabiera nowego blasku. Już niedługo jego goście będą mogli poczuć splendor, jaki dawała obecność w tym miejscu w czasach jego świetności. Budynek jest jednym z tych, na których wyjątkowo odcisnęła się historia Warszawy.

Budynek powstał w 1728 roku dla podskarbiego koronnego Jana Jerzego Przebendowskiego. Od momentu budowy do czasu zniszczenia w 1944 roku budynek przeżył przez liczne wznioły i upadki. Był rezydencją wielkich gości, które zapisały się w historii Polski, a także hoteliem, fabryką gazików i składem mebli. W czasie Powstania Warszawskiego jego podziemia pełniły funkcję schronu dla właścicieli i sąsiednich mieszkańców. W końcu został niemalże całkowicie zniszczony. Po wojnie pałac został odbudowany i oddany w zamian za ówczesne mieszkanie. Przerwał okres PRL jako Muzeum Lenina, by w końcu stać się symbolem niepodległej Polski jako Muzeum Niepodległości.

Pod koniec 2017 roku Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów został zamknięty dla odwiedzających na czas remontu i przebudowy w ramach projektu „Dostrzeżenie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Pozostałe środki potrzebne do wykonania zadania zapewnił Marszałek Województwa Mazowieckiego.

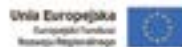
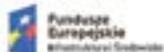
Dzięki tym inwestycjom Pałac odzyska dawną świetność i niedługo ponownie otworzy swoje drzwi dla zwiedzających. Goście będą mogli zobaczyć w głównej siedzibie Muzeum Niepodległości cztery wystawy stałe: „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władcy, państwa i narodu”, „Polonia Restituta. O niepodległość i granice”, „Księgi i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości” oraz „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”. Otwarcie siedziby zostanie poprzedzone wernisażami. Prace nad wystawami już się kończą. Ekspozycje, obrazy i plansze zostaną uzupełnione o nowoczesne kioski multimedialne, w których odwiedzający znajdą dodatkowe informacje o wystawach.

Goście, którzy zdecydują się odwiedzić główną siedzibę Muzeum, będą mogli zobaczyć także popiersia Ojców Niepodległości oraz rzeźby zatytułowane „Cztery Pory Roku”.

Jednakże modernizacja i przebudowa nie objęły tylko wystaw i aranżacji wnętrza. Unowocześniona i wyremontowana została sala audiowizualna. Osoby starsze i niepełnosprawne z pewnością ucieszy fakt, że w Muzeum zamontowano nowoczesną windę, która spełni ich potrzeby.

Nie można także pominąć informacji o wymianie elewacji budynku, która została zrobiona na podstawie badań stratygraficznych. Dzięki temu budynek zostanie utrzymany w barwach, które dominowały w architekturze miejskiej i pałacowej w XVIII i XIX wieku.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów nabiera blasku

Kieruje się modernizacją główny smoleński Muzeum Narodowego w Warszawie. Renowacja i przywrócenie blasku nie w ramach projektu „Zielony Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym odcinek restauracji i konserwacji”. Aby uzyskać dofinansowanie w ramach UE na przywrócenie „Dzielnicy dziedzictwa kulturalnego i nowej jakości kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Środki na realizację tej inwestycji zostały przypisane także przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

Projektowi inwestycji służyć przygotowanie kompleksowego projektu i stworzenie koncepcji, projektów oraz realizacji obiektów inwestycyjnych funkcji – w celu wprowadzenia do jego struktury oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do szerokiego grona odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami. Planowane było wykonać analizy i badania, przygotować plany, stworzyć strategię i przygotowanie oferty, wykonać badania strategiczne, przygotować koncepcję i projekt (zob. Projekt inwestycyjny), realizację projektu na etapie realizacji inwestycji i wykonać, w tym wykonać plan wyliczenia, przygotować plan, a także przygotować plan: - realizację planu modernizacji i realizacji inwestycji w celu realizacji projektu (zob. Projekt inwestycyjny).

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów do renowacji

Polska The Times, nr 88,

4.11.2019, s. 31

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów po remoncie ul. Ś. Sędziwójczy 42 w Warszawie

Hol główny w pałacu

Muzeum Niepodległości w Warszawie kończy remont głównej siedziby

Dojrząca kończy remont Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w ramach projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych”, który otrzymał dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturalnego i rozwój społeczności kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Od końca 2017 roku główna siedziba Muzeum Niepodległości była zamknięta dla odwiedzających. Aktualnie goście mogą odwiedzić jego oddziały: czyli Muzeum Wzrostu Powstań, Muzeum X Powstania Cytadeli Warszawskiej oraz Muzeum Walki i Męczeństwa przy al. Śrochu.

Co już wiadomo na temat nowego oblicza Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów? Całkowicie odnowione zostały elewacja oraz dach budynku. Dzięki badaniom stratygraficznym odnowiono kolorystykę włościwą dla budynków z XVIII i XIX wieku. Dach pokryto miedzią. Przed Pałacem ustawiono popiersia Ojczyzny Niepodległości, a z tyłu zrealizowano „Cztery Pory Roku”.

Po odnowieniu i wyremontowaniu posiedzi budynek powstało miejsce na nowoczesną salę multimedialną wyposażoną w duży ekran telewizyjny. Dzięki temu uczestnicy konferencji, pokazów filmowych i wykładów będą mogli w pełni cieszyć z przekazywanej im wiedzy.

Wewnątrz Pałacu znajdują się cztery wystawy stałe: „Polska Restituta. O niepodległości i granicach”, czyli najważniejsza z maturalnych wystaw będzie nową odsłoną ekspozycji prezentowanej w Muzeum od 2007 roku. Teraz zamiast serbogacony o multimedia, a jej głównym celem będzie przekazanie ogromnej dawki wiedzy, w przystępnej formie, na temat historii polskich dyktów do wolności. Wystawa „Z Okiem Białym przez wieki. Symbol władcy, państwa i narodu” to ekspozycja skierowana w szczególności do najmłodszych gości Muzeum. „Krew i bohaterzy w zbiorach Muzeum Niepodległości” to wyjątkowa wystawa, do której powstania przyczynili się nie tylko pracownicy Muzeum, ale także osoby, które przekazały placówce swoje pamiętniki. Ostatnia z wystaw „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów” opowie długą i fascynującą historię osiedlenia, w której znaczący rolę odegrał także pałac, a hiszpański ambasador ogłosił wylotowe przepięknie.

W odnowionej sali balowej ze spektakularnym zryndowaniem, znajdzie się miejsce na wystawy czasowe, które będą wzbogacać i uatrakcyjniać wizytę odwiedzających. Nowe miejsce pozwoli na bardzo szeroką ofertę lekcji maturalnych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, które wzbogacą szkolne lekcje historii.

Muzeum będzie dostosowane także do potrzeb osób niepełnosprawnych dzięki nowoczesnej windzie, która ułatwi im poruszanie się po obiekcie.

Po dłużej, ale bardzo ciekawym zwiedzaniu, goście Muzeum, będą mogli odpocząć w nowo otwartej kawiarni.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów po remoncie.

Odbudowę i reno palac Radziwiłłów - siedziba K.Z. Praceowników Kultury Litewskich i, Szejka i Wiatka. 1949r.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów. Kim byli jego właściciele?

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów, czyli główna Siedziba Muzeum Niepodległości w Warszawie już wcześniej wypełnił się ekipami i po remoncie będzie otwarty dla zwiedzających. Dzięki naszym funduszom oraz dofinansowaniu z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego został odnowiony i dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Historia Pałacu jest długa i barwna. Jego właścicielami byli naprzemiennie ludzie epoki królów i 20-lecia międzywojennego, a wśród nich także ten, który przyczynił się do upadku państwa polskiego.

Pierwszym właścicielem Pałacu był Jan Jerzy Przebendowski, jeden z najważniejszych ludzi swojej epoki, znakomity polityk, który sprytnie łowił w sieci ówczesnych królów na czarno czarnych królów deleycytów: Jan Kazimierza, Jan III Sobieskiego, Stanisława Leszczyńskiego oraz Augusta II. Przebendowski miał ogromny wpływ na wybór króla-ustanowił, a nawet został jego głównym współpracownikiem i doradcą, dzięki czemu wyprzedził kolejnego szlachetnika, także jak wyprzedził małżonki i podskarbi wielki kasowny.

Jan Jerzy Przebendowski prawdopodobnie wybudował swoją warszawską siedzibę pod koniec lat 20. XVIII stulecia. W 1706 roku Pałac stał się własnością Rocha Kosowskiego, który napisał się historii jako ostatni wielki podskarbi królewski i cześnik, który przyjął pieniądze królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu.

Kolejnym ówczesnym właścicielem Pałacu został w 1863 roku Jan Karłowicz Zawadzki. Był on profesorem polskiej archeologii, znanyim społecznikiem i kolekcyjnistą. To dzięki niemu rezydencja została poddana renowacji w latach 1863-1866. W tym czasie Pałac nabrał nowego blasku dzięki kopiom antycznych rzeźb. Warto wspomnieć też o tym, że na zbieranie właściciele w wotybulu pojawił się filozoficzny plan autorstwa Henryka Siemradzkiego.

W latach 1912-1947 Pałac należał do rodziny Radziwiłłów dzięki małżonkowi Michała Piotra Radziwiłła i córki Janie Karolinie Zawadzkiej, Marii Ewy. Podziwiali oni tradycję szlachecką w licznych okazjach społecznych. Obcywano naderali do Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności. Ich najpiękniejszym marzeniem była budowa Biblioteki pary Karłowiczowskiej, której pani Radziwiłłowa realizowała po śmierci męża. Nie mieli dzieci, więc po ich śmierci Pałac trafił w ręce królewskiego księcia Radziwiłła i pozostał w nich do 1947 roku, gdy zgodnie z umową między jego wdową a dziedzicami rezydencja na dziesięć lat została przekazana Muzeum Niepodległości.

W późniejszym okresie Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów stał się siedzibą Muzeum Lenina, Muzeum Historii Publickch Ruchów Niepodległościowych, a w 1991 roku Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Już wkrótce, po trwającym od 2017 roku remoncie, ponownie otwarty się dla zwiedzających, którzy będą mogli m.in. posiedzieć w kawiarni i restauracji tego miejsca oraz jego właścicieli i mieszkańców.

Działanie w ramach projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych”.

Wystawy

w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów

Remont Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w ramach projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych”, który otrzymał dofinansowanie w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturalnego i rozwój zasobów kultury” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, dobiega końca. Obecnie ekipa z Muzeum Niepodległości pracują nad opracowaniem wystaw, które zostaną zaprezentowane w Pałacu.

Pierwszą z nich będzie „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, która będzie się składała z materiałów na temat byłych właścicieli budynku. Odbiedający będą mogli zobaczyć m.in. dawne plany rezydencji oraz fotografie z 20-lecia międzywojennego i te przedstawiające wnętrza w budynku w czasie Powstania Warszawskiego.

Drugą wystawą „Polska Restituta. O niepodległość i granice” to nowa edycja wystawy, która gościła w Muzeum od 2007 roku. Zostanie ona wzbogacona o nowoczesną oprawę plastyczną i medialną. Goście Muzeum zobaczą m.in. pamiątki i dzieła sztuki poświęcone tematyce walki o niepodległość.

Kolejną bardzo ważną wystawą, która znajdzie się w Pałacu, jest „Z Orłem Białym przez wieki”. Dzięki niej odbiedający będą mogli poznać 700 lat historii symbolu Orła Białego. Ostatnia wystawa „Krony i brzozy w zbiorach Muzeum Niepodległości” będzie poświęcona tematyce kresowej.

Wszystkie wystawy z pewnością zainteresują zwiedzających dzięki licznym oryginalnym eksponatom i dziełom sztuki ze zbiorów Muzeum Niepodległości.

2019-2020

Gość Warszawski

(dodatek do tygodnika *Gość Niedzielny*),

nr 45, 10.11.2019, s.6

10

Foto: Jerzy Prokocimski/Agencja Wizerunek

Rezydencja po liftingu

Jerzy S. Majewski

Zakończył się remont konserwatorski pałacu Przebendowskich/Rodziwiłłów, siedziby Muzeum Niepodległości w Warszawie. Na ostateczne urządzenie ekspozycji muzealnej trzeba jednak poczekać do początku 2020 r.

Kiedy zaglądamy do przeszłości jeszcze wspieramy odrestaurowanego pałacu, z trudem wierzymy, że jest to ta sama budowla. Rozpoznacie tylko łódź na parterze, klatka schodowa i wstąpił na piętro odkrywały po remoncie smęły niepokój, w którym barok harmonizuje między się z elementami wczesnego klasycyzmu i arcydzieła z lat późniejszej odnowy.

Pałac jest jedną z najlepszych rezydencji w Warszawie rzymskiej z czasów saskich. Wielką jej imponującą łunę dachy, które również dobrze mogą kopięć się z obrotowymi kolumnami szkieletu, to zwieńczeniem pałacu przeobrażonych w XVIII-wiecznych „gabinetach szlacheckich”. Budowla muzealną w dobie PRL Muzeum Lenina stała się w 1990 r. siedzibą Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych, od 1995 r. funkcjonującego pod nazwą Muzeum Niepodległości.

Justyna Wysztyka z Muzeum Niepodległości zwraca uwagę na odrestaurowane elewacje neoklasycy. Piękny rytm w fasadzie odzwierciedla charakterystyczne płaskie obeliski. Jak mówi Justyna Wysztyka, poprzęta i delikatnie obrotowe ryzalit to rezultatem badań dawnej kolorystyki elewacji. Pałac był malowany w czasie Powstania Warszawskiego w ok. 70%, zatem ciężko jego murów oceniła.

Przeprowadzone w ostatnich latach badania budowlane były kompleksowe. Obłążono również dachy – na nowo i między. Wymieniono też pokrycie dachu – na nowo i między. Przed dawną elewacją ogrodową postawiono kilka miedzianych waz i rzeźb alegorycznych, co przypomina aranżację tej przestrzeni w XIX w. Wnętra pałacu renowowano z myślą o urządzeniu nowej ekspozycji. Zwiększono przy tym ich powierzchnie oraz uszczelniono foteliki szkieletowych. Obiekt jest dziś dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

2019, nr 11-12/2019

ni, co wymagało umocnienia windy w dużej bocznej klatki schodowej usytuowanej w jadalni i ciemnych alkierzy. Znacznie zmiany wprowadzono na parterze – w miejscu sali kinowej zaaranżowano dużą, reprezentacyjną salę z wyjściem do ogrodu, klatką szklaną po bokach salony ekspozycyjny i pomieszczeniem przeznaczonym na kawiarnię oraz z zapleczem oraz korytarzy. W salach parteru i piętra znalazły się również dwa ciemne wystawy stałych. Jak mówi Justyna Wyrzyńska, będąc na *Krytyce i bezkrytyce w zbiorach Muzeum Niepodległości, Pałacu Kossaka, O Niepodległość i granice 1914-2021, Z Odnosił się do historii pałacu* *Przebudowa i odnowienie*.

Otwarcie wnętrza dawnego kina na renowację dodało ciemności i ciemności dążył pomieszczenia wybitnie przestrzenności. Sala kinowa jednak nie zmiknęła – została przeznaczona dla imprez, dzięki niewykorzystywanych. Zaadaptowanie pierwotnie pałacowych to najwięksi zmiana, jakiej dokonano w budynku. Interesujące jest już samo zejście do podziemia, widokiem dwoma poziomami, pełnymi klatkami schodowymi, umieszczonymi po bokach dyskretnie korytarzy, i prowadzi do wykątków, nisz „klatkowej” wewnątrz i wejściem do innych pomieszczeń. Najbardziej podziemia tworzą fragmenty malowanych na biało, nierównych ścian „wytłoków” z wstawianymi w nie kamieniami polnymi. Wypokreślonym elementem wnętrza, spójnym jednocześnie całe wnętrza, są lampy. Sala kinowa zajęła największe pomieszczenie w piwnicy i znajduje się pod dawną salą kinową na parterze. Ma charakter pomieszczenia widowiskowego z niewielką sceną.

Możliwe tu będzie zarówno wyświetlanie filmów, jak też nagawianie kulisowej czy podkulis. Wnętrze wyposażono w urządzenia multimedialne i instalacje, a gniazdamy umieszczonymi w posadzi. Ściany obłożono panelami akustycznymi, choć i tu pozostawiono fragmenty malowanej na biało ściany „wytłoków” z wstawianymi wci kamieniami polnymi. Na widowni znalazło się ponad 90 foteli kinowych. Podziemia, podobnie jak pozostałe wnętrza pałacowe, przystosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Z innymi kondygnacjami powiązane zostały na poziomie pierwszym wystawowa, łącząca całą wyjątkowo kondygnację budynku – od parteru po podziemia. To ostatnie wykorzystywane jest na pomieszczenia biurowe. Aby zwiększyć powściągliwą wystawową, a pałacu umieszczony został Duży Zbiór oraz Biblioteka wsi i miasteczka. Dwa te dwa działy znajdują się w oddziale muzealnym, w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej.

Jak opowiada Justyna Wyrzyńska, główny architekt pałacu, prowadzony zgodnie z projektem *Zmiana Pałacu Przebudowa i odnowienie do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych w tym dla osób niepełnosprawnych*, rozpoczął się w grudniu 2017 r. Prowadziła go firma Farmak Renowal. Inwestycja oświatowa została w ramach swojego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Rozwój 2014-2020. Całkowity koszt inwestycji to blisko 26 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wyniosło ponad 13 mln 800 tys. zł, a reszta środków pochodziła budżetu Marszałka Województwa Mazowieckiego.

Przed dawną sceną spłonął stropień ściana ściana i ciemno-szarych, jak w scenie z 11 w.

BWA w 11-12-2019

Ułożenie ekspozycji i ponowne otwarcie muzeum planowane jest na początek 2020 r.

Stronnik króla Sasa

Jak wspomnieliśmy, dotychczas siedziba Muzeum Niepodległości to obiekt z czasu saskich. Powstał w latach 20. XVIII w. dla Jana Jerzego Przebendowskiego, faworyta Augusta II Mocnego, pierwszego z Wettynów na polskim tronie. W śladzie Sasa zrobił on karierę, otrzymując kolejne godności: starosty malborskiego, podskarbię wielkiego koronnego, wreszcie królewskiego Dodajmy, że był asystentem reformy monetarnej i skarbowej Rzeczypospolitej. Widać ślady, zwłaszcza z okresu antykatolickiego, nie cieszył się jednak popularnością. Miał w niej więcej wrogów niż stronników. Anna Saranowicz w monografii pałacu Przebendowskiego/Kadziwillow wydana przed 30 laty przytoczyła wspomnienia Krzysztofa Zawirzy: „Ten Przebendowski nie człowiek małej wamirości. U króla pierwszy i najpierwszy, prawie jak Efebusion o Aleksandra, który jako wazyłko na się i na się wazył, tak się wazył albo i wazyłkim naprzykrzył”. Nie could go nie XX-wieczne historycy i publicyści Paweł Jasienica i ukrył imianami kaiserowiczka, prowickośca oraz zwykłego osusta. Przebendowski porzucił w degradowanym momencie wyznanie katolickie i przystąpił na katolicyzm, aby uratować sobie drogę do szosy. Po śmierci króla Sobieskiego, podskarbi dążył, odgrywał stronniaka królowiczy Jakuba Sobieskiego, a w rzeczywistości kompromitował go. Napisał porażenie list do królowej saskiej i proponował ona rabinę o polski tron. „Jakiż na swoją opiekę w przysłał i nie przelicył się wcale. W ten sposób pojawiła się w naszym świecie postać Augusta Mocnego” – pisał Jasienica. Swoją wazawiczkę pałac obdawał Przebendowski 20 lat po tych wydarzeniach, kiedy Wazawa szybko odbudowywała się po zniszczeniach wojennych.

Nieznanzy architekt

Jak ustaliła Anna Saranowicz, prace budowlane przy obiekcie ukończono ok. 1729 r. Pałac wzniesiono na tracie prospektu z czynnymi podziemiai aliterowymi w murach. Była to typowa dla ówczesnej Warszawy rezydencja „międky dyktatorstwa a ogrodnik”. Po bokach stały oficyny, od strony ulicy Bełubińskiej budowlę poprzedził dziedzińc, a tyła zaś ozdobiał się ogród. Niezwłocznie efektywnie opracowano korpus środkowy z półkolistym ryzalitem w fałdach oraz długim podziemem w okolicy ogrodu. Zasadniczym elementem budowlę jest środkowy blok złożony z owalem i prostokąta, sprężonych osiami. Zaraz za wejściem znalazł się owalny wstęplak z klatką schodową. Charakter reprezentacyjny miało pierwsze piętro. Tu w półkolistym ryzalicie od ogrodu umieszczono ulę białą. Dwa po stronie połonnie pełni ona funkcję salubnej reprezentacyjnego pomieszczenia muzeum.

Kto był projektantem pałacu? Tego nie wiemy. Anna Saranowicz przypuszcza, że mógł być to architekt przybyły

z Czech lub Szwajc. Jej zdaniem z pewnością nie był nim człowiek saskiego uroju budowlanego Jan Zeyher Deybel, podawany jako autor obiektu w wielu opracowaniach. Budowca zwracał na uwagę na podobieństwa formalne budowlę do pałacu w czeskiej Libuży oraz włoskiej rezydencji Scudenbergio, a także na słynności planu budowlanego i architektury barokowych pałaców z prężnością rezydencyjnym, czyli Louis and Gaius Gibon, stworzonych przez austriackiego architekta Johana Bernharda Fischer von Erlach. Jej zdaniem w Rzeczypospolitej trudno odnaleźć współczesne pałacowi Przebendowskich rezydencje z owalem jako osnową planu.

Właściciel niechętnie długo cieszył się pałacem. Zmarł 24 lutego 1729 r., zanim ostentacyjnie ukończono wnętrza budowlę. O ile ogród pałacowy zapewne piękną urządzone, o tyle oszczędnie całego założenia duża została o osnowę do siebie. Budowla nie była w tym czasie jeszcze Bełubińską, lecz wazył w Libuży po każdej stronie drogi przebiegającej. Bełubińskie przed bramą pałacową w otoczeniu wnętrza barokowej stali. Dopiero w roku 1770, kiedy umiarkowanie wiele wazawiczkich ślad i znalazł im oficjalnie narzę, droga przebiegająca stała się Bełubińską i obiektu została sportyfikowana.

Salę u ambasadora

Po śmierci Przebendowskiego rezydencja stała się własnością rzymsko-katolicką. Dwoje Henrykory Z bogiem la drogą spóźnia przechodziła w rękę kolejnych przedstawicieli rodu Przebendowskich. U schyłku panowania Augusta III pałac wynajmował od królowej Przebendowskiego, w latach 1760-1762, ówczesny ambasador hiszpański, hrabia arcybiskupa don Pablo Pablo Alonsa de Bolea, hrabia Aranda.

Wazawa go uwielbiała. W swojej rezydencji przy Bełubińskiej wyładował pamięć baki. Podziwiał okazy do ich urządzenia nie budowlę a to urządzenie Koła Hiszpański, kiedy indziej przetrwał przez Wazawę hiszpańskich dyplomata. Baki były wyznaczone i zostały komnaty krocie. Kołpa Łaskina wspominał jeden z takich baki, na koniec ogromadziło się aż tygoc owie. „W podziwieniu a każdego był porządek osobliwy i widła dostatek wazawiczkę, co je no kto i gwałt mógł czy dla odwołania się, czy też do greckich lub starożytnych porządk. W czterech takich ryzalitem, w których zaś podziwiał w pogotowiu stały nakryte owie, w których kach, czym je nie chciał, mógł się posła”. Zdarzały się też kłopoty. Ktośgost tam śladu ambasadora próbła się ze sługami ówczesnego pryncesa Polki Władysława i sobieskiego i mające dla koncepcji przed królowiczkim Pałacem Sankim.

Don Pablo Pablo Alonsa de Bolea, postać siemczukowa, do historii przeszli też jako nieprzejętany pretekst instytucji świeżo ukonstytuowanej. Zwalczali także rządy jasnowidni i przyczynili się do wygnania rzymsko-katolickiej i Hiszpański, choć trzeba podkreślić, że kara Wazawiczkę Jasnowidni w łobach hiszpańskich i portugalskich była ogólną nieograniczoną. W Pałacu Wazawiczkę

Jerzysowie zostało sfilmowane na mocy bulli Klementyna IV w 1773 r., czyli już w czasach, kiedy Działyński w Warszawie od sław nie było. Dodajmy, że u schyłku XVIII stolica Pedro Pablo Alarcón de Bolea był najprawdopodobniej w pałacu hiszpańskim.

Diana z dziadkiem

W 1768 r., już za panowania Stanisława Augusta Potockiego, właścicielem pałacu stał się Roch Kosowski. W latach późniejszych zostały podkarbi wstąpił królewski Rzymskiemu został podkarbi trzech arcybiskupów: Archanbiskup Simon Gottlieb Zieg nadął barokowej budowli ludowo-schyłku wyraz młodego klasycyzmu. Żona Rocha Kosowskiego, Barbara Kosowska z Białobłotów, uważana była za jedną z ówczesnych piękności. Stanisław Warylewski, ustanowiony znanca epoki, jej bohaterem i obiektem, potwierał Kosowskiej model w książce *Portrety pani wytwornej*. Była ciekawą matką wielkiego kompozytora Franciszka Białobłotkiego, którego ówczesna Warszawa wiele szanowała. „Jakim podkarbi ciekry i bynajmniej podkarbi Roch Kosowski dobił się do ręką panu Białobłotki, to sekret” – zamawiał się Warylewski i przyznał jedną z anegdotek nadawanych na ówczesnych warszawskich salonach: „Zoną na piękność jak bodek. Przydomek dają mu oświec.”

Jej ulubionym przebraniem był panoszek bogini łowów Diane. Na czarny włosy tak ładnie podkarbiwała diadema i brylanty, w koronkach polskiej. Goszowała w dyplomatycznych interesach w Warszawie. Dala się awansu podkarbi angielskiego, czego żądności jej inne panie, ponieważ, jak pisał Warylewski, „w dekalogu pan wytwornej łowca [zwyczaj] i legatami Albiem naderła do najczystszych prądów w polskiego tonu”. Anglika potrafiła dla dala młodego pana rozpryski podkarbi Stankelboga, co w przekonaniu ówczesnych obokryło się żoną podkarbi Albiem i odwołaniem przez czasy jej podkarbi w Warszawie. „Naszedła z sobą pani Bolea zaparkowała żonę impozantowej i przelała w żarzą rozkarbiów – kontrycji 3 Maja” – dawał Warylewski. Po trzecim roku, gdy Warszawa wzięta została do Prus, w opozycyjnym mieście mocno liczyła gwardia Barbary z Białobłotów. Królowała na wszystkich balach, a jej pałac przy Białobłotki trwał zyciem. Warylewski pisał: „W roku 1800, w zamieszaniu na wiarce w Malachowskich, grała w sposób zachwycający rolę Psyche, która i kagańcem w dłoń idzie na poszukiwanie uśpiętego łowca. Wtedy znalazła jej drogę Paika z miastem. Dnia 19 czerwca 1800 r. padła ofiarą morderczego potwornictwa”.

Chopin w salonie

W pierwszej połowie XIX w. pałac wciąż należał do rodziny Kosowskich. To od nich od 1818 r. aż po czasy powstania listopadowego budowlę wyznaczyła władza Królestwa Polskiego – na apartamenty dla generała królewskiego Michała Iwanowicza Lewickiego. Roczna opłata wynosiła 30 tys. rubli, a pod koniec dekady podkarbiła

13

Wnętrze pałacu w Warszawie – widok z korytarza na salę

do 15 tys. General Lewicki pociął od 1818 r. funkcję wojewódzkiego komendanta województwa Warszawskiego. Żonaty z Barbarą Prasinowską, miał z nią trzy córki, z których trzy zostały damami dworu cesarskiej rosyjskiej Aleksandry Fiodorowny. Przewidując, że w kwietniu 1830 r. w salonie gromadzić się koncertował młody Fryderyk Chopin. O planach zagrania u Lewickiego Chopin wspominał w liście do Tytusa Wępczowskiemu z 10 kwietnia 1830 r.: „Projekt już gotowy na małą, są dal wiarce u Lewickich, gdzie między innymi ks. Galizin będzie grał Raszewski [Jacek Piłsudski – JSM] Rudolphi, sędzią La Soutelle [Johanna Nepomuka – JSM] Hummela i na koniec

→

miły Piłsudzi z więźniem, do którego dostałem Adęga [...] – czytamy. Utwór, o którym kompozytor mówił, to *Piłsudzi Cielar na fortepian i wiolonczelę* op. 3 z 1829 r.

Powróćmy jednak do Michała Lewickiego, którego do dziś wiele osób pamięta z *Wzruszeń* i *czarów* Kłobucka Kongresowego miły z gen. Józefem Nowickim, sekretarzem generalnym Komisji Krajowej Wojsy. Jak wspominał w pamiętnikach Leon Druzewski, komendant Michał Lewicki prowadził podwójne życie. W swoim podwarszawskim mieszkaniu urządzał orgie. Spotykał na nie prostytutki z miasta, gwałcił też swoje żonki pod dachy, rzucając prezent do Warszawy. Jak pisał Druzewski, w trakcie jednej z takich orgii niezadowolona pojawiła się żona generała – wpadła w furję i „germanki” rzuciła pod dachy. Onkie i litaryce podobała. Zawołała Korabów (kazała nagie dziewczki białogłose). Dodajmy tu, że Lewicki, wzniesiony za wyjątkową karykaturę, należał do najbardziej zniewolonych współpracowników ks. Konarskiego. Po wybuchu powstania listopadowego uciekł do Warszawy. W noc listopadową spikowcy pomysłili go ze wspomnianym wyżej gen. Józefem Nowickim i, oszołoty, skatowali tego drugiego.

Investytywne Zawiszy

Po wybuchu powstania listopadowego Kowalowski stracił lekkożywno i stał źródłem dochodu, jakie stanowił najpierw pałac przy ul. Karłowej. Postanowił rozdzelić spór. Szedł się to już w 1831 r. Pałac był w tym czasie mocno wyeksploatowany i wymagał remontu.

Nowym nabywcą stał się Jakub Potrowski, który już w 1844 r. odprzedał budynek Jakubowi Lewickiemu. Ten z kolei sprzedał budynek rzemieślniczej Matuziej Nowakowskiej. W kolejnych latach w gmachu działała m.in. cukiernia oraz magazyn tapiserii i mebli gotowych. W przedostatni powstania styczniowego nalotem Nowakowski odprzedał posesję do ręki wzięcia i wzięcia formacji lekkożywnej i archidziegi Janowi Kantowiczowi (Zawiszy Zawisza miał między innymi własne posesje). Przygotował do odzyskania rzemieślnicy zgodnie z projektem architekta Wojciecha Waszytyca Bobińskiego. Tę mocno przekształcił węgier, w niewielkim tylko stopniu ingerując w elewację korpusu pałacowego. W środku, w przeciwieństwie do poprzedniego rysunku inżyniera, Bobiński urządził rodzaj podziemia stanowiącego podział. Z kolei rysunek elewacji ogólniejszy oznaczał materiał tarasem, na którym stały wazy i łopaty artystycznych mebli. Największą zmianą było wzmocnienie na posesji dziej, formacji kamienicy dochodowej, rzeźbionej elewacji formacji w stronę Białostockiej. Inwestycja okazała się dobytej powściągnięciem finansowym. Kamienica dawna do dziś wystraszająca na utrzymanie pałacu. Dwie dekady później był pierwszym pięciu pałacu został oddany w posiadanie nie było jakiego podziału. Autorem skłonu *Szaradzi* i *Chłostki* był sam Henryk Siemulski, jeden z najwybitniejszych ówczesnych malarzy akademickich.

Ostatni właściciel

Ważną datą w dziejach rzemieślnicy był rok 1912. Obsadę kapitału Janusz Radziwiłł, XIII synowie na Ojca, właściciel Niechowa, polczyk. Należał do czołowych przedsiębiorców polskich finansowców. Już w niepodległej Polsce był dyplomata, a w 1935 r. otrzymał nawet jego kandydaturę na stanowisko ministra spraw zagranicznych. W swoim pałacu przy Białostockiej, oddzielonym od ulicy odbojnym, otwartym-gospodarzem i niewielkim sklepem, gościł wielu ówczesnych polityków, głównie tych z prawej strony sceny politycznej. Ale bywali też u niego marszałek Józef Piłsudski i prezydent Warszawy Stefan Szarytyński.

W latach międzywojennych w pałacu nie prowadzono wykrytek prac remontowych. Z fotografii wykonanych w 1925 r. można się przekonać, że w ogrzaz wypłniono dachemi zostały zostały charakterystyczne pomalowane. Nie brakowało w nich jednak przedmiotów współczesnych, aktualizujących życie mieszkańców rzemieślnicy.

Tę przed wybuchem drugiej wojny światowej pod presją powstał drugi schron przeciwlotniczy, przeznaczony dla mieszkańców okolicznych domów. Wtedy dzień zostały przestawiających dostęp w pałacu książę oddał na przechowanie w piwnicach Marzeleni Nadobowego. W sierpniu 1939 r. schron okazał się bardzo przydatny. Nie korzystali z niego jednak książę Radziwiłł, jako że wybuch wojny zastał go w Ojca. Tam też został aresztowany przez czarnomurawców. Sowieci wywieźli go i przetrzymali do Moskwy. Jednak już w grudniu 1939 r. udało mu się powrócić do Warszawy. Tu w czasie okupacji współpracował z m.in. z Radą Główną Opiekunką, Władysławem Szarytyńskim, dyrektorzy monumentalizmu w sprawie aresztowania profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, a jego rzemieślnicy stała się miejscem spotkań członków polskiego podziemia.

W czasie Powstania Warszawskiego najbliższą okolicą pałacu stanowiła miejscem krwawych walk. Najczęściej w tym miejscu przetrzymali na posesji czwartego ogólnego rytmu. 20 i 21 sierpnia powstańcy, mając na płacizni pałac, oddawali oddziały polskiego gwardii Pałacu Polkiego przy Białostockiej. Zdobycie i Batalionu Szarytyńskiego Korpusu Bezpieczeństwa pod dowództwem Stefana Kantowicza „Najwyż” 21 sierpnia stanął w pałacu strych oficyjny pałacowe. „Wyprawy zajętych rabunkiem «kambuzów» z wsiobodionoznaczającego pałacu 55. Rakwki ich oddziałów całkowicie wybito. Podobno w pałacu przetrwał powstańców książę Janusz Radziwiłł, który wraz z domownikami i mieszkancami okolicznych domów ukrył się w schronie wzmiankowanym wzmocnieniu 1939 r., i zapisał dowódów na świadanie”. Niemcy, trzy dni później, 24 sierpnia, pałac rozstrzelali 50-kilogramowa bomba, powstańcy zaś wycofali się do Hozel Polkiego. Książę został aresztowany przez Niemców i wywieziono do Berlina. Niemcy zwołali go po upadku Powstania i Radziwiłł oddał powrócić do Niechowa. W 1945 r. po ucieczce Niemców i wkroczeniu Armii Czerwonej, powrócił znalazł się w niemieckiej szwedzkiej. Najpierw trafił do Moskwy,

potem do Krasnegorska. Ale i tym razem zdołał wrócić. Do zbliżonej Warszawy dostał w 1947 r. Jak pisał Anna Szwarcowa, książkę w zamian za przyniesienie z pałacu ornaty mała dwupokojowe mieszkanie przy ulicy Bahuckiego. W roku 1948 odsprzedał Muzeum Narodowemu wkładki adekwatnych w tym dacie tenki.

Nielatwa odbudowa

W styczniu 1945 r. pałac leżał w ruinie. Był wypalony, częściowo osunięty. Gdy podjęto decyzję o budowie Tęczy W-Z, los zmieszanego zabytku stał się nagły. Planem urbanistycznym z Biura Odbudowy Stolicy, który w miejscu budynka chciał przeprowadzić nową ulicę, osie sprzeciwił się architekt i konserwator Jan Zachwatowicz. W tym czasie pełnił on funkcję Generalnego Konserwatora Zabytków oraz stała wydział architektury zabytkowej z Biura Odbudowy Stolicy. Konflikt związany z przyszłością pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów jest dobrą ilustracją ówczesnego sporu w łonie BOS pomiędzy zwolennikami „zabytkowcami” i „nowożytnymi”. Na czele tych ostatnich stał Zachwatowicz. Dyktował mu temat odbudowy referaty w książce o pałacu Anna Szwarcowa. Zachwatowicz odgrywał do konserwatorów, szukając rozwiązań możliwych do przyjęcia przez obie strony: „Wydaje się, że nie ma takiego miejsca, w którym kulturowe wartości nie mogłyby dojść do porozumienia z konserwatorami. Są warunki przede dla miasta i konieczny urbanisty wzrost był warunkiem możliwości spełnienia potrzeb kultury i nowożytności nowoczesności” – mówił obrońca zabytków.

„Nie było to jednak łatwe. Przebudowa Warszawy w całym mieście miała swój własny rytm i tempo stała w sprzeczności z dążeniem do ratowania zabytków. Zwłaszcza wtedy, kiedy stały one na przeszkodzie realizacji wielkich planów urbanistycznych. Do tego dochodziły zmiany urbanistyczne, którymi pod parostem nowej władzy widzieli się w roli dominowej tworzących całą dzielnicę i miasto.

Tęcza W-Z była inwestycją priorytetową, przy budowie panował pośpiech, goniły terminy otwarcia, a ratowanie osnowy opierało się na skąpej kasałce. Amcy czy konserwatorzy kamienie nad rzuceniem. Tęczy i tak opóźniały realizację. Latwo było wyjechać do zabytki baryki, niż reformować.

Kiedy wzięty się los pałacu, Zachwatowicz wyjechał do dzielnicy i wydział architektury zabytkowej BOS do niemożności momentu budynku i otworzenia koncepcji jego objęcia przez jednic budowanej armii. – Musielibyśmy zrobić jakieś miejsce na pozostanie. Udoświadcziliśmy w takich, że można pałac pozostawić na wyspce – wspomni

Pałac otoczony przez wojnę

nał konserwator Jacek Cydzik w rozmowie nagranej na taśmę przechowywanej w zbiorach Zdzisława Królowskiego, Zachwatowicz osie atakował reprezentujący urbanistów Zygmunt Skibiński: „Kolega miał na myśli sprawną objęcia pałacu Radziwiłłów. Jakże osie się odbywał tydzień w tym zabytku, który byłby wyspą między zmianami komunistycznymi [...]”.

Szczęśliwie dla pałacu idea autorstwa Zachwatowicza przetrwała, ale pałac odbudowano zgodnie z projektem architekta Bronisława Zieleniewskiego. Zachwatowicz osie osie, decydując o budowie domu pod budynkiem, osunięty w XIX w. Odbudowę zakończono wraz z otwarciem Tęczy W-Z w 1949 r. Najpierw została osie ta siedziba zwiazku pracowników spółdzielczych, a od 1955 r. Muzeum Lenina.

W tym osunięciu na partycie znalazła się sala kinowa. Urządzono w niej pokazy filmów radzieckich, a widzami byli zwykle uczniowie szkół oraz pracownicy zakładowi otrzymujących gratyfikacje biletu do kina. Zmiany nastąpiły wraz z końcem PRL-u. Muzeum Lenina zlikwidowano, a w jego miejsce powstała nowa placówka – Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych, czyli Muzeum Niepodległości. W dość ciężkich warunkach urządzono wystawę, a dawną salę kinową wykorzystywano była osniwono do rozmaitych spotkań i konferencji, jak też do pokazów filmowych organizowanych przez kolekcję kina. Po 1989 r. Kłasy przeniesiono na kino Paradiso, należący do dystrybutora filmów Scelopon. Kinie dotrwało do 2009 r. Z osuniem w miejsce Paradiso pojawiło się kino Apollonia, należący do Fundacji Filmowa Warszawa. Znowu osie działalność w 2017 r. wraz z rozpoczęciem remontu zabytku.

15

Muzyka Wiadomości RDC Podcasty Ramówka O Radiu RDC

Modernizacja siedziby Muzeum Niepodległości na ostatniej prostej

© 18 stycznia (11:42)

Aktualizacja: 18 stycznia (13:00)

[Dziękuję!](#)

WA, Arkadiusz Gryś/CC BY-SA 3.0

Pozyskanie nowych powierzchni dzięki odgruzowaniu piwnic, przywrócenie elewacji dawnej kolorystyki, wymiana instalacji i realizacja dwóch nowych wystaw stałych to niektóre z efektów modernizacji Muzeum Niepodległości. Prace w budynku są już na ostatniej prostej.

Rdc.pl (Radio Dla Ciebie),

19.01.2020

Jak wyjaśniła Justyna Wysztyńska z działu promocji i marketingu Muzeum Niepodległości w Warszawie, głównym celem projektu „Dostosowanie Pałacu Przebendowskich-Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych” było przeprowadzenie kompleksowego remontu zarówno w środku, jak i na zewnątrz budynku.

– Jeśli chodzi o elementy, które pojawiły się na zewnątrz to przede wszystkim został wymieniony dach. Zmieniony został także kolor elewacji, ustaliliśmy go na podstawie badań strygraficznych elementów muru, które pozostały po zakończeniu II wojny, ponieważ Pałac nie został wówczas zburzony kompletnie. Dzięki temu można było ten kolor odwzorować i obecnie ma oryginalną barwę, którą określamy jako popielatą, delikatnie wpadającą w róż – opowiadała Wysztyńska.

Na zewnątrz pojawiła się także nowa tzw. mała architektura, czyli ławki i wygodne dojście do pałacu, został położony nowy chodnik. *– Zadbaliśmy także o zieleni. Drzewa, które znajdowały się na naszym terenie zostały troskliwie zabezpieczone, by nic się z nimi nie stało podczas remontu, ponieważ jest to bardzo cenny drzewostan. Są oczywiście również trawniki, zaś z tyłu od strony tarasu zasadzone zostały krzewy, co w okresie wiosenno-letnim stworzy przyjemny dla oka efekt – relacjonowała.*

Adeptacja piwnic i nowe instalacje

– Jeśli chodzi o wnętrza, to taką najważniejszą zmianą jest zaadaptowanie piwnic. Wcześniej niemal cała ich powierzchnia była zasypana gruzem z okresu jeszcze po wojnie. W czasie remontu te piwnice zostały odgruzowane, co zajęło sporo czasu i teraz mieści się tam przede wszystkim wyposażona sala multimedialna na ok. 100 osób, która jest już na ten moment wyposażona w sprzęt taki jak rzutniki i ekrany. Sala będzie służyła zarówno do pokazów filmowych, jak i konferencji organizowanych w muzeum – powiedziała Wysztyńska.

W budynku wymieniono instalacje, a wnętrza zostały odmalowane, odtworzono oryginalne drzwi łącznie ze wszystkimi zdobieniami. *– Kolejną kwestią było dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, w związku z czym pojawiła się w nim winda. Poszerzona została także powierzchnia sal wystawowych. Na poddasze zostały przeniesione wszystkie biura, które wcześniej były porozrzucane po różnych zakamarkach – mówiła Wysztyńska.*

W budynku wymieniono instalacje, a wnętrza zostały odmalowane, odtworzono oryginalne drzwi łącznie ze wszystkimi zdobieniami. – Kolejną kwestią było dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, w związku z czym pojawiła się w nim winda. Poszerzona została także powierzchnia sal wystawowych. Na poddasze zostały przeniesione wszystkie biura, które wcześniej były porozrzucane po różnych zakamarkach – mówiła Wystyńska.

– Dodatkowo, ze względu na powiększenie powierzchni edukacyjno-kulturalnej, w pałacu będzie się również znajdowała księgarnia oraz kawiarnia, które będą stanowiły takie nowe elementy. Będą one umiejscowione na parterze i również tam znajdą się sale wystawowe. Ekspozycje będą prezentowane także na piętrze pierwszym. Tam również jest bardzo reprezentacyjna sala balowa. Na parterze, w miejscu dawnej sali kinowej, będzie zaś tzw. sala wielofunkcyjna, z wyjściem na taras, która prawdopodobnie zostanie przeznaczona do organizowania różnego typu wydarzeń i wystaw czasowych – mówiła Wystyńska.

W ramach prac zmodernizowano wystawę stałą „Polska Restituta. O niepodległość i granice”, odtworzono także stałą ekspozycję „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu”.

DZIEJE.PL
 PORTAL
 HISTORYCZNY

[Wiadomości](#)
[Polska w XX wieku](#)
[Rocznice](#)
[Postacie](#)
[Kalendaria](#)
[Artykuły](#)
[Niepodległa](#)
[Archiwum na 100-lecie](#)

Polska po 1918 roku

Modernizacja siedziby Muzeum Niepodległości w Warszawie na ostatniej prostej

aktualizacja: 19.01.2020 Publikacja: 19.01.2020 | [Wybierz](#)

Muzeum Niepodległości w Warszawie. Zdjęcie: Tomasz Kijak - Dobre Wieści

PODOBNE

- Muzeum Niepodległości chce przebudować swoją siedzibę**
- Prezydent i szefowie Urzędów Krajowych Członków Wspólnoty wstąpiły do nowego klubu
- Dziwne interesy: Marcin Kujawa Członkiem w Warszawie
- Wykonawca niegdyś, Fajki Czarnej w Złotym
- Sławomir Ciolek Ode: Najlepsze pomysły w historii wziętych

NAJPOPULARNIEJSZE

"Jeśli chodzi o wnętrze, to taką najważniejszą zmianą jest zaadaptowanie piwnic. Wcześniej niemal cała ich powierzchnia była zasypana gruzem z okresu jeszcze po wojnie. W czasie remontu te piwnice zostały odgruzowane, co zajęło sporo czasu i teraz mieści się tam przede wszystkim wyspecjalizowana sala multimedialna na ok. 100 osób, która jest już na ten moment wyposażona w sprzęt taki jak rzutniki i ekrany. Sala będzie służyła zarówno do pokazów filmowych, jak i konferencji organizowanych w muzeum" - powiedziała Justyna Wyszwińska.

Na zewnątrz pojawiła się także nowa tzw. mała architektura, czyli ławki i wygodne dojście do pałacu, został położony nowy chodnik. "Zadaliśmy także o zieleni. Drzewa, które znajdowały się na naszym terenie zostały troskliwie zabezpieczone, by nic się z nimi nie stało podczas remontu, ponieważ jest to bardzo cenny drzewostan. Są oczywiście również trawniki, zaś z tyłu od strony tarasu zasadzone zostały krzewy, co w okresie wiosenno-letnim stworzy przyjemny dla oka efekt" - relacjonowała.

"Jeśli chodzi o wnętrze, to taką najważniejszą zmianą jest zaadaptowanie piwnic. Wcześniej niemal cała ich powierzchnia była zasypana gruzem z okresu jeszcze po wojnie. W czasie remontu te piwnice zostały odgruzowane, co zajęło sporo czasu i teraz mieści się tam przede wszystkim wyspecjalizowana sala multimedialna na ok. 100 osób, która jest już na ten moment wyposażona w sprzęt taki jak rzutniki i ekrany. Sala będzie służyła zarówno do pokazów filmowych, jak i konferencji organizowanych w muzeum" - powiedziała Wyszwińska.

W budynku wymierzono instalacje, a wnętrza zostały odmalowane, odtworzono oryginalne drzwi łącznie ze wszystkimi zdobieniami. Kolejną kwestią było dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, w związku z czym pojawiła się w nim winda. Poszerzona została także powierzchnia sal wystawowych. Na poddasze zostały przeniesione wszystkie biuro, które wcześniej były porozrzucone po różnych zakamarkach - mówiła Wysztyńska.

"Dodatkowo, ze względu na powiększenie powierzchni edukacyjno-kulturalnej, w pałacu będzie się również znajdowała księgarnia oraz kawiarnia, które będą stanowiły także nowe elementy. Będą one umiejscowione na parterze i również tam znajdą się sale wystawowe. Ekspozycje będą prezentowane także na piętrze pierwszym. Tam również jest bardzo reprezentacyjna sala balowa. Na parterze, w miejscu dawniej sali kinowej, będzie zaś tzw. sala wielofunkcyjna, z wyjściem na taras, która prawdopodobnie zostanie przeznaczona do organizowania różnego typu wydarzeń i wystaw czasowych" - mówiła Wysztyńska.

CYTUJ

Wystawa "Z Orłem Białym przez wieki" w Muzeum Niepodległości

W ramach prac zmodernizowano wystawę stałą "Polonia Restituta. O niepodległość i granice", odtworzono także stałą ekspozycję "Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu".

"+Polonia Restituta+ jest nową odsłoną ekspozycji, która było pokazywana u nas od 2007 r., a obecnie otrzymała nowoczesną oprawę plastyczną i medialną, oczywiście z zachowaniem tradycyjnego charakteru wystawy

historycznej. Ekspozycja ta pokazuje nasze działania w kwestii dążeń niepodległościowych. Zwiedzający otrzyma solidną porcję wiedzy o walce Polaków o niepodległość, będzie mógł zobaczyć oryginalne, pochodzące z naszych zbiorów pamiątki i dzieła sztuki - różnorodne plany, plakaty, sztandary. Wystawa przybliży nie tylko okoliczności odzyskania przez Polskę niepodległości, ale też postaci takie jak Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Ignacy Jan Paderewski czy Józef Haller" - mówi kierownik działu edukacji Muzeum Niepodległości Krzysztof Bąkała.

Kolejną powracającą wystawą jest ekspozycja "Z Orłem Białym przez wieki". "Ukazuje ona historię naszego godła narodowego w różnych epokach. Jest pokazane gdzie funkcjonowało, czyli np. na guzikach, banknotach, tablicach urzędów czy strojach sportowców. Przedstawia ewolucję godła w kontekście historycznym, literackim, artystycznym i społecznym na przestrzeni 700 lat. Wystawa jest świetną lekcją historii, podkreślającą znaczenie heraldyki, gdyż poprzez analizę tarcz herbowych przekazywana jest wiedza o historii kraju bądź dynastii, która w danym okresie panowała. Ciekawe, szczególnie dla młodzieży, mogą być zaskakujące przemiany wizerunków Orła Białego na przestrzeni wieków" - powiedział.

Kolejną powracającą wystawą jest ekspozycja "Z Orłem Białym przez wieki". "Ukazuje ona historię naszego godła narodowego w różnych epokach. Jest pokazane gdzie funkcjonowało, czyli np. na guzikach, banknotach, tablicach urzędów czy strojach sportowców. Przedstawia ewolucję godła w kontekście historycznym, literackim, artystycznym i społecznym na przestrzeni 700 lat. Wystawa jest świetną lekcją historii, podkreślającą znaczenie heraldyki, gdyż poprzez analizę tarcz herbowych przekazywana jest wiedza o historii kraju bądź dynastii, która w danym okresie panowała. Ciekawe, szczególnie dla młodzieży, mogą być zaskakujące przemiany wizerunków Orła Białego na przestrzeni wieków" - powiedział.

"Zaplanowaliśmy otwarcie dwóch nowych wystaw. Pierwsza zatytułowana jest +Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości+. Będzie to ekspozycja podkreślająca aktywność naszego muzeum zmierzającą do rozpowszechniania tematyki kresowej. Warto podkreślić, że dotychczas zagadnienia kresowe popularyzowaliśmy poprzez organizację wystaw czasowych, konferencji naukowych, wydarzeń artystycznych i wydawanie publikacji. W zbiorach muzeum wyodrębnione zostały trzy kolekcje – kizemierska, leopolska i sybiracka, które stanowią trzon wystawy. Ciekawym elementem będzie też włączenie do ekspozycji zbiorów wileńskich" - zauważył Bąkalo.

GNP/UMZ

Zbrodnia Katyńska

Wystawa będzie podzielona na dwie części. "Jedna zostanie poświęcona Kresom, a druga tytułowym +bezkresom+. Zaczynamy od wydarzeń związanych ze zbrodnią katyńską. Umieszczenie tego elementu w części wystawy nazwanej +bezkresy+ może mieć dwójakie znaczenie. Pierwszy oksjologiczny – ukazujący bezkresy wyrodniejącej zbrodni i drugi, wskazujący na bezpośredni związek rodzin z pomordowanymi, rodzin, które były później represjonowane i wywożone w głąb azjatyckich

bezkresów ZSRR. Na wystawie zaprezentowane będą pamiątki związane z trudami życia na zesłaniu, a wśród nich przedmioty codziennego użytku, jak naczynia, narzędzia, ręcznie robione makatki, figurki, dewocjonalia, kufrы podróżne, które przeszły szlak zesłańczy. Będzie też miejsce na przedstawienie działalności edukacyjnej na zesłaniu" - podkreślił.

"Część kresową tworzą pozostałe kolekcje, które w dużej mierze powstały dzięki darowiźnom przekazanym muzeum przez osoby prywatne bądź instytucje społeczne. Składają się na nie różnego rodzaju pamiątki rodzinne i przedmioty codziennego użytku np. fotografie, karty meldunkowe, akty ślubu, świadectwa, legitymacje, a nawet pozwolenie na mozar. Ważną część wystawy stanowią będą pamiątki związane z Wiosną Lwowską Falą, a szczególnie jej działalnością na Zachodzie. Wśród wielu cennych eksponatów znajduje się m.in. pamiątkowa księga wpisów zaczynająca się w momencie wyruszenia 1. Dywizji Pancerniej na front. Zaprezentowane też będą pamiątki związane z obroną Lwowa w 1918 r." - wymienił Bąkalo.

Druga z nowych wystaw będzie dotyczyła historii Pałacu Przebendowskich-Rodzwicków. "Zaprezentujemy ją na reprodukcjach umieszczonych w chronologicznym porządku, począwszy od 1728 r. po współczesność. Będą się na nią składać m.in. wizerunki byłych właścicieli, plany architektoniczne, wizerunek słynnego plafonu Henryka Siemiradzkiego «Światło i mrok», fotografie z dwudziestolecia międzywojennego, zniszczeń podczas Powstania Warszawskiego, w którym pałac pełnił ważną funkcję. Zaprezentujemy również ciekawe zdjęcia z jego odbudowy. Z szerszymi informacjami na ten temat będzie się można zapoznać za pośrednictwem kiosków multimedialnych" - mówi.

Jak zaznaczyła Wyszyńska, generalnie remont Muzeum został już zakończony. "Budynek został oddany nam przez wykonawcę w październiku, jesteśmy również po odbiorze sanepidu, a obecnie jesteśmy w trakcie wyznaczania terminu odbioru przeciwpożarowego. Aktualnie w pałacu odbywa się montaż wystaw, sala multimedialna jest już wyposażona, więc teraz działają tam wykonawcy wystaw stołowych. Będziemy też niedługo ogłaszać przetarg na wyłonienie operatora kawiarni. Termin realizacji projektu to 31 marca, więc teraz już musimy domykać wszelkie sprawy. Planujemy uroczyste otwarcie, ponieważ siedziba była dosyć długo zamknięta, a teraz wewnątrz będzie naprawdę atrakcyjna. Myślę, że stanie się to w pierwszym półroczu" - dodała. (PAP)

autor: Anna Kondek-Dyontziak

[Muzyka](#) [Wiadomości RDC](#) [Podcasty](#) [Ramówka](#) [O Radiu RDC](#)

Magazyn regionalny: Modernizacja Pałacu Przebendowskich - Muzeum Niepodległości

2 lutego 2020

[Słuchaj](#)

Fot. gość programu Krzysztof Bąkała fot. RDC

O kończącej się właśnie modernizacji siedziby Muzeum Niepodległości, czyli Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w Warszawie w programie mówi Krzysztof Bąkała, kierownik Działu Edukacji ww. Muzeum.

*Radio Dla Ciebie,
Magazyn Regionalny,
2 lutego 2020*

„Restawrowanie Pałacu Probianów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych w tym dla osób niepełnosprawnych”
w ramach Osi Priorytetowej VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego
i rozwój zasobów kultury - Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

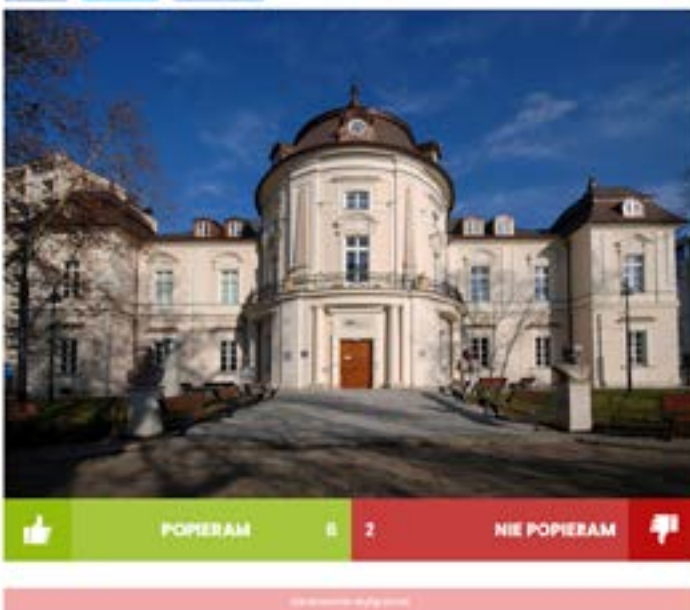

Gazeta Polska Codziennie,
Dodatek Mazowiecki,
nr 70, 24.03.2020, s. 2

Pałac Przebendowskich w Warszawie po nowemu

Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych, zostało nominowane w konkursie Top Inwestycje Komunalne 2020.

[Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#)

Wartość inwestycji: 25 914 030,63 zł.

Finansowanie inwestycji: wkład LIFE w ramach EFRR Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko - 13 863 483,04 zł, województwo mazowieckie - 12 042 026,69 zł, wkład własny muzeum - 8 520,90 zł

Data zakończenia inwestycji: 31.03.2020 r.

Nazwa inwestora: Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Przedmiotem inwestycji było przeprowadzenie kompleksowego remontu z elementami konserwacji, przebudowa oraz nadanie obiektowi nowoczesnych funkcji w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do szerokich grup odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami.

Nastąpiła wymiana wszystkich instalacji, kapitalny remont dachu oraz remont elewacji z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych. Projekt zapewnia poprawę funkcjonalności wewnątrz, zwiększenie powierzchni na działalność edukacyjną i wystawienniczą (dodatkowe sale wystawowe, przestronny hol, a dzięki pogłębieniu piwnic – dwie nowoczesne sale multimedialne) oraz nadanie terenowi wokół pałacu funkcji rekreacyjnych (tawki, zieleń, wygodne dojścia).

Projekt bezpośrednio dotyczy zabytkowego obiektu, który mieści się na obszarze Historycznego Zespołu Miasta Warszawy z Traktem Królewskim i Wilanowem, uznanego za pomnik historii.

Prace remontowe obejmowały również teren wokół pałacu z zachowaniem istniejącego układu osiowego. Zmieniony został przebieg prawej alei bocznej, co doprowadziło do bardziej estetycznego, symetrycznego układu terenu. Wykonane zostały nowe chodniki z płyt i kostki granitowej. Remont Pałacu był znakomitą okazją do przywrócenia dawnego charakteru ogrodu.

Projekt pozwolił nadać zabytkowej zabudowie Pałacu Przebendowskich szereg funkcjonalności, jakie powinna posiadać nowoczesna instytucja muzealna. W wyniku inwestycji budynek został w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, a ich potrzeby zostaną także uwzględnione w ramach planowanego do wdrożenia programu kulturalno-edukacyjnego. Przeprowadzona przebudowa i remont zabytkowego budynku Pałacu Przebendowskich/Rodziwiłłów podnosi walory architektoniczne Śródmieścia Warszawy i czyni je jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów.

FILMY PROMUJĄCE PROJEKT

Muzeum Niepodległości od dawna przykładła szczególną uwagę do różnicowania form popularyzacji swojej działalności. Jedną z najprecyzyjniejszych i najatrakcyjniejszych wizualnie form jest film. Nieprzerwanie od ponad trzech lat realizujemy filmy dokumentujące i promujące najważniejsze projekty i wydarzenia związane z naszym Muzeum. Prowadzimy dedykowany kanał na YouTube, na którym opublikowaliśmy już niemal 200 spotów, materiałów edukacyjnych, reportaży czy prelekcji. W okresie zamknięcia instytucji kultury film stał się priorytetowym narzędziem służącym do realizacji programu w bieżącej działalności Muzeum Niepodległości.

Spotkanie Rady Muzeum, 26 lutego 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=FLKfEWddBmc>

Producent: Bartłomiej Kłusek

Prezentacja cyklicznej publikacji wydawanej przez Muzeum
Niepodległości *Niepodległość i Pamięć*, 4 maja 2020

<https://www.facebook.com/MuzeumNiepodleglosci/videos/1168300476846772>

Producent: Bartosz Biedrzycki

Salon Dobrej Książki, prezentacja publikacji
O Polskę, o Warszawę, o honor, o pamięć, 11 maja 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=6T4kctRVbMw>

Producent: Grupa BP

Zwiedzanie online wystawy stałej *Z Orłem Białym przez wieki*
w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 12 maja 2020

<https://www.facebook.com/MuzeumNiepodleglosci/videos/584838002146313>

Producent: Bartłomiej Kłusek

*Inauguracja roku akademickiego Akademii Seniora
Muzeum Niepodległości, 8 października 2020*

<https://www.facebook.com/MuzeumNiepodleglosci/videos/641270106574453>

Producent: Grupa BP

Polonia Restituta o niepodległość i granice 1914-1921 prezentacja
wystawy stałej w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 16 czerwca 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=MVITzgaUgMo&t=104s>

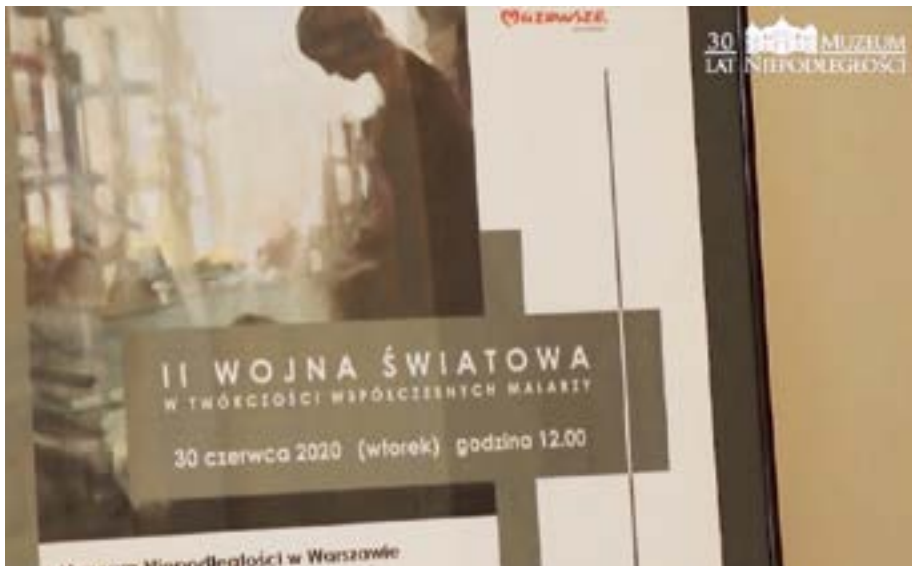
Producent: Grupa BP

Prezentacja wystawy stałej *Kresy i Bezkrzesy*
w zbiorach Muzeum Niepodległości
w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 7 lipca 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=uVEiQbHzBdE>

Producent: Grupa BP

Wystawa *II wojna światowa w twórczości współczesnych malarzy*
w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 13 lipca 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=3IkHyWtXsDM&t=216s>

Producent: Grupa BP

Konferencja naukowa zorganizowana z okazji
Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa
w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 5 sierpnia 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=diXBgP3ZiLs&t=1s>

Producent: Grupa BP

Spot prezentujący zmodernizowaną siedzibę główną
Muzeum Niepodległości, 10 sierpnia 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=d-VqtktJzo&t=20s>

Producent: Grupa BP

Wernisaż wystawy
Bitwa Warszawska w twórczości współczesnych malarzy
w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, 23 sierpnia 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=1QiPhVwyUwQ&t=82s>

Producent: Grupa BP

Festiwal Nauki,
Regionalizm warszawski w okresie międzywojennym,
23 września 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=TkSxxfqImus&t=11s>

Producent: Bartłomiej Kłusek

INFORMACJA W PUBLIKACJACH MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Informacje o realizacji projektu pojawiły się we wszystkich publikacjach wydawnictwa Muzeum Niepodległości w Warszawie, zarówno katalogach wystaw, czasopismach jak i publikacjach po-konferencyjnych i innych książkach.

Standardowy nakład publikacji wydawanych przez Muzeum Niepodległości to 200 egzemplarzy.

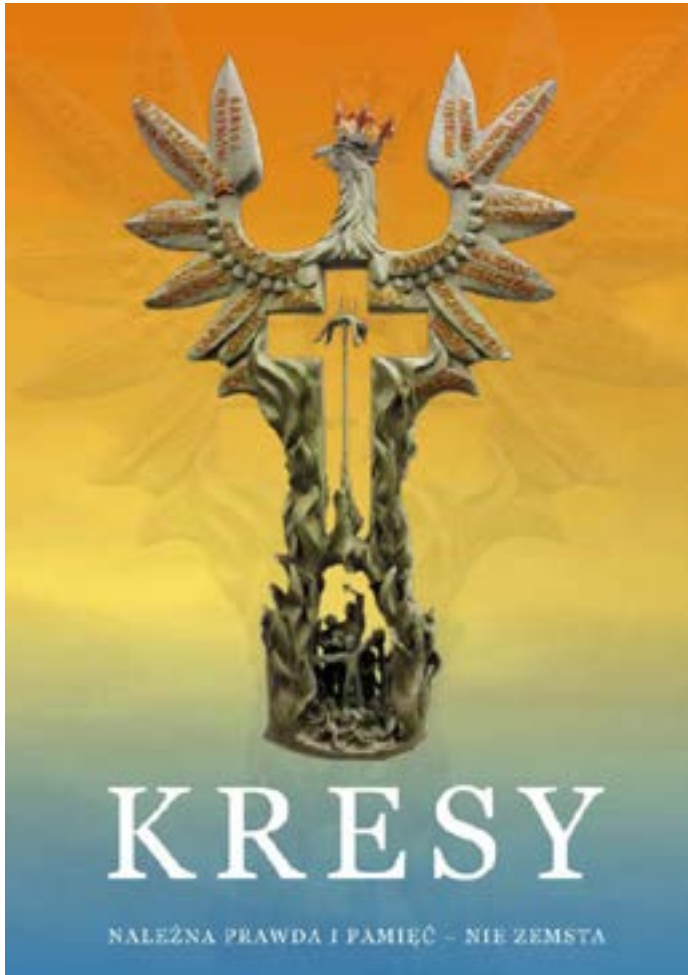
Prezentujemy przykładowe publikacje.

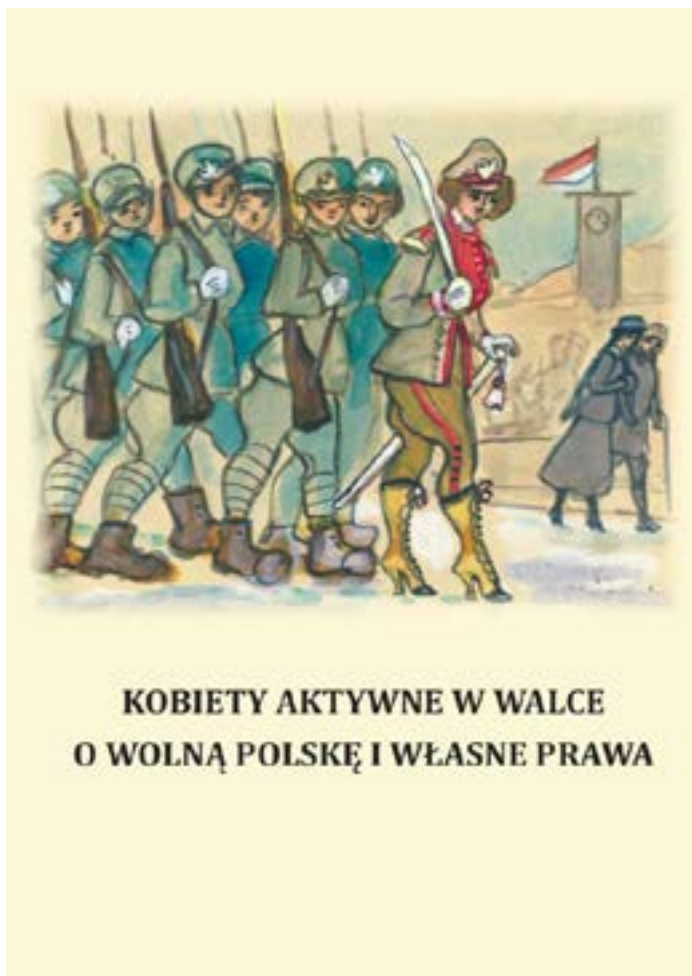
Dzieła utracone,
pod redakcją Tadeusza Skoczka,
Warszawa 2019

Bronisław Wojciech Linke.
Sprzeciw i zaangażowanie,
pod redakcją Tadeusza Skoczka,
Warszawa 2019

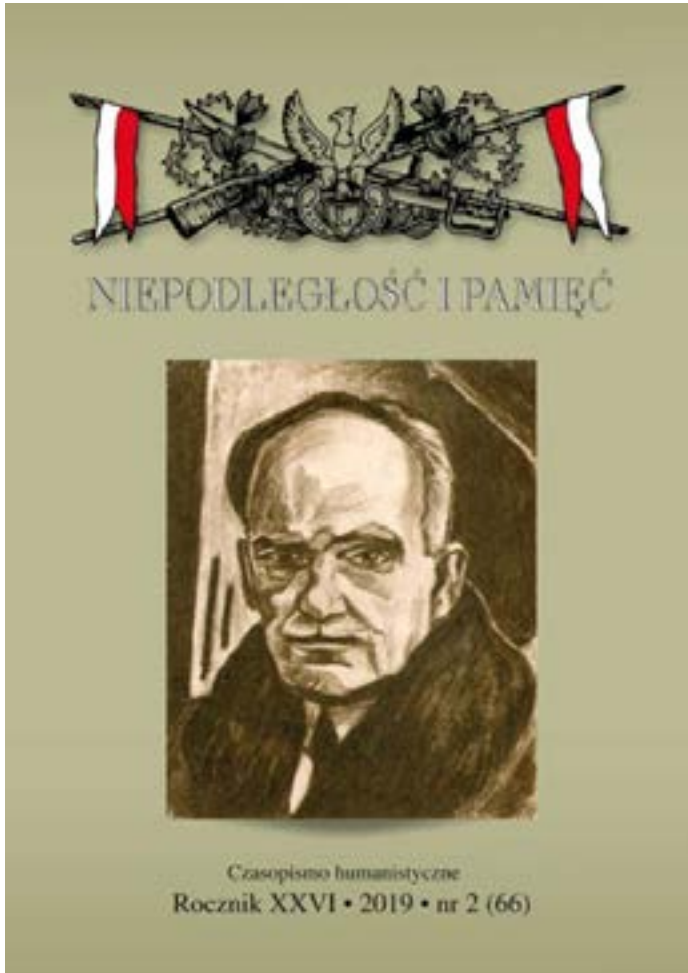

Kresy. Należna pamięć i prawda – nie zemsta,
pod redakcją Krzysztofa Bąkały,
Witolda Listowskiego i Tadeusza Skoczka,
Warszawa 2019

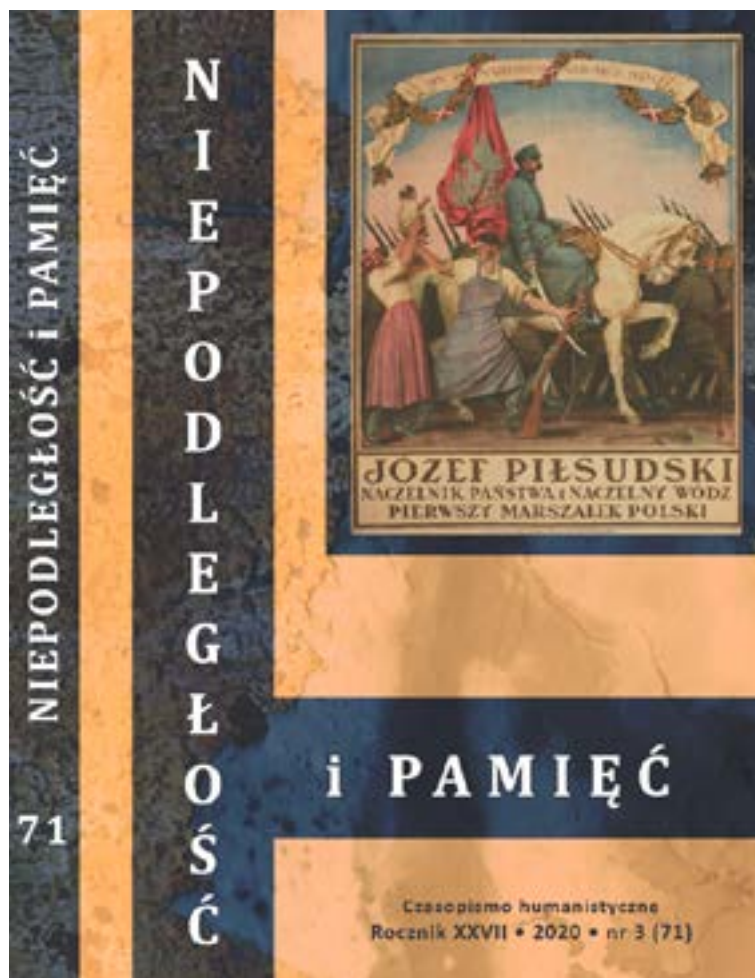

**KOBIETY AKTYWNE W WALCE
O WOLNĄ POLSKĘ I WŁASNE PRAWA**

*Kobiety aktywne w walce
o wolną Polskę i własne prawa,*
pod redakcją Tadeusza Skoczka i Jolanty Załączny,
Warszawa 2019

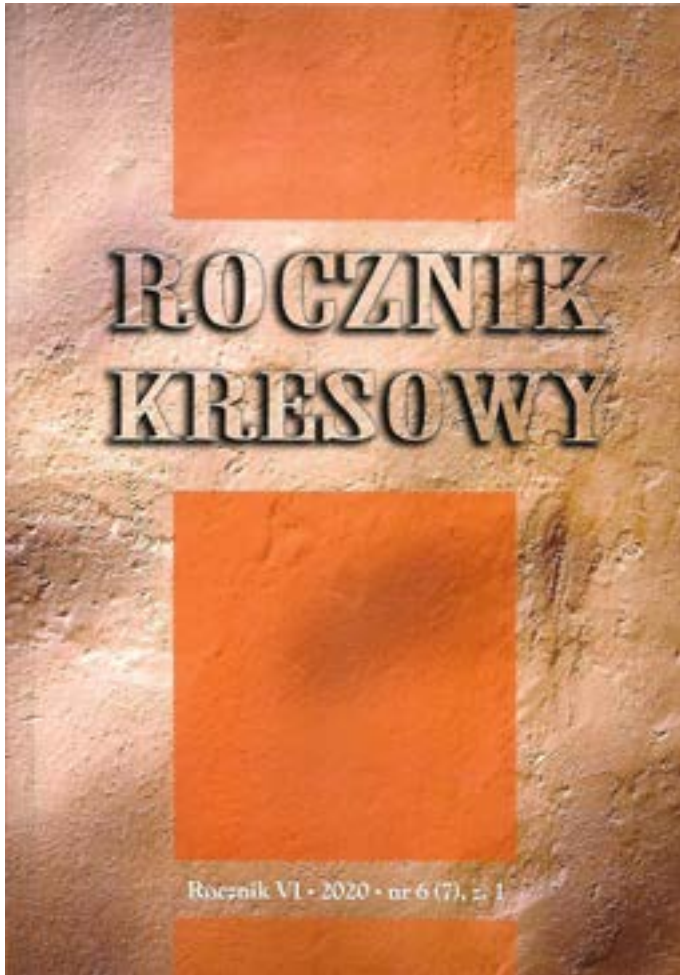

Niepodległość i Pamięć,
rocznik XXVI, 2019, nr 2 (66)

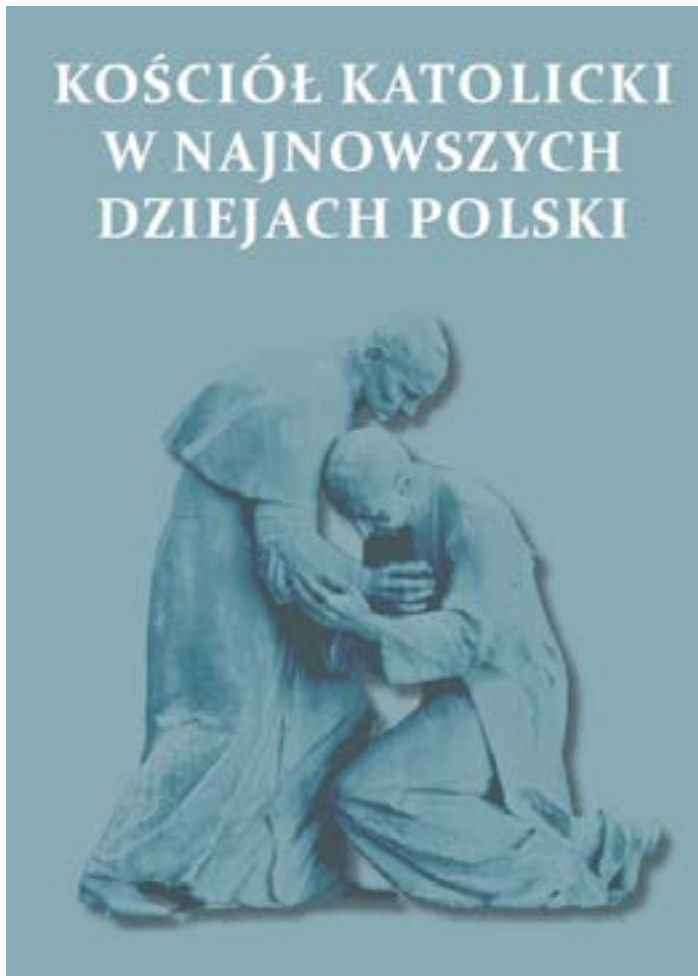
Niepodległość i Pamięć,
rocznik XXVII, 2020, nr 3 (71)

Rocznik Kresowy,
rocznik VI, 2020,
nr 6 (7), z. 1

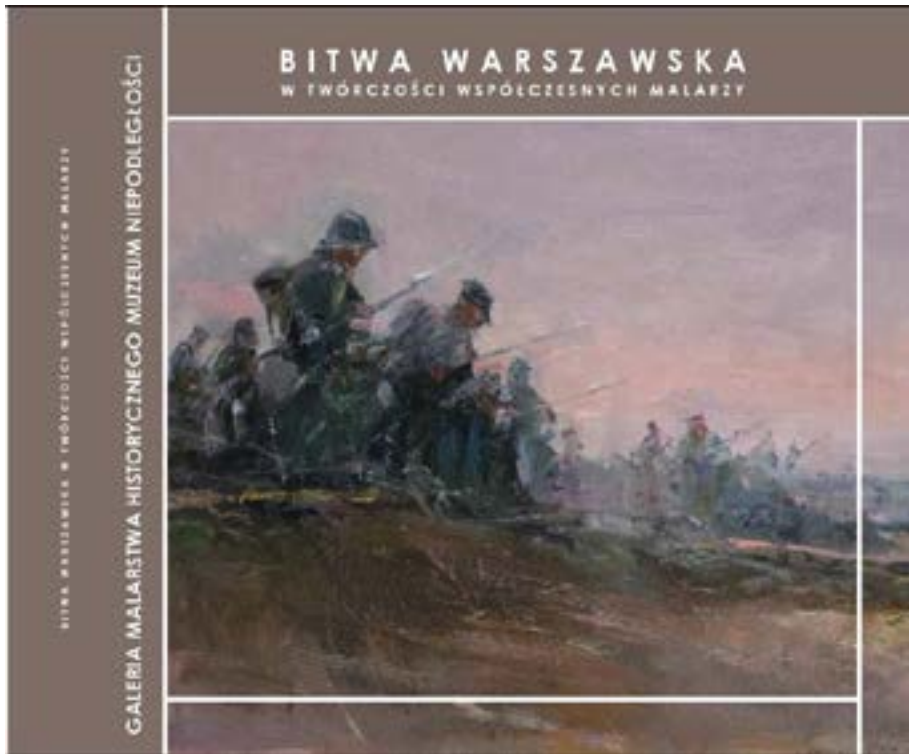
KOŚCIÓŁ KATOLICKI W NAJNOWSZYCH DZIEJACH POLSKI

Kościół katolicki w najnowszych dziejach Polski,
pod redakcją Janusza Gmitruka i Tadeusza Skoczka,
Warszawa 2020

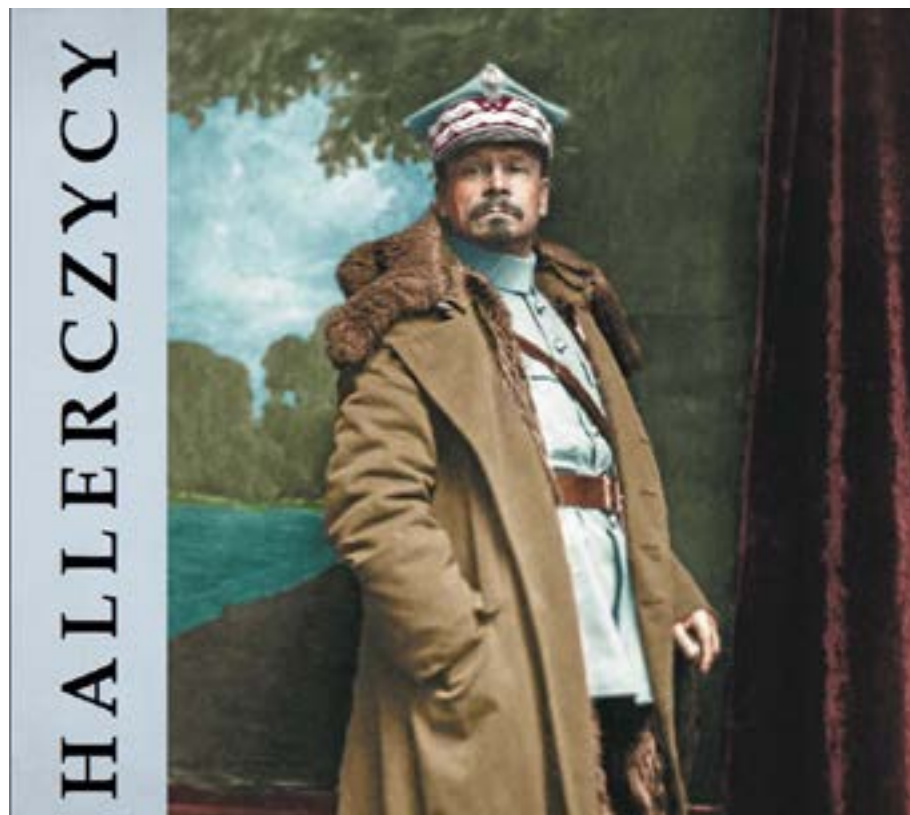
Katalog wystawy
Tak niewielu w heroicznej obronie nieba nad Anglią.
Polacy w powietrznej kampanii roku 1940
pod redakcją Tadeusza Skoczka

Publikacja

Bitwa Warszawska w twórczości współczesnych malarzy

pod redakcją Janusza Gmitruka i Tadeusza Skoczka

Publikacja *Hallerczycy*
pod redakcją Tadeusza Skoczka

Magdalena Przybylska

PODSUMOWANIE MODERNIZACJI

Przedmiotem inwestycji było przeprowadzenie w siedzibie głównej Muzeum Niepodległości kompleksowego remontu z elementami konserwacji, przebudowa oraz nadanie obiektowi nowoczesnych funkcji w celu wprowadzenia do niego atrakcyjnej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do szerokich grup odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami. Nastąpiła wymiana wszystkich instalacji, kapitalny remont dachu, remont elewacji z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych oraz poprawa funkcjonalności wewnątrz, zwiększenie powierzchni na działalność edukacyjną i wystawienniczą oraz nadanie terenowi wokół pałacu funkcji rekreacyjnych.

W ramach inwestycji zmodernizowana została wystawa stała „Polonia Restituta. O niepodległość i granice” oraz utworzono wystawę „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu”. Zrealizowano dwie nowe ekspozycje stałe. Jedną z nich, „Kresy i bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości”, przypomina polskie dziedzictwo kulturowe na dawnych Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. Druga, „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów”, ukazuje bogate dzieje miejsca. Zrealizowane w ramach projektu ekspozycje wyposażone zostały w sprzęt multimedialny z prezentacjami multimedialnymi. Dodatkowo zakupione zostały audioprzewodniki, które są wsparciem merytorycznym dla zwiedzających obcojęzycznych jak i dla osób z niepełnosprawnościami.

Jak wynika z powyższego zestawienia, wszystkie działania obejmowały prace przygotowawcze, właściwe prace budowlane i modernizacyjne realizowane w obiekcie zabytkowym, zakupy inwestycyjne multimediiów i wyposażenia niezbędnego do realizacji działań edukacyjnych (w zakresie edukacji kulturowej), obowiązkowe działania informacyjne i promocyjne oraz zadania związane z zarządzaniem i rozliczeniem projektu, a także nadzorami, które w przypadku budynku zabytkowego są niezbędne do przeprowadzenia.

Projekt pozwolił nadać zabytkowej zabudowie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów szereg funkcjonalności, jakie powinna posiadać nowoczesna instytucja muzealna. W wyniku inwestycji budynek został w pełni dostosowany do potrzeb osób

niepełnosprawnych, a ich potrzeby zostaną także uwzględnione w ramach programu kulturalno-edukacyjnego.

Kompleksowy remont budynku obejmował elewację zewnętrzną z przywróceniem kolorystyki ustalonej na podstawie badań stratygraficznych z zachowaniem wszelkich detali architektonicznych, wymianę pokrycia dachu oraz wnętrze pałacu. Piękny charakter wnętrza podkreśliła duża, jasna, reprezentacyjna sala z wyjściem do ogrodu, która zaaranżowana została w miejscu dawnej sali kinowej. Blasku nadały również, poddane gruntownej konserwacji, piękne marmurowe posadzki. W salach wystawienniczych oraz głównych holach zawisły bogato zdobione żyrandole.

Ważnym elementem projektu było pogłębienie i adaptacja piwnic, do których prowadzą dwie jednobiegowe, półkoliste klatki schodowe, ujmujące po bokach eliptyczny korpus pałacu. Podczas pogłębiania podziemia odkryto fragmenty muru ceglano-ego stanowiącego oryginalny fundament pałacu. Pozostawiona w surowym stanie ściana stanowi walor estetyczny, ale również ukazuje XVIII wieczną technikę budowy ścian fundamentowych, polegającą na przeplataniu warstw cegły z otoczakiem granitowym. Fragmenty nieregularnych ścian z odpowiednio dobranym oświetleniem tworzą niezwykle klimatyczny nastrój.

Prace remontowe obejmowały również teren wokół pałacu. Zmieniony został przebieg prawej alei bocznej co doprowadziło do bardziej estetycznego, symetrycznego układu terenu. Wykonane zostały nowe chodniki z płyt i kostki granitowej. Do Pałacu prowadzi aleja główna wzdłuż której ustawione zostały cztery postumenty z rzeźbami prezentującymi sylwetki działaczy

ruchów niepodległościowych. Przed pałacem powstała również strefa wypoczynkowa na którą składają się ustawione wzdłuż alei nowe ławki. Zachowane zostały elementy zieleni wysokiej, które wzbogacone zostały rekultywacją żywopłotów.

Na tyłach pałacu zaaranżowana została strefa ogrodowa zaprojektowana w formie zielonej enklawy, umożliwiającej organizację kameralnych imprez plenerowych. Taki element zagospodarowania przestrzeni zewnętrznej jest nawiązaniem do historycznego układu z czasów Jana Zawiszy, który zakupił pałac w 1863 r. Zgodnie z ówczesnymi upodobaniami epoki oraz archeologicznymi zainteresowaniami właściciela pałacu, zostały wykonane rzeźby stanowiące kopie antycznych marmurów. Piękne rzeźby o symbolicznym wymiarze – związku życia z naturą – zdobiły taras pałacowy do sierpnia 1944 roku. Odnalezione powróciły na własność Muzeum Niepodległości w 2015 r. Remont Pałacu był znakomitą okazją do przywrócenia dawnego charakteru ogrodu. Utworzony został taras dolny w formie półkola, na obwodzie którego postawiono postumenty z kopiami zachowanych rzeźb i waz. Wymieniona została nawierzchnia tarasu, stare płyty chodnikowe zastąpiono piaskowcem z elementami kostki granitowej. Wytyczono alejki biegnące symetrycznie po łuku. Teren wydzielony został płotkami ustawionymi po zewnętrznej stronie żywopłotów. Zachowano elementy zieleni wysokiej, przeprowadzono rekultywację żywopłotów, które docelowo osiągną wysokości ok. 140 cm oddzielając tym samym parking od części ogrodowej. W okresie nasadzeń założone zostaną ogródki kwiatowe przy aneksach bocznych tarasu dolnego.

Przeprowadzona przebudowa i remont zabytkowego budynku Pałacu Przebendowskich podnosi walory architektoniczne Śródmieścia Warszawy i czyni je jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów. Zakończony projekt pozwolił udostępnić społeczeństwu w pełni funkcjonalny obiekt, o wysokiej estetyce i znaczeniu historycznym.

Po remoncie obiekt został w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wejście główne do budynku, znajdujące się od strony zachodniej, na szczycie ryzalitu owalnego zostało dostosowane dla osób niepełnosprawnych. Dostęp dla osób poruszających się na wózkach na poziom „zero” zapewniono poprzez odpowiednie wyprofilowanie nawierzchni i zlikwidowanie trudnego do pokonania stopnia. W środku pałacu zastosowano przenośny schodołaz umożliwiający pokonanie 3 stopni w holu głównym. Schodołaz będzie obsługiwany przez przeszkolonego pracownika. Z poziomu „zero” przez korytarze możliwy jest dostęp do dźwigu osobowego, który obsługuje wszystkie kondygnacje. Wystawom towarzyszyć będzie audiodeskrypcja odtwarzana w audioprzewodnikach dla osób niewidzących. Specjalnie dla gości z zagranicy treści wystawy przetłumaczone zostały również na język angielski, a w przypadku wystawy „Historia Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów” aż na pięć języków.

Głównym aspektem przebudowy oraz stworzenia nowego programu kulturowego jest odejście od incydentalnych, okazjonalnych zdarzeń na rzecz ciągłego procesu obejmującego szerokie

spektrum odbiorców. W tak zaplanowaną działalność wpisuje się Centrum Myśli Niepodległościowej, jako ośrodek edukacyjny i naukowy, ale przede wszystkim jako miejsce dyskusji i wymiany myśli. Plan rozwoju Muzeum zakłada, że jako Centrum Myśli Niepodległościowej ulokowane w Pałacu Przebendowskich wraz z podległymi Oddziałami (Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak oraz Mauzoleum Walki i Męczeństwa) stworzy nowoczesną placówkę kultury z rozbudowanym programem naukowym i edukacyjnym.

Podsumowując efekty projektu, należy stwierdzić, że Muzeum jako instytucja uzyskało niezbędną dla swojego dalszego rozwoju nowoczesnie wyposażoną infrastrukturę, umożliwiającą perspektywę dalszego rozwoju oraz stworzenie oferty programowej na wysokim poziomie, która jest dostępna w równym stopniu dla wszystkich odbiorców. Program użytkowy pomieszczeń będących w posiadaniu muzeum zapewnia muzealnikom komfort pracy i bezpieczeństwo zbiorów znajdujących się na ekspozycjach. Mieszkańcy Warszawy i regionu zyskali piękną wizytówkę, zaś odwiedzający miasto turyści mają możliwość obcowania ze sztuką i kulturą w pięknych wnętrzach spełniających obowiązujące w Europie standardy.

PATRONATY MEDIALNE W LATACH 2016–2020

Myśl Polska

Partner: Łdiuna

Autorzy:

**Krzysztof Bąkała, Jan Engelgard, Krzysztof Mordyński,
Piotr Piegat, Magdalena Przybilska, Bogdan Sieradzki,
Tadeusz Skoczek, Justyna Wyszynska**

Redakcja techniczna:

Ewelina Pilawa-Soroka

Promocja wydawnictwa:

Bartłomiej Klusek, Magdalena Kukawska

Promocja projektu:

Piotr Piegat, Justyna Wyszynska

Projekt graficzny:

Natalia Roszkowska

Fotografie:

Furmanek Renewal, Tadeusz Stani

ISBN 978-83-66640-11-5

Wydawnictwo Muzeum Niepodległości

ul. Skazańców 25, 01-532 Warszawa

tel. 22 839 95 79, mail: sekretariat@muzeumniepodleglosci.art.pl

Realizacja na zlecenie wydawcy:

Realhe. RO. Konrad Fedorczyk

Nakład:

200 egz.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Muzeum Niepodległości w Warszawie
jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Mazowieckiego

Patronat medialny

Myśl Polska

STOLICA

Partner

